

POKOJ A ± DOBRRO

7/1985

O B S A H :

Príhovor k cyrilometodskému jubileu	1
Milovaný Svätý Otec!	9
Náš v Kristu vrelemilovaný Veľkňaz, Svätý Otec J.P. II.	10
Duchovná kytica Svätému Otcovi k Vianociam 1984	11
Slová na zamyslenie	12
Urobím to, čo odo mňa žiadaš...	13
Mons. Štefan Vrablec :	
Príhovor k reholným sestram	15
Reholná sestra a trpezlivé zasievanie Božieho semena	17
Mons. Dr. Hilarian Felder, OFM Cap. :	
Ideály sv. Františka Serafínskeho	
1. Svätý František a Evanjelium	19
"Návratom a pokojnosťou budete oslobodení..."	
Pod k pramenu	28
Meditácia na tému :	
Križ, ktorý františkánom pripomína ich povolanie	29
Denne sa modlime svätý ruženec!	30
Príprava na pôstne obdobie	31
Schéma spytovania svedomia ako prípravy k sviatosti zmierenia	32
Spytovanie svedomia podľa manželského sľubu	35
Dvaja modliaci sa.	41
Spoločná modlitba v rodine	43
Apoštolát v dvojici	45
Čo nebolo v kvietkoch	46
Žalmy k rôznym príležitostiam	47
Príloha :	
METOD '85, II. séria, str. 1-20.	

Roztoky, 25. II. 85

Pane kapitáne,

podávám Vám písemné svědectví ve věci obč. pí. Kutilové, ke kterému jsem se měl dostavit 22. II. 85 do Konvické ulice. Jiné svědectví ani ústní ani písemné nevydám.

Vy víte sám nejlépe, že v jejím případě jde o likvidaci jejího vlivu, který měla v oblasti náboženské činnosti na široký okruh lidí. Jde tedy o porušení nezákladnějších lidských a náboženských práv, které jsou nám stále upírána.

Pane kapitáne, toto "trestní stíhání" pí Kutilové je pro Vás jedinečnou životní šancí, ve které chce Bůh ve své lásce, kterou k Vám chová, s Vámi setkat, aby ste přijal víru v našeho Pána Ježíše Krista a byl spasen.

Nic nezmůžete, protože Bůh je na její straně a bojuje za ni. To, že "Hospodin je Bůh silný a bojuje za nás," dokážu Vám na našem případě bratří a sester sv. Františka, o jejíž likvidaci se pokusila Státní bezpečnost před dvěma lety.

Hospodin, Bůh silný vydal naše protivníky do našich rukou. Důkazy jsou dvojího druhu:

1. Vydal nám je z moci Ústavy a zákona, který je pro nás a
2. z moci modliteb, které se za nás po celém světě konaly.

1. Z moci Zákona:
 - a. prokuratury a soudy tuto obžalobu nepřijali
 - b. vědí, že tento zločin genocidy - § 259 - na nás páchaný, trvá již bez mála 35 let a že jsou likvidováni ti, kteří slouží naší společnosti tak dobře jak dobří komunisté,
 - c. proto tento zločin je jedním z největších zločinů dvacátého století u nás
 - d. my bratři a sestry sv. Františka zas víme a pocítili jsme na svých tělech, s jakou "sílou ozbrojeného lidu a zbroje" vyrazil protivník proti nám a našim příbytkům.
 - e. A "hle, my jsme zde a pevně stojíme."

2. Z moci modliteb:

- a. síla modliteb způsobila, že na nás intervenovali instituce církevní a státní a světové sdělovací prostředky
- b. náš nejvyšší gener. představený vyzval františkánská společenství, aby za nás přinášela modlitby, oběti a noční bdení
- c. my sami jsme se modlili za ty, s kterými jsme se při vysleších setkali a za jejich rodiny.
- d. Síla a moc našich modliteb je taková, že dělá z našich protivníků Boží i naše přátele.
- e. Tím nám dal Pán velikou milost setkat se s těmi, kdo ho nejvíce potřebují.
- f. A "Hle, my jsme zde a pevně stojíme."

Jsem přesvědčen, pane kapitáne, že i pí Kutilová se za Vás a Vaši rodinu silně modlí. I toto svědectví přijmete jako velkou životní šancí a projev Boží přízně k Vám. I já Vám slibuji modlitbu a přání všech dober od našeho Pána.

Váš

Vojt. Aleš Zlámal
františkán

KVETNÁ NEDEĽA POKRACUJE ADVENTOM

Všetci máme ešte v dobrej pamäti udalosti Kvetnej nedele 1983, keď pri razií federálneho rozsahu bolo 15 ľudí vzatých do väzby a stovky ďalších vypočúvaných len preto, že chceli žiť kresťanským životom podľa ideálov sv. Františka, a teda využívali svoje základné ľudské práva, zaručené im navyše aj ústavou ČSSR. S výnimkou dvoch podmienenčne odsúdených, prípady ostatných neboli doteraz právne ukončené.

V Liberci boli vtedy tiež uskutočnené domové prehliadky a zahájené trestné stíhanie výsluchom zadržaných ako svedkov, ale bez toho, že by bol niekto konkrétne obvinený. Až dňa 20. novembra 1984 bolo zahájené trestné stíhanie proti "smim-už vtedy ako svedkovia vypočúvaným zväčša mladým ľuďom, mužom aj ženám, pre chýrny trestný čin marenia dozoru nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami podľa § 178 trestného zákona. Zo svedkov sa tak stali obvinení, dokonca každý bol výslovne obvinený aj na základe vlastného svedectva. Traja z obvinených boli ponechaní vo väzbe. Prečo? Údajná účasť na činnosti "v ČSSR nepovoleného rádu františkánov" a jeho hospodárskom zabezpečení /teda vlastne za praktické uskutočňovanie komunizmu/, vykonávanie a účasť /! / na cirkevných obradoch bez súhlasu, rozmnožovanie, zabezpečovanie a rozširovanie nelegálne vydávanej náboženskej a inej závadovej literatúry / podľa toho je teda náboženská literatúra všeobecne závadová!/. Hlavným cieľom zákroku však boli tri domy, v ktorých obvinení bývajú a ktorých boli uväznení majiteľmi / a ktoré nadobudli presne podľa ustanovení občianskeho práva - akože ináč ? /.

Vo väzbe strávili traja uväznení celý advent v pevnej viere, že Pán k nim príde. Vyšetrovanie pokračovalo horúčkovitým tempom, bol vypočúvaný celý rad svedkov. Zrejma bola snaha vyšetrojúcich orgánov skončiť vyšetrovanie do konca roku, to je do vianoc, čo sa aj stalo. Žiadosť uväznených o prepustenie bola však 21. decembra 1984 okresným prokurátorom zamietnutá s odôvodnením, že by naďalej mohli mať vplyv na vyšetrovanie ovplyvňovaním spoluobvinených. Strávili teda vianoce aj Nový rok vo väzbe. Aké však bolo prekvapenie, keď na prvý piatok nového roku 4. januára 1985 poobede boli nečakane prepustení na základe uznesenia toho istého prokurátora, že po ukončení vyšetrovania odpadli dôvody väzby, že by mohli ovplyvňovať spoluobvinených či svedkov a že je ich teda nutné prepustiť. Pravda, trestné stíhanie všetkých ôsmich obvinených sa tým ešte neskončilo. Čo príde po advente? Vieme len jedno: nech hocičo, Pán svojich verných neopustí ani v budúcnosti.

- o -

Na celom svete je veľký záujem o stretnutie mladých so Svätým Otcom Jánom Pavlom II., ktoré bude v Ríme v dňoch 30. a 31. marca 1985. I napriek tomu, že do stretnutia nás delí takmer celý mesiac, prihlásilo sa nan doteraz už vyše 120 000. Prihlásení sú chlapci a dievčatá zo všetkých svetadielov. Mnohí sú členmi rôznych cirkevných združení a hnutí. Nechýbajú však ani skupiny, organizované miestnymi biskupskými konferenciami alebo aj tí, čo sa organizujú z vlastnej iniciatívy, odpovedajúc takto na pozvanie, ktorým sa Ján Pavol II. v roku 1984 na sviatok Krista-Kráľa obrátil na mladých celého sveta.

Stretnutie, ktoré zapadá do Medzinárodného roku mladých, bude dobrou príležitosťou predovšetkým pre mladých kresťanov, aby vydali svedectvo o svojej viere, spoločne sa modlili a verejne, pred celým svetom prejavili solidarnosť s trpiacimi, zasnávanými - núdzovými a prenasledovanými.

- o -

V roku 1985 si celý kultúrny svet pripomenie 1100. výročie úmrtia sv. Metoda. My však máme viac dôvodov na to, aby sme si toto výročie pripomenuli s osobitnou pozornosťou. Hrob sv. Metoda je u nás. Dôležitejšie však je to, že jeho - i jeho brata Cyrila - duch, dedičstvo, odkaz je, prípadne by mal byť v nás.

Sme v prípravnom období Jubilea. S uspokojením môžeme konštatovať, že sa u nás prejavuje mimoriadny záujem o vec. Všetko nasvedčuje, že kultúrne, osobnostne i duchovne dozrievame. Zostáva prekonať iba obavu z toho, že technicky, metodologicky "nevieme" ako na to.

Predkladaný zborníček chce práve v tomto smere pomôcť. Jednak chce informovať o tom, čo je k danej téme k dispozícii, jednak chce naznačiť, ako k otázkam pristupovať.

Hovoríme o "začiatkoch našich dejín". Majú tri obdobia: obdobie kristianizácie našich predkov pred príchodom Cyrila a Metoda, obdobie cyrilometodejskej misie a obdobie po smrti sv. Metoda.

V tomto prvom zborníčku je naznačená problematika obdobia prvého.

Jeho štruktúra prihliada na logiku veci. Najprv podávame najstručnejšiu charakteristiku obdobia. Predstavuje to, čo sa v metodológii označuje za hypotézu, teda kritérium, aspekt, ktorý sa v konkrétnej práci overuje. Ďalej je to bibliografiá otázky. Tá informuje o tom, čo sa dosiaľ v sledovanej problematike urobilo. Netreba osobitne hovoriť o tom, že takýto prehľad je nielen žiadúci, ale je nevyhnutný. V ďalšej časti pretláčame pramene. Bez poznania pôvodných informácií sa začínať nedá. Používateľovi osobitne sprístupňujeme už zverené štúdie. Môžu sa považovať za úkážku. Konečne sa uvádza nový pokus o zovšeobecnenie problematiky. Ide tu v podstate o svojráznu ilustráciu jednej práce s bibliografiou, s prameňmi a s poznatkami už sformulovanými.

K všeobecným otázkam poznamenávame ešte toto: aspekt, ktorý sa nám dnes javí ako žiadúci - teda rovina, javy nábožensko-cirkevného charakteru - je odlišný od tých aspektov, ktoré sa dosiaľ sledovali. To sa dá považovať za metodologicky výhodné. Vyžaduje to však citlivosť, opatrnosť a - odvahu.

Zborníček sme označili za prvý. Naznačuje to, že predstavuje hľadanie formy, že sa bude - za pomoci každého z používateľov - zlepšovať. Naznačuje však aj to, že v prípade potreby môžu sa pripraviť aj ďalšie zborníčky.

KRISTIANIZÁCIA NAŠICH PREDKOV PRED ROKOM 863

Proces kristianizácie našich predkov začal dávno pred rokom 863, teda už v rokoch pred príchodom Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu. V Rastislavovom liste Michalovi III. sa konštatuje, že "náš ľud pohanstvo odvrhol a kresťanského zákona sa drží" /ŽK XIV /. Svedčia o tom aj priame dokumenty. Otázka je už dávnejšie nastolená a jej výskum stále pokračuje. Pripomenme si však, že problematika sa skúma iba z hľadiska tzv. všeobecnej historiografie. Nábožensko-cirkevné hľadisko je predbežne takmer nepovšimnuté. Z tohto hľadiska sa tu priamo núkajú tieto témy: pokrstenie našich predkov - z aspektu je teda aktuálny pojem krst, je tu otázka začiatkov našej cirkvi, je tu vec katechézy, otázka viery, atď. S osobitným zaujatím by nás mala zaujímať pripravenosť našich predkov na prijatie kresťanstva. Myslíme tu na druh religiozity našich predkov a jej korelácie ku kresťanstvu, čiže myslíme tu na podmienky vzniku našej špirituality. "V priestore", ktorý sledujeme, sa určite nájdú aj ďalšie a rovnako dôležité otázky, či témy.

Chceme poznať náš začiatok. Poznať začiatok, znamená poznať identitu - totožnosť - podstatu nejakého javu. Znamená to poznať tie prvky, ktoré ho tvoria. Ak to vieme, vieme ľahko definovať aj motívy a príčiny jeho vzniku, ba čo viac môžeme zistiť aj funkcie, prípadne aj ciele javu, ktoré má plniť. Vidíme prvky, z ktorých sa jav skladá a môže určiť aj ich vzťahy. Až takto máme pred sebou podstatu javu. Preto je tak dôležité, aby sme poznali svoj prvopočiatok.

Zvykli sme si na to, že história svoje tvrdenia dokladá menami účastníkov, dátumami a miestami dejiska udalostí. Jav dokazuje na základe konkrétnych faktov. Ak tieto faktá nemá, o javoch mlčí. Je však možné, že existujú javy, ktoré všeobecná história nenasleduje, napríklad javy z náboženskej oblasti. Myslíme tu na začiatky našej cirkvi. Dejiny - aj cirkevné - hovoria prvýkrát o existencii našej cirkvi až od čias Metodových. Tým sa odsúva do úzadia celé obdobie "cirkvi u nás" počas účinkovania sv. Bratov, ako aj obdobie, ktoré dejiny nazvali ako christianizáciou Veľkej Moravy pred príchodom Cyrila a Metoda. Ustanovenie Metoda za arcibiskupa, bolo vyvrcholením predchádzajúceho obdobia; je to obdobie, v ktorom začína pôsobiť plne organizovaná cirkev a nie cirkve v ôbeľ. /Dieta má svoje dejiny od okamihu počatia - nie od okamihu narodenia /.

Práve v našich dňoch si cirkev uvedomuje, že nie iba formálno-právne ustanovenie vlastnej cirkevnej organizácie robí nejakú komunitu veriacich cirkvou. Podáva to sama definícia cirkvi, alebo - a tu je to podstatné - definícia krstu. Jozef Ratzinger hovorí: Cirkev je tam, kde je sviatosť a sviatosť je tam, kde je Cirkev. Inými slovami: kde je prvý pokrstený, tam je Cirkev, tam je začiatok Cirkvi.

Preto aj nám treba tu hľadať náš začiatok. Prvý z našich predkov však bol pokrstený dávno pred príchodom byzantskej misie na Veľkú Moravu.

Prvé, začiatkové obdobie našej Cirkvi - na základe povedaného - tvorí obdobie od pokrstenia nášho prvého predka po obdobie v ktorom bola formálno-právne ustanovená naša cirkevná organizácia. Druhé obdobie začína nástupom Metoda na arcibiskupský stolec. Konštatujeme teda, že na začiatku našej cirkvi, nášho kresťanstva, našej kultúry i nášho národa je krst, v našej súvislosti je to krst nášho prvého predka. Aj súčasníci ho kladú do centra svojej pozornosti, čo veľmi výrečne vyplýva z niektorých dokumentov. Všimnime si ich.

Kráľovič Pipin v roku 796 zvolal do vojenského tábora niekde na brehoch Dunaja synodu, ktorá riešila aj problémy kristianizácie slovanského a avarskeho obyvateľstva Panonie. Zo zápisu synody sa zachovala iba časť. Pre nás je dôležité, že pozornosť synody sa sústredila na krst. "Krstná" problematika teda bola živá, a to tak na strane misionárov, ako aj na strane krštených. A už podanie problematiky prezrádza, že krst u našich predkov mal už vtedy svoju históriu.

Rovnako bohaté informácie nám predkladá aj časť zápisu zo synody mohúčskej z roku 803: "Nech sa nevyskytne nijaký knaz, ktorý by sa neusiloval tým, čo sa majú pokrstiť, klásť /otázky/ odriekaní alebo vyznaní v tom jazyku v akom sa zrodili, aby porozumeli, čoho sa odriekajú a z čoho sa vyznávajú". /Pre nás okrem faktu krstu a toho, že prax udeľovania krstu má na našom území dlhšiu tradíciu, sú bohaté na informácie aj výrazy "odriekanie" a "vyznanie", a obzvlášť to, že knaz má rešpektovať jazyk našich predkov/.

O tom, že krst bol skutočne v centre pozornosti našich predkov, svedčia aj prípady, keď sa do textov dokumentov - akoby mimovoľne - vmiešali lexikálne a vecné prvky z krstnej formuly. Máme na mysli napr. výraz "oriekanie", použitý v Rastislavovom liste Michalovi III., ale aj inde, výraz znamenajúci prijímať náuku cirkvi, poučovať. Ak k tomu dodáme, že všetky sakrálne stavby tohto obdobia na našom území majú baptisterium - krstiteľnicu - obraz je presvedčivý. Spomenme tu Metodov kostol na Morave a z novších archeologických objavov rotundu z Michaloviec. Môžeme tak prehlásiť, že krst našich predkov je tým hľadaným prvým faktorom, je faktorom základným, východiskovým. Krst bol aj pre nich pramenom silného duchovného zážitku.

Z tohoto hľadiska skúsme interpretovať texty dokumentov, ktoré máme k dispozícii. Spomínaná synoda z roku 796 rieši problematiku krstenia našich predkov. Analýza textov dokazuje, že účastníci synody mali na zreteli značne pokročilý stav vývoja prejednávanej veci. Na synode sa o krste rozhodlo, že "sa má krstiť dva razy do roka, a to na Veľkú Noc a na Turíce". Prezrádza to, že sa minul čas, keď o termíne krstu rozhodoval krstený a keď krstiteľ - cirkev - mal záujem využiť každú príležitosť. Cirkev v roku 796 rozlišovala krst bežného katechumena, krst udeľovaný v prípade nebezpečenstva smrti a krst "dojčiat". Poznala krst udeľovaný hromadne i individuálne. Odlišovala krst "zo strachu pred peklom a mečom" i krst po "láskaťom a dôkladnom poučovaní".

Doklady nás informujú, že na prelome 8. a 9. storočia sa krst u nás udeľoval v relatívne vyspelejšej, v každom prípade značne diferencovanej atmosfére. V atmosfére, ktorú treba odlišovať od tej, ktorú voláme počiatočná, prvotná a pod... Ak budeme prísni, či striedmi, povieme, že na prekonanie rozdielu medzi prvou a tou druhou etapou boli potrebné dve až tri generácie. Tak sa posúvame ku koncu prvej polovice 8. stor. Na absolvovanie prvej etapy sa muselo podieľať rovnako toľko - 2 až 3 generácie. A sme na prelome zo 7. na 8. stor. Ukazuje sa teda, že nami hľadaný prvý krst a prvý pokrstený z našich predkov žil niekedy v rokoch pred koncom 7. storočia. Vtedy a tým sa zrodila naša Cirkev. Pravda je, že nepoznáme ani meno, ani miesto, ani dátum krstu prvého pokrsteného. Pripomeňme si však, že mnohé analogické fakty chýbajú aj zo života Abraháma, alexandra Veľkého, Jany z Arcu, atď. Nikto však preto nepoprel ani fakt ich existencie, ani fakt poslania týchto osobností. Keď teda aj chýbajú niektoré podrobnosti o krste nášho prvého predka - teda na začiatku našej Cirkvi - o samotnom fakte pokrstenia prvého slovanského kresťana nemôže byť ani najmenšia pochybnosť.

On to bol, ktorý sa zriekol "starého" a pričlenil sa k "novému". On sa viditeľným znakom vody a slova znovuzrodil z Ducha svätého a z vody - ako o tom hovorí Kristus Nikodémovi. On bol tým, ktorý "uveril" a dal sa pokrstiť, aby bol spasený. Podľa týchto Kristových slov krst je dôsledkom a doplnkom viery. On bol ten, ktorý sa odriekol v krstnom obrade zlého, hriechu, temna a prihlásil sa veriť Kristovi a slúžiť Mu. Je to začiatok Božieho synovstva, veď človek krstom získava zvláštnu podobu s Bohom a získava právo Boha nazývať svojim Otcom. Hovoríme o účasti na Božej prirodzenosti, o novom stvorení, o vtelení sa do Krista. Liturgia to vyjadruje jadrne jednou vetou na výročité sviatky - "ktorí ste sa v Kristu pokrstení, v Krista ste sa obliekli. Aleluja". Podstatné je, že v tomto našom prvom pokrstenom predkovi zriekli sa zlého všetci jeho potomkovia, všetci sa prihlásili ku Kristovi. Tento skutok nášho prvého pokrsteného predka je dejinne významný, nenahraditeľný - prihlásil sa ku Kristovi - k Bohu a s ním aj všetci jeho potomkovia.

Z povedaného je zrejmé, že začiatok našich dejín, našej Cirkvi, kultúry národa, začína krstom prvého nášho predka. Ak sme teda hľadali začiatok našej Cirkvi a našli sme ho v prvom pokrstenom predkovi, neváhajme teda volať náš začiatok pokrstením. Je známe, že naši slovanské bratia tak volajú svoje začiatky: pokrstenie kijevskej Rusi Vladimírom, pokrstenie poľských knenov Mieškom.

Uvedomme si, že sme začali krstom. Stále si pripomínajme, že Ježiš žije medzi nami, s nami, v nás a kráča s nami ako pútnik k Otcovi; večnosť nám už začala a s Kristom ideme k završeniu Kráľovstva. Kristus je naša nádej, je s nami, netreba sa nám báť.

Kristianizácia našich predkov pred príchodom Cyrila a Metoda

Pri našom minulom stretnutí sme sa snažili nájsť začiatok - počiatočný bod existencie cirkvi u nás. Prišli sme k záveru, že tým bodom, ktorým začína Cirkev u nás, je pokrstenie prvého nášho slovanského predka a že to bolo dávno pred príchodom byzantskej misie k nám. Kde je sviatosť, tam je Cirkev, a kde je Cirkev, tam je sviatosť - hovorí Ratzinger. V tomto našom predkovi, ktorý sa odriekol zlého, temna a hriechu a prisľúbil slúžiť Kristovi ako Bohu, začína dejinný pochod Cirkvi v dejinách našich i v dejinách Slovanov vôbec. Krstom začína byť prítomné sakrum v našej histórii, kultúre a v národe. Náš začiatok nazývame pokrstením.

Od pokrstenia nášho prvého predka do obdobia, v ktorom moravské knieža Rastislav v roku 862 po porade so svojimi "Moravami" napísala posolstvo do Byzancie, uplynulo asi 150 rokov. V roku 862 najpovolanejší konštatujú, že "náš ľud pohanstvo odvrhlo a kresťanského zákona sa drží". V tom čase bola už teda určitá pokročilá fáza vývoja, ktorá uplynula od pokrstenia prvého Slovana na našom území. Je to východiskové obdobie našich dejín, začiatok kresťanskej éry našej, ale i všetkých Slovanov. Tu sa formovali naše identifikačné prvky. Ide o obdobie, na ktoré naviazali Cyril a Metod. Svätí Bratia prišli už do určitej rozvojovej fázy. Aby sme pochopili geniálny vklad svätých Bratov, treba nám bližšie poznať toto obdobie. Hneď s uspokojením konštatujeme, že máme k dispozícii bohatý pranenný materiál, výsledky štúdií historikov i výsledky archeologického výskumu.

Kvôli lepšiemu prehľadu sme pre našu úvahu rozčlenili materiál do troch aspektov:

1. misionári u našich predkov
2. naši predkovia ako prijímatelia
3. výsledok činnosti: katechéza

1. Misionári u našich predkov

Pod pojmom misionár rozumieme človeka, ktorý ohlasuje kresťanskú náuku. V súvislosti s kresťanstvom u nás pred príchodom sv. Cyrila a Metoda sa zákonite vynára otázka, kto našich predkov vyučoval, kto im kázal, kto prijímal vyznanie ich viery, kto ich krstil, kto ich nábožensky-cirkevne viedol, atď. K lepšiemu pochopeniu tejto otázky je potrebné zbaviť sa predsudku, že našich predkov pokresťančovali len a len cudzinci. V prvej fáze - alebo pri prvom prípade obrátenia, musel to byť bezpodnienčne cudzinec. Táto nutnosť sa nenáležite zovšeobecnila a nebralo sa do úvahy, že podmienky od prvého krstu sa zásadne zmenili. Od tej chvíle už nemôžeme hovoriť len o cudzincoch, ale už aj o vlastných misionároch. Budeme preto členiť otázku misionárov na dve podotázky, a to misionári a/ cudzí b/ vlastní

5.

a/ Cudzí misionári. Tu nám zásadne a vecne presne pomáha knieža Rastislav svojím listom cisárovi Michalovi III., keď píše: "A prišli k nám kresťanskí učitelia z Grk, Vlach, i z Nemiec". K tomu treba pripočítať aj vplyv slovanského elementu zo sféry Akvileje, Salzburgu a azda aj Panónie. Z Nemecka prichádzali k našim predkom jednak Frankovia, ale aj írškótski misionári, ktorých činnosť mala vlastné charakteristiky a špecifiká. Jedným špecifickým znakom týchto írškótov bola skutočnosť, že i keď prichádzali od západu, v nábožensko-cirkevnej rovine boli blízki východným modifikáciám. /Ak sa sleduje aj otázka špirituality, uvedená skutočnosť nie je zanedbateľná/. Rastislav hovorí o mnohých učiteľoch. Treba to chápať tak, že boli tu buď za sebou, alebo pôsobili na tých územiach, ktoré spádovo boli bližšie k ich územiu; Frankovia a írškóti na západe, Taliani na juhu a juhovýchode a Gréci na východe Rastislavovej krajiny.

Grécki misionári boli - ako je to všeobecne známe - náročnejší pri katechizácii. I keď o ich činnosti predbežne nemáme také doklady, aké máme o činnosti iných misionárskych skupín, nemá sa to brať v neprospech misionárov z Východu. Skutočnosť, že Rastislav písal Michalovi III., naznačuje, že naši predkovia mali s misionármi z Grécka dobré skúsenosti.

Franskí misionári - či Nenci alebo írškóti - vykonávali základnú misijnú prácu. Na synode v roku 796 sa skonštatovalo, že ich je málo a preto niektoré práce v rámci "zrationalizovania" misijnej činnosti vykonávali klérici. Bolo povinnosťou všetkých misionárov - aj írškótskych aj franských - aby katechézu podávali v reči ľudu, "aby porozumel čoho sa odrieka a čo vyznáva". Tak znie príkaz mohúčskej synody z r.806. Sledované obdobie je obdobím úpravných a čistých misijných snáh kresťanských národov. Je samozrejmé, že misionári boli nositeľmi určitých zvyklostí, kultúry svojho národa, no aj tak našim predkom na prvom mieste prinášali ideu kresťanstva a učenie evanjelia. V nijakom prípade ich nemožno označiť za služobníkov hospodárskych a mocenských ambícií.

b/ Teraz si všimnime donáciach misionárov. - misionárov z vlastných radov. V domácom elemente aj cirkevná história videla stále len adresátov učenia Ježiša Krista. Výraz domáci - alebo vlastní - misionári sa nám preto môže zdať cudzí. Z charakteru kresťanskej viery však vyplýva - a patrí to k podstatnému znaku viery - že sa spontánne sama až mechanicky šíri. Ako? Rodič-kresťan chce a vynakladá všetko úsilie, aby sa kresťanom stalo aj jeho dieťa! Kresťan má byť kresťanom v každej životnej situácii, v každom životnom prostredí. Už tým je hlásateľom, svedkom kresťanského učenia. Kresťanstvo je príťažlivé tým špecifickým, čím ono fakticky je.

Na porade s kniežatni a s Moravami, knieža Rastislav pred vyslaním posolstva do Byzancie hodnotí vtedajší stav kresťanstva, ba hodnotí ho aj spätne - dozadu. Ako hodnotiaci "vidia" veci, cítia sa byť kompetentní zasahovať do najvážnejších záležitostí kresťanstva našich predkov. Išlo o jeho upevnenie, prehĺbenie, rozšírenie atď., teda o otázky, ktoré nesporne spadajú pod pojem kristianizácia. Rastislav a jeho radcovia dokazujú, že do kristianizácie sú zaangažované aj ich vrstvy - to znamená vrstva riadiacich. Prezrádza to, že sa už uvažovalo o tom, ako robiť lepšie, čo príhodného si zvoliť, atď., teda je tu aktívny záujem hľadať - a nielen pasívny prístup. Čo teda z uvedeného vyplýva? Skutočnosť, že kristianizovaní kristianizovali.

Uvedenými príkladmi sa dá uspokojivo vysvetliť aj výsledok kristianizácie našich predkov, ktorí kvalifikovaní činitelia hodnotia ako stav, v ktorom sa môže konštatovať, že: "naš ľud pohanstvo odvrhol a kresťanského zákona sa drží".

Čo by sa dalo povedať o našich predkoch ako o misionároch? Je takmer isté, že medzi nimi nebol biskup, ba dokonca aj prítomnosť knaza treba považovať za výnimku. Vývoj však dospel do takého štádia, v ktorom si vnútorná nevyhnutnosť vyformovala inštitúciu žiakov, čiže ľudí vyčlenených na špeciálnu službu kresťanstva, najmä v pozícii knaza. U "laikov" sa vytvorilo viac vrstiev. Všetci, ktorí vieru prijali, boli jej šíriteľmi. Z nich však boli niektorí horlivejší, niektorí boli schopnosťami predurčení k tomu, aby na novom hnutí pracovali viacej, prípadne aj v špeciálnych oblastiach. Až napokon od niektorých z nich - zaradenie v spoločnosti, za ich prítomnosť vpriestore a pod. sa vyžadovalo, aby sa viac angažovali do šírenia kresťanstva. So šírením kresťanstva rástol význam domácich misionárov a ich práca sa začala členiť. Aktívna katechéza postupne prešla do ich kompetencie. Konzrolu jej úrovne si naďalej ponechali knazi, teda cudzinci. Robili ju pred krstom, pred spovedou a pod.

2. Naši predkovia ako prijímatelia.

Pristupujeme k druhej časti, k druhému bodu, a to k účastníkovi kristianizácie, k tomu, ktorému misionár predkladá kresťanské učenie s tým, aby ho prijal. Máme na mysli našich predkov toho obdobia, ba čo viac, každého z nich osobitne, individuálne. Týka sa duše, srdca, vedomia a vôle človeka. Už z naznačeného vysvitá, že práve táto oblasť, oblasť našich predkov je tým podstatným, kde prebieha proces kristianizácie. V našich predkoch boli hodnoty, predpoklady kresťanstva, teda to hlavné a jedinečné. Všetko ostatné, vrátane misionárov i katechézy, má svoj zmysel a svoj cieľ iba vzhľadom k nim a na nich.

Kresťanstvo v sledovanom období nebolo len záležitosťou najnižších vrstiev, ako sa najčastejšie myslelo. To komplikovalo predstavu o pasívnom postoji, teda o takom, ktorý musí dostávať impulzy iba zvonku, od cudzincov. Predstava bola neopodstatnená. "Sotva možno pochybovať o pokresťančení celého kniežacieho rodu pred vyhnaním Pribinu, lebo z jeho prameňov vyplýva, že Mojmir I., jeho synovec Rastislav a ďalší príbuzný Svätopluk boli kresťanmi" - tvrdí na základe dokladov P. Ratkoš. K uvedenému dokonca dodáva, že "v kniežacej rodine sa stretávajú s knazom Slavomírom". Z uvedeného vyplýva, že medzi kresťanmi prvopočiatočného obdobia boli aj takí, ktorí mysleli o kresťanstve už reflexne, ktorí zo svojho miesta v spoločnosti boli braní za príklad atď. /Uvedené tvrdenia sú historicky overiteľné/.

Všetci spomínaní už boli kresťania. My však máme na mysli nie len tých, čo sa dali pokrstiť alebo sa na krst chystali, teda katechumenov. Máme na mysli aj tých, ktorí ešte v tejto fáze neboli. Veď všetci naši predkovia boli potencionálnymi kresťanmi ešte pred časom, ako prvý z nich prejavil záujem o kresťanstvo. Veď iba tak, z tejto polohy mohli prejsť do polohy kresťana, podľa Teruliánovho výroku "Anima humana naturaliter christiana est". Teda aj duša, bytosť našich predkov ešte pred kristianizáciou mala určité atribúty - vlastnosti, ktoré inklinovali ku kresťanstvu, boli voči sebe blízke. Práve tieto vlastnosti uľahčovali námahu misionárov a nimi predkladané učenie robili príťažlivým. Práve tie vlastnosti duše našich predkov v najzákladnejšom charakterizujú

aj to kresťanstvo, ktoré naši predkovia realizovali a ktoré koniec -koncov aj my realizujeme.

Ak budeme vnímavo skúmať čo kresťanského mali v sebe naši predkovia už pred prijatím kresťanstva, dozvieme sa o sebe i o našom kresťanstve najdôležitejšie skutočnosti: to, čo vlastne vytvára našu identitu.

Krstom sa prvý pokrstený Slovan stal in potentia kresťanom. Vznikla nová kategória - kresťan - Slovan in actu. V akej miere pribúdajú kresťania in actu, v takej miere ubúdajú kresťania in potentia. Postupne sa kresťanmi stávali príslušníci rôznych vekových skupín i spoločenských vrstiev. Uvedomovali si potrebu zvláštnej skupiny, ktorá by sa venovala len službe kresťanstvu. Vytvorili inštitúciu učeníkov, ktorú neskôr Rastislav odovzdal sv. Bratom. Títo s veľkou prezieravosťou, umom i múdrosťou ducha začali formovať vlastný model kresťanstva, model, vytvorený kmeňmi západoslovanskej skupiny.

3. Výsledok činnosti : Katechéza

Katechéza je tretím bodom nášho uvažovania. O tom, že naši predkovia mali aktívny podiel na vytváraní katechézy, dospeli jazykovedci zložitou dokazovacou cestou. Zistili medzi iným toto: keď prišli Cyril a Metod na Veľkú Moravu, našli tu tak dokonalé staroslovanské náboženské texty, že ich ako také prevzali a vsunuli do svojich prekladov. Jazykovedci zistili, že tie texty pochádzajú buď z hornonemčiny alebo z latinčiny a že vznikli "vývojom" a síce takto: proces začali približným staroslovanským slovom. Toto slovo-termín sa nespočetnekrát užíval. Vždy sa hľadal lepší výraz a stále lepšie sa postihoval aj obsah. Tak došlo k stavu, ktorý našli Cyril a Metod. Títo kvalifikovaní, mimoriadne schopní a citliví prekladatelia prevzaté texty vysoko ocenili. Účasť našich predkov na prekladaní si nepredstavujeme tak, že činnosť sa diala za konferenčným stolom. Misionár-cudzinec sám mohol k našim predkom prehovoriť len za pomoci Slovana. Tým, že pokresťančení predkovia si postupne odovzdávali kresťanskú náuku - katechizovali - slová-termíny sa zdokonaľovali v živej praxi. Je to vlastne optimálny priestor pre takú činnosť. Z uvedeného vyplýva, že naši predkovia sa aktívne podieľali na procese pokresťančenia svojich súkmeňovcov, prípadne na prehľbovaní ich viery. Ako vysvitá z materiálov, katechumeni mali vedieť Verím v Boha, Otče náš, odiekanie formulu pred krstom a svednú formulu po prijatí krstu. V literatúre sa to výslovne nazýva katechézou /Isačenko/.

Záverom možno povedať, že úspech kresťanstva u nás bol zabezpečený v prvom rade aktivitou domácich misionárov.

Robíme teda prvé kroky k tomu, aby sa objasnil proces kresťanizácie našich predkov. Tento proces bol vecou pozoruhodnej katechizácie, na ktorej sa aktívne zúčastňovali naši predkovia. Ich podiel je podielom v modeli slovanského kresťanstva. To najdôležitejšie, čo si tu treba uvedomiť, je skutočnosť, že uvedeným spôsobom vstúpila do našich dejín viera. Viera je teda identifikačným prvkom našich dejín, ona oživovala každého, vždy a vo všetkom.

P o z n á m k y

Záujemca o problematiku kristianizácie Slovanov pred príchodom byzantskej misie dostáva do rúk pomôcku, ktorú sme označili za zborníček. V podstate ide o pomôcku pre vlastnú prácu, ktorá dostáva takúto podobu. Ako sa uviedlo v Príhovore, metodologicky sa spravidla postupuje tak, ako sú v tomto zborníčku radené kapitoly. To však neznamená, že podávané materiály sú aj vyčerpávajúce. Pri konkrétnej práci si ich bude každý dopĺňovať. Sme však presvedčení, že ako východisko môžu účinne poslúžiť.

Považujeme za potrebné upozorniť, že ani tu nebola s náležitým dôrazom nastolená otázka viery, ktorá ako určujúci jav práve v sledovanom období "vstúpila" do našich dejín. Ona dáva našim dejinám ten rozmer, ktorý je vlastný jedine jej a bez ktorého je náš pohľad na naše dejiny nielen ochodobnený, ale aj skreslený.

Našu pozornosť treba upriamiť aj na postoj našich predkov ku kresťanstvu. Naši predkovia prijímali kresťanstvo veľmi ochotne. Psychologicky sa dá vec vysvetliť tým, že ich náboženskému zážitku kresťanstvo korešpondovalo. Tá podoba kresťanstva, ktorá u nás vznikala, je dielom našich predkov. Naznačujeme tu vznik javu, ktorý sa nazýva špiritualitou. Otázku možno najlepšie postihnúť práve na začiatku.

Pôvodne sme mysleli, že posledná kapitola zborníčka bude venovaná formám, ktorými možno danú problematiku predložiť širšej verejnosti, prípadne aj v špecifických okolnostiach. Mysleli sme na akadémiu, na špeciálny cyklus kázní, na aktualizáciu napr. pri liturgickej obnove krstných sľubov, modlitieb veriacich... Tu sa treba spoliehať na bohatú invenciu Božieho ľudu...

- o -

Konštantín: Predslov k svätému Evanjeliu / druhá polovica 9. stor./

Evanjeliu svätému som Predslovom:

ako nám dávno sľubovali proroci,
prichádza Kristus zhromažďovať národy,
pretože sviati svetlom svetu celému.
To v našom siedmom tisícročí stalo sa.
Bo slepým oni sľubili, že uvidia,
a hluchí, ajhľa, slovo Písma počujú,
lebo je Boha poznať totiž potrebné.
A preto čujte, čujte toto, Slovieni :
dar tento drahý Boh vám z lásky daroval,
dar boží je dar spravodlivej čiastky,
dar dušiam vašim, čo sa nikdy neskazí,
dar všetkým dušiam, čo ho vďačne prijmú.
Marek i s Matúšom a s Lukášom i Ján
národy všetky takto učia, hovoriac:
Všetci, čo chcete svoje duše krásnymi
uzrieť, a všetci po radosti tužiaci,
tužiaci temno hriechu navždy zapudíť
a sveta tohto hniloby sa pozbaviť
a rajský život pre seba zas objaviť
a horiacemu ohnu navždy uniknúť,
nuž čujte, čo vám vlastný rozum hovorí,
nuž dobre počuj, celý národ slovienský,
vypočuj Slovo od Boha ti zoslané,
Slovo, čo hladné ľudské duše nakrmi,
Slovo, čo um aj srdce tvoje posilní,
Slovo, čo Boha poznávať ta pripraví.

.... /Z klenotnice staršieho slovenského písomníctva, I. stredovek, Tatran, Bratislava, 1984. Citanie študujúcej mládeže/.

MILOVANÝ SVÄTÝ OTEC!

Znova sa Vám spod Tatier ozývajú hlasy.
Volajú: "ŽIV VÁS BOH!" ešte dlhé časy!"

Svätý Otče, v tomto čase, my trpiace deti,
povznášame Bohu za Vás
modlitbu a obeť sta duchovné kvety.

V našom kríži vzor je Kristus,
no neraz i slza skanie.
I z tej chvíle, "drahý Otče,
veľká láska planie
ku Vám, k Cirkvi, jej potrebám...
Tá nás vždy vpred ženie!

Počuj, Bože, naše prosby za Svätého Otca:
milosť Tvoja nech naň padá ako z neba rosa.

Daj mu, Bože, silu ducha
v stálom vrení sveta!
Náša prosba z vrúcnych srdc
dnes ta hor v Tebe vzlieta.

Nech vždy šíri Tvoju lásku
na planéte Zemi,
aby ľudia stretli sa raz
v požehnanom mieri.

Svätý Otče, prosíme, požehnajte
svoje choré deti,
aby s túžbou vinuli sa k Bohu,
kým duša odletí...

Posledný je odkaz vrúcny
z našej malej zeme;
ktorí bití sme pre Krista,
tu svorne žijeme.

Slovenko Vás miluje, volá,
Slovenko Vás zdraví!
Patronka Sedembolestná,
nech Vás i nás chráni!

Vďační chorí zo Slovenska

- o -

TU VÁS NOSÍM, DRAHÍ CHORÍ SLOVENSKA

Janus Pamb...

Slovensko, Vianoce 1984.

Pokoje a radost Vám!

Náš v Kristu vremlilovaný Velkiaz, Svätý Otec Ján Pavol II.

Na veľké sviatky dobré a vďačné deti sa radostne pomáhajú ku svojim rodičom. Chcú blahoželať...

Aj mý, deti spod Tatier - deti Kríža - sa pomáhame ku Vám, spolu s reholnými sestrami skoro celej našej vlasti. Naše drahé sestričky sa spojili s nami a spoločne plietli kytice, aby sme Vám ich poslali do Ríma pod vianočný stromček, k betlehemu.

Chcete vedieť, aká je to kytica?

Taká podľa vkusu Fanny Márie. Ona pred dvetisíc rokmi povedala svoje veľké "ÁNO", aby ním pritiahla Vykupiteľa na planétu Zem.

My, dievky SEDIABOLESTNEJ - NAŠEJ PATRÓNKY, sme tiež vypovedali svoje životné "ÁNO", ktoré sme povplietali medzi pestré kvety vďaky. Všetci sme poznačení krížom nášho Pána Ježiša Krista. Usilujeme sa radostne a s láskou vyslovať svoje "ÁNO" nebeskému Otcovi - a to všetko za Vás, náš milovaný Svätý Otče!

Nech prijme naše nevládne ruky, nevládne pohy, naše dusenie skoro k smrti... Nech prijme naše životy, naše kríže, a to skrze našu milovanú VELITELKU - NEPOŠKVRNEÚ. Usilujeme sa žiť v čistote duše, aby naša obeta bola milá a príjemná Bohu. Preto je nám vzorom Nepoškrvená.

Palko od Moraviec nám odkázal, aby sme mu výprosovali milosť ešte viac trpieť, lebo aj Vy viac pracujete pre nás - Cirkev, pre celý svet.

Mladá matka Mária, poznačená zákernou rakovinou, už neprosí viac o zdravie, hoci má dve zlaté nedospelé deti, ale daruje svoje zomieranie za Vás, aby ste mali silu starať sa o všetky dievky nebeského Otca na zemi.

Gitka sa dusí a dusí a vie, že sa čoskoro zadusí. No dokáže sa usmievať aj cez slzy, lebo je to vraj za Vás, aby ste rozdávali kyslík Svätého Ducha...

Martu spája ožarovanie, pritom je postihnutá od 14. roku života. S humorom odišla na "ostrov smrti", aby ste Vy vytvorili ostrov života všade, kde sa objavíte. Ostrov Božej lásky a pokoja.

Sedem-ročný Palko sa denne za Vás modlí ruženec a pritom s túžbou zaprosil: "Povedzte drahému Svätému Otcovi, že celý rok obetujem za neho aj ťažkú chorobu, aby on nebol chorý!"

Veľa, veľa by sme Vám mali čo odkázať. Vie o tom sám Ježiš a On vie, že to všetko patrí Vám :

- aby ste nám žili,
- aby ste kráčali v intenciách Svätého Ducha,
- aby ste boli poslom pokoja a lásky všade, kde prídete.

Iste Vás potešíme keď oznámime, že tento rok stúplo u nás o veľké percento modlitby svätého ruženca. Vyše desiatitisíc sa v tomto roku prihlásilo do ZLATEJ KNIHY FATIMSKEJ. To sme ešte nikdy predtým nemali.

11
Šírimo i rodinné ruže! To je výsledok práce postihnutých, nevládných - medzi zdravými. Vidíme v tom mimoriadne požehnanie našej VELITELKY - NEPOŠKVRNENEJ. To je je dielo u nás za Vás. Do jej rúk sme za Vás vložili aj duchovnú kyticu spolu so sestričkami.

Matka Spasiteľa nech si Vás žehná so svojim milým Synom! Takto spolu s Ježišom - Vykupiteľom, Matkou Máriou a milým svätým Jozefom, prajeme Vám, milovaný Svätý Otče, tie najkrajšie, najsvätejšie a pokojné Vianoce.

Požehnanie Matky Márie nech ide s Vami aj do nového roka a sprevádza Vás na Vašich apoštolských cestách!

O to prosí :

RODINA NEPOŠKVRNENEJ

- chorí zo Slovenska, Moravy
a rehoľné sestry.

- o -

DUCHOVNÁ KYTICA

milovanému Svätému Otcovi Jánovi Pavlovi II. k Vianociam 1984 .

- 387 784 - svätých omší
- 330 602 - svätých prijímaní
- 269 073 duchovných svätých prijímaní
- 269 500 - krížových ciest
- 593 840 - roznych litánií
- 269 190 - rôznych deviatnikov, prvé piatky a prvé soboty
- 69 220 - zmiernych hodín so Spasiteľom
- 249 338 - dní osobného kríža ako dar
- 341 071 - skutkov sebazaprenia a skutkov bliženskej lásky
- 34 460 - súkromných adorácií
- 717 - osôb si vykonalo trojdňové duchovné obnovy
- 239 - súkromných púti
- 58 882 - dní prísneho pôstu
- 149 514 - dní čiastočného pôstu
- 12 708 - celodenných breviárov
- 6 080 - osôb obetovalo zbytok života a svoju smrť za Svätého Otca
- 5 345 417 - svätých ružencov

RODINA NEPOŠKVRNENEJ

- chorí Slovenska
a rehoľné sestry.

- o -

Je všeobecne známe, že Svätý Otec Ján Pavol II. na svojich apoštolských cestách všade vystupuje ako zanietený hlásateľ pozitívneho pokroku, ako vytrvalý a neohrkvejný posol Kristovho pokoja a lásky. Preto ho milujeme, vrúcne sa zaň modlíme a každý prejav nepriateľstva proti jeho osobe - neraz veľmi krutý, bezcitný a neodôvodnený - aj veriaciach hlboko zraňuje a uráža.....

Ž I V , B O Ž E , O T C A S V Ä T É H O , N Á M E S T N Í K A

K R I S T O V H O !

Hovorí sa, že čokoľvek Cirkev urobí pre misie, misie to vrátia aj s úrokami. To nie je len pekné heslo. Nepopierateľné dôkazy pravdivosti týchto slov vidíme jasne okolo seba, najmä tu v Ríme: stovky rehoľných seštier, seminaristov, kňazov a biskupov zo všetkých rasových skupín tu dosvedčujú svojou prítomnosťou, že splnený rozkaz Krista "choďte do celého sveta, učte všetky národy a krstite ich" už prináša svoje ovocie. Sto i viac násobné ovocie.

Len jeden príklad :

Cirkev dala Indii mladú misionárku, ktorá je teraz svetoznáma: MARKA TEREZA Z KALKUTY. India skrz ňu už dala Cirkvi tisíce novo-kresťanov a stovky rehoľníčok, ktoré hlásajú Kristovo učenie na všetkých kontinentoch. Iné, ešte stále misijné územia, tak isto prinášajú svoje ovocie. Vo všetkých misijných krajinách sú stovky rehoľníčok ako matka Tereza, aj keď nie tak známych. Aj misionárov, ako bol páter Damián. Aj veľa mučeníkov.

Všetci misionári svojou prácou a svojim príkladom hlásajú Krista a primitívni ľudia - tak isto ako aj vzdelaní - vidia ich nežistnú prácu. Cirkev dala vzdialeným národom misionárov a okrem miliónov novokresťanov dostala povolania! Z misijných krajín už prichádzajú misionári-domorodci pre novopohanské bývalé kresťanské územia! Je teda pravda, že čokoľvek Cirkev urobila pre misie, misie to vrátia s úrokami!

Ale kto je Cirkev? Pápež, kardináli, biskupi, kňazi a rehoľné spoločenstvá?

Pravdaže! Ale najväčšiu časť Cirkvi tvorí ľud Boží. A tento ľud Boží umožňuje, že misionári môžu ísť do celého sveta. Cirkevná hierarchia má na starosti organizáciu. Ľud Boží musí podporovať misie. Nesmie nečinne sedieť a len sa modliť "Príď kráľovstvo Tvoje, buď vôľa Tvoja!" Okrem modlitby musí platiť za výchovu misionárov, potom za výchovu domorodých kňazov, rehoľníkov a rehoľníčky, za školy, nemocnice a lieky. V časoch suchoty, povodní, zemetrasení a iných katastrofálnych situácií ľud Boží musí znásobiť svoje úsilie a dať misionárom rýchlu pomoc pre ich ľudí.

Viete, čo sú najťažšie chvíle v živote misionára?

Keď vidí zomierať svojich ľudí a nemôže im pomôcť, lebo nemá na to prostriedky! Deti, ktoré krstil a videl rásť, teraz vidí zomierať. Došpelí tiež k nemu darmo prichodia na pomoc, ktorú nemôže dať. Predčasne ich pripraví na večnosť, ale vie, že nemali zomrieť.

Pozrám tie počity. Videl a zažil som to ako misionár v Afrike. Bolelo ma to a hnevalo, že ľud Boží, ktorému Boh tak štedro žehná v krajinách bohatstva, bol ťarbavý a neposlal pomoc svojim bratom, ktorí zomierali pre nedostatok vody, potravy, liekov v rozvojových krajinách.

Keď budeme pred Božím súdom a Kristus sa nás opýta, čo sme urobili pre misie, aká bude naša odpoveď?

Nezáleží na tom, do ktorej zložky cirkevnej organizácie patríme. Ruku na srdce: čo sme urobili pre misie? A keď Kristus povie: bol som hladný a nečali ste mi jesť; smädný som bol a nečali ste mi piť; bol som nahý, chorý, pocestný...

Akú výhovorku budeme mať ?!

- o -

ČASTO UVAŽUJEM TAKTO: KEBY BOH EXISTOVAL, NEDOPUSTIL BY TO !

ALE UVAŽUJ AJ TAKTO : TY SLABOCH! PÁN ŤA CHCEL POUŽIŤ CEZ MALÉ SKÚSKY NA VEĽKÉ VECI - A TY SI SKLAMAL HNEĎ NA ZAČIATKU !

Urobím to, čo odo mňa žiadaš

Svätá Matilda z Hackebornu, benediktínka, ktorá žila v 13. storočí /+1298/, bola veľkou dôverníčkou Presvätej Matky. Tá jej dala prislúbenie, o ktorom budeme hovoriť :

V pokročilom veku táto svätica s bážňou myslela na okamih, keď jej duša opustí telo, aby vstúpila do večnosti. Preto prosila Matku Božiu, aby jej bola nápomocná v tej ťažkej a súčasne veľkej chvíli. Najsvätejšia Panna, ktorá sa už toľkokrát zjavila svojej služobnici, vypočula aj teraz jej prosbu a odpovedala jej :

"Áno, istotne to učiním, čo odo mňa žiadaš, dcéra moja, ale aj ja žiadam od teba, aby si sa každý deň modlila tri Zdravas Mária.

P r v ý Zdravas na česť Boha Otca, ktorý veľkoleposťou svojej všemohúcnosti ma tak vyvýšil a počtil moju dušu, že som po ňom v orodovaní všemohúca v nebi i na zemi.

D r u h ý Zdravas na česť Boha Syna, ktorý vo svojej veľkej a nevyspytateľnej múdrosti ozdobil a naplnil ma takými darmi vedomosti a rozumu, že sa teším z videnia Najsvätejšej Trojice viac ako všetci svätí a že ma obdaril takou žiarou, ktorá osvetľuje ako žiarivé slnko celé nebo.

T r e t í Zdravas na česť Ducha Svätého, ktorý vliat do mňa plnosť sladkostí a urobil ma takou dobrou a láskavou, že po Bohu som najsladšia a najtichšia.

P r i s l ú b e n i a najsvätejšej Panny, spojené s tromi Zdravasmi :

- V hodine smrti budem pri tebe, budem ťa tešiť a vzdialovať od teba každú diabolskú silu,
- budem ťi vlievať svetlo viery a poznania, aby tvoja viera nebola pokúšaná nevedomosťou a bludom,
- budem ťi pomáhať v hodine prechodu do večnosti a vlievať do tvojej duše sladkosť božskej lásky, aby ťa tak ovládla, že každá bolesť a trpkosť smrti sa premení prostredníctvom lásky v najsladší zážitok.

Aby sme vyhovelí túžbe Najsvätejšej Panny, treba mať teda úmysel uctievať modlitbou každého Zdravas jednu z troch výsad, udelených Márii Najsvätejšou Trojicou :

MOC, MÚDROST' a LÁSKU

Pápež Lev XIII. udelil pochvalu a požehnanie pátrovi Jánovi Baptistovi de Bloia, šíriteľovi tejto pobožnosti, udelil odpustky a nariadil, aby po každej recitovanej svätej omši kňaz i ľud sa modlili trikrát Zdravas- čo trvalo až do obnovenej liturgii.

Pápež Benedikt XV. obdaril túto pobožnosť početnými odpustkami a výsadami...

Pápež Ján XXIII. udelil apoštolské požehnanie všetkým, ktorí pracujú medzi kresťanmi na diele šírenia úcty a lásky k nebeskej Matke Božej prostredníctvom pobožnosti troch Zdravasov na jej česť / v máji 1959/.

Dňa 29. marca 1964 pápež Pavol VI. udelil zvláštne požehnanie a povzbudenie všetkým šíriteľom tohto apoštolaťu na slávu našej nebeskej Matky a na duchovné blaho mnohých duší.

/Výťah z knihy Giuseppe Pasquali: Trikrát Zdravas-Kľúč do neba/.

Tieto Zdravasy sa modlime pomaly a sústredene, máme byť na kolénach a keď to nie je možné, tak po stojačky, plne si uvedomujúc zloženie Zdravasu :

1. Anjelské pozdravenie : Zdravas Mária milosti plná,
Pán s. tebou.
2. Alžbetine pozdravenie : Požehnaná si medzi ženami a požehnaný
je plod života Tvojho, Ježiš.
3. Prosba Cirkvi : Svätá Mária, Matka Božia; pros za nás
hriešnych teraz i v hodinu smrti na-
šej. Amen.

P r í k l a d :

Matka moja dobrá, pokorne prosím, prijmi túto moju skromnú modlitbu; tieto tri Zdravasy na česť Najsvätejšej Trojice a Tvojho Nepoškvrneného počatia na úmysel.... /šťastnú hodinu smrti, obrátenie, za nejakú milosť, ochranenie od smrteľného hriechu a pod./

Možno pridať ešte dajakú strelnú modlitbu, napríklad :

- Pre svoje čisté a Nepoškvrnené Počatie, Mária, zachovaj naše srdcia, telo i dušu čisté. Amen.
- Bez hriechu počatá Panna Mária, produj za nás, ktorí sa k Tebe utiekame.

-x-x-x-x-

Viacere príklady hovoria, ako umierajúca matka žiada svoje dieťa, aby jej slúbilo, že sa bude po celý život modliť denne tri Zdravasy. Po matkinej smrti postupom času sa deti ocitnú v rôznych nebezpečenstvách odpađu od viery, ale keď tento slub dodržia, nebeská Matka skôr alebo neskôr priviedla ich opäť na cestu viery a nedala zomrieť bez kajúcnosti.

Tak aj my odporúčame našim matkám, aby sa snažili naučiť svoje deti túto modlitbu troch Zdravasov, aby si každý deň vedeli nájsť chvíľu času na ňu a vytrvali v nej v časnosti, aby skrze prímluvu Tej, ktorú takto denne pozdravia, získali blaženú večnosť!

- o -

Panna Mária volá

Dieťa moje, kam ideš?
Som tvoja Matka, či to vieš?
Vrúčne ťa milujem, v ochrane mám,
postoj tu trošku, kým ťa požehnám!
Zatiaľ pozdrav ty má
pozdravom Zdravas Mária....

Matka moja pomôcná, ku tebe prichádzam,
pod Tvoj ochranný plášť ukryť sa žiadam.
Matka milá, Ty čistá ľalia,
priviň ma k sebe Panna Mária!
Matička jediná, Ty pomoc naša,
vypros nám milosti u Pána Ježiša. Amen.

- o -

VIEŠ O TOM, ŽE BOH CEZ PROSBU K PANNE MÁRII Z LÁSKY
K NÁM ZĽAVIL MATOĽKO, ŽE TRI ZDRAVASY DENNE A ČNOSTNÝ
ŽIVOT NÁM ZABEZPEČIA SPÁSENIE DUŠE ?

Príhovor k rehoľným sestram.

Drahé rehoľné sestry!

V tomto obĽianskom roku, ktorý sme s Božou pomocou začali pred niekoľkými dnami, sa Vám prihovárime po prvý raz. Žijeme v roku 1985 po Kristu. Nech sa Vám teda podarí prežiť tento rok naplno s Kristom a pre Krista.

Osobitne chcem pozdraviť misionárky, Služobnice Ducha Svätého, ktoré 15. januára slávil sviatok svojho zakladateľa bl. Arnolda Jansena. Pozdravujeme sestry Uršulínky, ktoré budú oslavovať sviatok svojej zakladateľky sv. Merici a chceme pozdraviť aj sestry saleziánky., Dcéry Panny Márie Pomocnice, ktoré budú za niekoľko dní sláviť sviatok sv. Jána Boska. Modlitbou za tieto tri rehoľné rodiny chceme utužiť našu kresťanskú sesterskú spolupatričnosť.

A teraz, drahé sestry, veľmi vážne slovo pre všetky:

Pozývame Vás do Ríma na duchovnú púť. Dňa 2. februára 1984 sa zišli rehoľníci a rehoľničky z Ríma vo svätopeterskej bazilike. Vykonali si svätoročnú pobožnosť na získanie jubilejných odpustkov. Svätý otec slúžil pre nich svätú omšu. Pri nej všetky zasvätené osoby obnovili rehoľné sľuby do rúk Petrovho nástupcu Jána Pavla II.

Hodnosť rehoľného života sa overuje len vo svetle jeho vzťahu k Cirkvi. V tomto zmysle sa vyslovil pápež Ján Pavol II. v príhovore k severoamerickým biskupom 19.9.1983. Medzi iným povedal: "Keď hovoríme o rehoľných osobách, musíme povedať, že ich hodnosť spočíva v tomto: sú to osoby, ktoré si Boh jednotlivo povolal a ktoré si Boh zasvätil sprostredkovateľským pôsobením svojej Cirkvi."

Nový Kódex cirkevného práva hovorí, že rehoľné zasvätenie posilňuje Vaše včlenenie do Cirkvi a osobitným titulom Vás zaväzuje venovať sa budovaniu Cirkvi a spásu sveta.

A v koncilovom dekréte "O rehoľnom živote" sa hovorí, že Cirkev Vaším pôsobením je schopná konať všetko dobré a je pripravená na dielo služby, na budovanie Kristovho tela. Teda rehoľné povolanie popri tom, že je veľkým darom a vyznačením pre jednotlivé osoby, je aj darom pre Cirkev ako spoločnosť.

Práve preto je v cirkevnom zákonníku jeden kánon veľmi dôležitý a vzťahuje sa na celý Boží ľud. Je to kánon 574. Hovorí: Keďže stav Bohu zasvätených osôb prináleží k životu a svätosti Cirkvi, preto ho musia v Cirkvi všetci podporovať a napomáhať jeho rozkvet." Teda všetci veriaci katolíci musia sa nielen zaujímať o rehoľný život, ale ho aj podporovať, brániť a napomáhať jeho zveľáčovanie.

Vidíte, drahé sestry a drahí poslucháči, ako ďaleko je od pravdy ten čo hovorí, že v našej modernej spoločnosti je rehoľný život zbytočný, že svieca jeho trvania musí dohorieť a zhasnúť. Vôbec nie!

Už sme povedali, že bez rehoľného života by Cirkev nebola naplno sama sebou. Je to slovo Jána Pavla II. Práve preto sv. Otec v príhovore k severoamerickým biskupom povedal, že najväčšia úrážka dôstojnosti rehoľného života a rehoľných osôb by mohla prísť od tých, čo by sa pokúšali položiť, vytlačiť rehoľný život mimo rámca Cirkvi. Je teda veľmi dôležité, aby sme mali úzke, vierou inšpirované spojenie s biskupmi, skrze ktorých ste zapojené do tajomstva Cirkvi.

V tom istom prejave Ján Pavol II. povedal ešte inú, pre Vás veľmi potešujúcu pravdu: "Chcel by som vás požiadať - tak hovoril biskupom - aby ste náležite vyzdvihli osobitné poslanie rehoľníčok žien. Sú povolané k tomu, aby v Cirkvi - a predstavujú Cirkvev ako Kristovu nevestu - žili pre Krista verne, výrečne, navždy! Aby si boli vedomé, že môžu urobiť viditeľným slúbenecký ráz tej lásky, ktorú Cirkvev, prechováva ku Kristovi".

A potom sv.Otec dodal: "Kiežby mohli tak žiť pre Krista, ako pre Krista žila Panna Mária v odriekaniach, obetiach a vo vykupiteľskej láske, doplnujúc to, čo ešte chýba Kristovmu umučeniu v prospech jeho tela, ktorým je Cirkvev".

Pre toto Vaše význačné postavenie v Cirkvi pápež Pavol VI. sa takto prihovoral talianskym rehoľníckam 16.mája 1966 - a teda aj Vám:

"Cirkvev Vás miluje pre všetko to, čo znamenáte, pre všetko to, čo robíte, pre všetko to, čo hovoríte a dávate. Miluje Vás pre vaše modlitby, pre vaše zriekania, pre vaše darovanie sa. Cirkvev vás miluje, pretože ste si zvolili rehoľný stav. Váš život je ustavičnou snahou ísť za Kristom. Kristovi ste dali prvé miesto v myšlienkách. Kristovi žijete a dosvedčujete ho vo svete. Krista vidíte v bratoch a v nich mu slúžite. Cirkvev vás miluje pre to, čo jej dávate svojim kontemplatívnym životom a svojou apoštolskou činnosťou. Miluje vás pre živý a presvedčivý príklad napriek všetkému, napriek kritikám a protivenstvám... Pretože ak je vo svete ešte toľko dobra, je to i preto, že mnohí hľadajú na váš príklad - hoci vám to nepovedia - čerpajú z neho silu, aby uprostred ťažkostí a pokušení zostali verní Kristovi". Potom sa Pavol VI. pýta: "A vy milujete Cirkvev?"

Odpovedzte na túto otázku každá vo svojom srdci a každá svojim veľkodušným životom.

Veľmi aktuálny spôsob ako milovať Cirkvev, je p r i č i ň o - v a ť s a o j e j j e d n o t u ! Práve sme skončili oktavu modlitieb za zjednotenie kresťanov. Ale nemali by sa nikdy skončiť modlitby na tento úmysel. Naša modlitba za zjednotenie kresťanov by mala byť živým pokračovaním tej modlitby za jednotu, ktorú vyriekol Pán Ježiš vo večeradle: "aby všetci boli jedno". Usilujte sa vo vašich komunitách žiť túto jednotu, ktorú vyprosujete od Pána pre všetkých kresťanov.

Nech vám svieta príkladom sestra Gabriela, ktorú Ján Pavol II. vyhlásil pred rokom za blahoslavenú. Ona ponúkla svoj život ako obeť za jednotu kresťanov. Keď otvorili jej hrob, jej telo našli v rozklade, ale jej ruky, zopnuté k modlitbe, s ružencom medzi prstami, zostali celé. Pre Vás je to symbol a výzva, aby naše ruky zostali vždy zopnuté k modlitbe za jednotu kresťanov v jednej Kristovej Cirkvi.

Drahé rehoľné sestry,

som presvedčený, že horúcou láskou k Cirkvi sme boli 2.februára 1984 popoludní v Ríme, v bazilike sv.Petra, spojení s tisícami rehoľníčok a osvedčili sa, že chcete zostať vernými dcérami Cirkvi, ktorá Vás miluje!

- o -

ZAPÁJAŠ SA DO LAICKÉHO APOŠTOLÁTU ?

KRSTOM A DEKRÉTOM II. VATIKÁNSKEHO KONCILU SME VŠETCI
POVINNÍ HO VO SVOJOM PROSTREDÍ PREVÁDZAŤ !

Mons. Štefan Vrablec

Reholná sestra a trpezlivé zasievanie Božieho semena.

Drahé reholné sestry!

Apoštolská cesta Svätého Otca do Južnej Ameriky nám pripomína evanjeliový obraz rozšieváča, ktorý vyšiel rozšievať dobré semeno. Ďakujme Pánu Bohu za neúnavné úsilie veľkodušného rozšieváča Jána Pavla II. Jeho sejba je prejavom Božej lásky voči ľudstvu našej doby!

A mali by sme ďakovať Pánu Bohu za všetkých rozšieváčov, ktorí v priebehu storočí rozšievali dobré semeno. V týchto dňoch sme ďakovali Pánu Bohu za dielo, ktoré vykonal v Cirkvi prostredníctvom Márie W A R D O V E J, zakladateľky Inštitútu prebl. Paníy Márie, u nás známeho pod menom *a n g l i c k ý c h p a n i e n*.

V stredu, 23. januára 1985 sa konala v Ríme úradná oslava 400. výročia narodenia Márie Wardovej. Ráno ju spomenul Svätý Otec pri všeobecnej audiencii. Popoludní bola ďakovná svätá omša v hlavnej mariánskej bazilike. Hlavným celebrantom bol kard. Jozef Ratzinger, tajomník posvätnej Kongregácie pre učenie viery. S ním koncelebrovali dvaja biskupi a vyše 50 kňazov. Pokladal som si za povinnosť koncelebrovať túto svätú omšu akoby v zastúpení slovenských sestier tejto reholnej rodiny, ktoré bývajú v Báci, v Bratislave, v Bílej Vode a v Hornom Maksove a ktoré pri tejto príležitosti osobitne srdečne pozdravujem.

Kard. Ratzinger povedal krásnu homíliu. Nezaoberal sa jednotlivými udalosťami zo života Márie Wardovej, ale ukázal jej existenciu vo svetle Kristovho veľkonočného tajomstva. Najprv vyzdvihol jej vieru v Ježiša. Merô Ježiš bolo rámcom a náplňou jej života. Kardinál spomenul, ako anjel povedal ženám, čo prišli k Ježišovmu hrobu: "Choďte a oznámte jeho učeníkom, že vstal z mŕtvych. Hľa, predchádza vás do Galilaje!"

Pán Ježiš nás vždy predchádza. Veriť v Ježiša značí ísť za ním. Nikdy nesmieme byť spokojní so sebou, so svojím životom, so svojimi čnosťami. Pán ide stále pred nami, ale i keď za ním kráčame, uvidíme Ježiša. Ak si povieš "dost, stačí mi", už si stratený - hovorí sv. Augustín.

Drahé sestry, nech ozvena slov kard. Ratzingera zaletí až k vám a nech vás povzbudí v úsilí o zveladenie vášho duchovného života. Pán Ježiš v Nazarete rástol, pripravoval sa na bohumilú obeť. Aj vy sa usilujte o stály vzrast poznať čoraz lepšie Ježiša rozumom i srdcom.

Potom kard. Ratzinger vyzdvihol hrdinskú poslušnosť Márie Wardovej. Aj vtedy, keď jej dielo bolo zákrokom cirkvnej autority uvedené do krízy a veľa trpela, aj vtedy bola poslušná Cirkvi. Pochopila nielen rozumom, ale aj srdcom Ježišove slová: *jeder zasieva, druhý žne*. V tomto spočíva nádej a trpezlivosť svätých! Rozšievajú nie pre krátky osobný úspech. Rozšievajú pre budúce veky na poli Cirkvi. Uvedomujú si, že aj oni žijú zo sejby kohosi iného - Ježiša - zo pšeničného zrna, ktoré zomrelo za nás a prinieslo ovocie pre všetky veky. Preto ukladajú svoje semeno do posvätnej zeme božej Cirkvi pokojne a s dôverou, čo vyvierá z viery. Aj Mária dobre vedela, že semeno, ktoré jej zveril Boh, nájde bezpečné a plodné umiestnenie iba v lone Cirkvi.

Drahé sestry, usilujte sa, aby každé vaše podujatie bolo vždy v súlade s požiadavkami poslušnosti! Mária Wardová krásne napísala: *Poslušný má byť v rukách rozkazujúceho ako Hostia v rukách kňaza vo svätej omši! Kňaz ju dvíha, zasnávuje Bohu, premieňa, láme a rozdeľuje.*

Ale je len závojom Veľkňaza, Ježiša Krista. Je to vlastne Kristus, ktorý berie Hostiu do svätých rúk, ktorý ju premieňa.

Tu máme celé tajomstvo poslušnosti. To čo vidíme a počujeme, to je len vonkajšia stránka tajomného nadprirodzeného diania. Ako sa Hostia v knáozových rukách premieňa na Kristovo telö, tak sa aj my napodobňovaním Kristovej poslušnosti stávame podobnými obrazu Božieho Syna. Čím väčšia je naša vnútorná oddanosť poslušnosti, tým viacej sa premieňame.

Napokon kard. Ratzinger ohodnotil apoštolskú horlivosť Márie Wardovej v oblasti vyučovania. Išlo jej o formáciu c e l é h o č l o - v e k a ! Srdcom tohto vyučovania je viera. O to sa snažila; keď 14. marca 1628 Mária Wardová prišla na pozvanie kard. Pázmaňyho do Bratislavy, aby tam založila školu pre dievčatá - i pre jednoduché dievčatá, dcéry vinohradníkov.

Začoval sa nám učebný program tejto školy, ktorá - žiaľ - trvala leň niekoľko rokov. Z učebného programu je jasné, že srdcom vyučovania v školách Márie Wardovej bola naozaj viera - náboženstvo!

Drahé sestry,
t r p e z l i v o z a s i e v a j m e d o b r é s e m e n o ,
s l o v ō m i p r í k l a d ō m ! A prosím Pána, aby osvietil tú
mešinu národa, ktorá nevidí v náboženstve nijakú hodnotu, žeby
uznala, že náboženstvo je podstatnou zložkou ľudského života a re-
špektovala túto skutočnosť!

- o -

M Á R I A .

"Hľa, tvoja matka".

To boli jedny z posledných slov, ktoré Pán Ježiš povedal na kríži a ktorými odovzdal Pannu Máriu ako matku Jánovi, a tým aj celému ľudstvu.

Ty si hviezdou môjho života, ktorá ma vedie i cez husté tmy.

Ó, Panna prečistá, ty si nosila Spasiteľa sveta pod srdcom.

Ty si vyriekla svoje "staň sa!", aj keď si sa prekvapila pri zjave posla, ktorý ťa v mene Božom pozdravil v tvojej skromnej izbičke. Keď si sa v Lurde zjavila Bernadette, predstavila si sa svetu ako Nepoškvrnené Počatie.

Ó, ako túžim podobat sa tebe, čistá, nevinná a poslušná až na smrť. Ty si mi vzorom modlitby. Poníženej a ustavičnej. Vedela si sa modliť sama, vo svojej komôrke k svojmu nebeskému Otcovi.

Mária, ty Matka moja, ktorú mi dal sám tvoj božský Syn. Snažím sa milovať ťa, ale odpusť mi, ak často ukazujem, že som iba hriešny tvor.

To je práve to úžasné. Ty si vo všetkom ako my, okrem hriechu, a to ťa povyšuje nad ľudí a anjelov.

Ty láskavo prejavuješ svoju štedrú moc, ktorú si ako Matka Božia dostala vo večnej sláve. Ty si Orodujúca Všemohucnosť, a chceš aj najzatvrdlivejšiemu hriešnikovi vyprosiť milosť obrátenia. Láskavo napomí ^{naš} pomýlené ovečky zo stáda tvojho Syna.

Ty si nielen Matka Syna Božieho, ale aj Matka moja.

dany

- o -

1. Svätý František a Evanjelium

Duchovní synovia sv. Františka hovoria o akejsi zmene v živote svojho majstra a nazývajú ju jeho obrátením. Rozumia tým predovšetkým Františkov prechod zo svetského života k životu asketickému, kajúcnemu. Západní mnísi volali krok, ktorým sa niekto rozhodol pre reholný stav, obrátením. Že táto zmena znamenala v živote sv. Františka úplný obrat, jasne dokazuje Tomáš Cel. a "Traja bratia". František sám nazýval svoj život pred "obrátením" alebo pred svojím neskorším kajúcim životom "životom v hriechoch".

František neprežil svoju mladosť tak, že by sa bol musel polepšiť, alebo úplne obrátiť. Jeho hriechom bolo, že bol prílišný milovník veselých spoločností a svetských radovánok. Jeho veselá myseľ prekypovala rozpustilosťou a mladíckou bujarosťou. Jeho srdce a fantázia oplývali piesňami potulných juhofrancúzskych národných spevákov, tzv. trubadúrov. Veľmi ho tešievalo, keď mohol byť vodcom assiskej mládeže a vodievat' ju v sprievode ulicami mesta za veselého spevu a jasotu. Lichotilo mu, keď ho oslavovali ako kráľa mládeže. Rád sa obliekal do nádherných šiat a rád chystala hostiny svojim priateľom. To boli chyby jeho mladosti, o ktorej neskoršie hovorieval: "keď som bol ešte v hriechoch".

I v týchto tienistých stránkach jeho povahy možno nájsť prirodzené vlohy a nadprirodzené omilostenia, ktoré naznačujú jeho povolanie pre reholný stav.

Je to predovšetkým mravná bezúhonnosť. Jeho najdôvernejší priatelia o ňom svedčia: "Mal vrodenu neobyčajnú vznešenosť mravov a reči. Nikdy nepovedal urážlivé alebo neslušné slovo. Hoci bol veselý a rozmarňý, predsádzo zásady nikdy neodpovedal na neslušnú reč. Preto bol v celom okolí všetkými vážený a ctený avšeobecne sa o ňom tvrdilo, že je určený k vyšším cieľom. Nie je známe, že by bol v tej dobe poškvrnil svoju dušu.

K tomu sa pripája pohrdanie bohatstvom. Ako syn veľkoobchodníka so súknom bol vychovávaný v blahobyte. Keď dospel začal pracovať v otcovom obchode. Ako podotýka Tomáš Cel., bol až príliš štedrý a to nie je vlastnosť obchodníka. "Bol dušou" hovorí Tomáš Cel. - ďalej "všetkých zábav, hier a radovánok, rád spieval, rád sa nádhorne obliekal, to mu otcovo bohatstvo umožňovalo; nebol lakomý, ale márnотratný, nehromadil peniaze, skôr ich utrácal; bol to síce opatrný obchodník, ale i veľmi štedrý darca. Rozhadzoval peniaze takmer plnými rukami pre seba i svojich priateľov, pre chudobných i nádznych. Preto mu rodičia museli vytýkať, že veľa a ľahkomyselne utráca, ako by nebol syn kupca, ale bohatého kniežata.

Napokon vidíme na ňom pravé rytierske zmysľanie. Jeho životopisci na túto jeho povahovú črtu poukazujú. Jeho prílišná štedrosť bola vlastne rytierska vlastnosť. I to, že jeho mladí priatelia pri slávnostiach, ktoré sa Františkovi tak veľmi páčili, robili ho svojím vodcom poukazuje na jeho rytiersku povahu, ktorá sa prejavuje túžbou po cti a vyznamenaní. O jeho rytierskom zmysľaní tiež svedčí to, že hoci tak mladý mal veľkú záľubu vo vojenských dobrodružstvách, i v takých ktoré vyžadovali veľkú námahu, ba i ohrozovali život. Už ako dvadsaťročný mladík sa zúčastnil

vražedného boja, medzi mestami Assisi a Perugiou, v ktorom s mnohými priateľmi bol zajatý.

Aj tu vynikal rytierskou mužnosťou; všetci spoluzajatci boli vyše roka trvajúcim väznením zlomení, ale František nestratil ani na chvíľu veselú myseľ, ba ešte žartoval a vtipkoval na účet väzenia.

Keď ho preto priatelia karhali, veselo odvetil: "Čo chcete? Mám by prečo veselý; príde čas, keď ma budú po celom svete uctievať ako svetca".

Práve jeho rytierskemu a láskyplnému zmýšľaniu sa vždy podarilo, že vzpružil svojich spoluzajalcov a vzniknuté háčky vždy urovnal.

Niet pochybností, že tieto vlastnosti jeho povahy: mravná bezúhonnosť, nepripútanosť k majetku a rytierske nadšenie pre všetko veľké uschopňovali mladého Františka k evanjeliovému poslaniu, ktoré predpokladá čistotu srdca a odpúťanie od všetkého pozemského, čo je údelom ozaj hrdinských duší.

Pravda, než mohlo toto veľké povolanie Františka zaujať, bolo treba odstrániť dve veľké prekážky: záľubu mladého muža vo svetských radovánkách a v svetskej rytierskej sláve. Skoro uvidíme, ako Kristus Pán zmenil pozemský rytiersky ideál Františka v duchovné rytierstvo, aby sa stal rytierom, ktorý sa celkom obetuje spásе nesmrteľných duší. Najskôr sa treba ešte zmieniť ako pôsobením milosti Božej odumrela vo Františkovi záľuba v zmyslových radoostiach, tým bude načrtnutý duševný obraz jeho obrátenia.

Zmyslové pôžitky sveta nemohli uspokojiť trvale povahu tak hlboko založenú akú mal František. Vážne nazeranie na život, ktoré sa snúbilo s veselou myseľou v čase jeho zajatia prenikalo vždy viac a viac. Skoro potom sa pridružila zdĺhavá a ťažká choroba, ktorá Františkom duševne i telesne otriasla. Keď sa čiastočne uzdravil, mal vtedy dvadsaťtri rokov a opierajúc sa o palicu, po prvý raz vyšiel z rodičovského domu do Božej prírody, nebol pre neho svet už taký pôvabný ako prv. Ani krása polí a viníc, ani utešená poloha krajiny, mu už nelahodili. Všetko sa mu zdalo zmenené, pretože jeho vnútom prenikla veľká zmena.

Žasol nad touto premenou a usiloval a usiloval sa po nadobudnutí telesných síl uniknúť ruke Božej. Majúc plnú hlavu svetských plánov a túžby po dobrodružstvách, vydal sa na cestu do Apulie. Ale čím ďalej šiel, tým bol zamyslenejší. Sotva zašiel za Spoleto, dostal od Pána vnútorným hlasom rozkaz, aby sa vrátil do Assisi, kde mu bude zjavené, čo má robiť. Rozkaz znel tak rozhodne, že František nastúpil hneď spiatočnú cestu. Sotva sa vrátil domov, doliehali na neho priatelia, aby opäť usporiadal pre mládež veselú slávnosť. Po dlhom váhaní vyhovel. Vystrojil im bohatú hostinu; po hostine išli rozjarení priatelia v sprievode ulicami Assisi a veselo spievali. František, kráľ mládeže s náčelnickou palicou v ruke šiel za nimi zamklý a pohrúžený do seba.

Naraz sa dotkol Pán jeho duše a naplnil ju veľkou slasťou, takže ani nevidel, ani nepočul, čo sa okolo neho dialo a nemohol ani hovoriť a ďalej kráčať.

Od tej doby viac premýšľal a nahliadol do svojho vnútra. Začal pociťovať ozajstnú ošklivosť nad sebou a nad všetkým, čo až doteraz miloval. Dialo sa to ale pomaly, pretože ešte nebol úplne odpúťaný od márností tohoto sveta. Stále viac a viac sa vzdal'oval od hluku sveta a snažil sa viac sa stýkať s Bohom. Preto takmer denne odchádzal, akoby hnaný neodolateľnou silou a plný božskej

sladkosti, do osamelej jaskyne za mestom. Ale pritom stále veľmi trpel, pretože si doteraz neujasnil svoje budúce povolanie. Hromada myšlienok, zámerov a plánov mu krútila hlavou. František o nich uvažoval a hneď ich schvaloval, hneď zasa odmietal. Horel vrúcnu zbožnosťou a svätým predsavzatím pre budúcnosť, ale tiež bolestivou lútosťou nad uplynulým životom. Vedel len, že sa musí zrieknuť sveta a celkom sa dať do služieb Božích, ale nič viac. Konečne - ako dvadsaťpäťročnému - po vrúcnej modlitbe mu Pán zjavil svoje prianie. Tak sa tomu zaradoval, že nedokázal utajiť vnútornú radosť. Hovoril síce o svojom šťastí, ale len v obrazoch, takže si ľudia mysleli, že buď sníva o drahocennom poklade, ktorý dúfa nájsť, alebo, že sa zaoberá myšlienkou vstúpiť do manželstva. Na takého domnienky odpovedal: "Áno, privediem si nevestu takú bohatú a takú krásnu, akú ste nikdy nevideli." Tomáš Cel. k tomu poznamenáva:

"Rád, ktorému sa zasnúbil, to je tá nepoškvrená snúbenica, ktorú si vyvolil, a kráľovstvo nebeské drahocenný poklad, ktorý tak túžobne hľadal."

Hlavné smernice svojho budúceho povolania videl už teraz jasne pred sebou. Zostalo mu však hádankou, ako má toto svoje povolanie chápať. Uplynuli ešte takmer tri roky, než sa mu všetko náležite objasnilo. Zatiaľ sa František snažil, aby úplným odlúčením sa od všetkého pozemského uskutočnil, čo mal osvietením Božím zjavené, aby nové osvietenie svedomite zužitkoval a tým viac sa priblížil k povolaniu, ktoré mu Boh určil. Najstarší životopisci nám dôkladne opisujú stupne, po ktorých v nasledujúcich rokoch František kráčal v duchovnom živote.

František ich sám na začiatku svojej záveti takto prehľadne predkladá: "Pán vnukol mne, bratovi Františkovi, aby som takto začal robiť pokánie. Pokiaľ som žil v hriechoch, zdalo sa mi príliš odporné vidieť malomocných. Ale sám Pán ma uviedol medzi nich a ja som sa ich milosrdne ujal. A keď som od nich odchádzal, premenilo sa mi to, čo sa mi zdalo horké na sladkosť pre dušu a pre telo. Potom som ešte krátko otáľal a opustil som svet a Pán mi dal v chrámoch takú vieru, že som sa takto jednoducho modlil: Klaniame sa Tebe najsvätejší Pane Ježišu, tu i vo všetkých chrámoch, ktoré sú po celom svete a dobrorečíme Tebe, lebo si svojím svätým krížom svet vykúpil. Pán mi dal takú vieru v knazov, ktorí žijú podľa rímskokatolíckej cirkvi, pre ich posvätenie, že i keby ma prenasledovali, utiekal by som sa pod ich ochranu.

Keď mi Pán dal bratov, nikto mi neukázal čo by som mal robiť. Ale sám Najvyšší mi zjavil, že mám žiť podľa svätého Evanjelia. Dal som to napísať stručnými a jednoduchými slovami a svätý Otec mi to potvrdil."

Krátko a výstižne objasňuje svätý František vývoj nového človeka v sebe. Jeho vrodená milosrdná láska sa sáva pomocou požieho vedenia hrdinským konaním lásky a toto ho privádza k prehĺbeniu celého náboženského života, ktorý sa navyonok prejavuje detinskou, prostou úctou k chrámu, knazom a najsvätejšej sviatosti oltárnej. Toto vnútorné prehĺbenie náboženského života končí tým, že Boh sám privádza Františka k tomu, aby svoj život a svoj rád postavil na základ úplnej dokonalosti, na sväté evanjelium.

Dňa 24. februára 1209 bol František na sv. omši v porciňkulovom kostole. Pri sv. evanjeliu počul slová, ako Kristus Pán posielal svojich apoštolov kázať. Po sv. omši poprosil knaza, aby mu tieto slová podrobnejšie vysvetlil. Keď z knazových úst počul, že Kristus učeník nesmie mať ani zlato, ani striebro, ani mešec, ani palicu na cestu ani obuv, ani dva odevy, ale má kázať kráľovstvo

Božie a pokánie, v duchu zajasal a povedal: "To je to, čo ja chcem, čo hľadám a čo si prajem v hĺbke svojho srdca!" A hneď vyzul svoju obuv, odhodil palicu, ktorú mal v ruke, miesto koženého opasku opásal sa povrazom a z najhrubšej látky si obliekol šaty a urobil na nich veľký kríž. I to ostatné, čo počul pri sv. omši, sa snažil konať s najväčšou starostlivosťou a najhlbšou úctivosťou. Životopisec o ňom hovorí: "Nebol hluchým poslucháčom sv. evanjelia, ale zapamätal si dobre všetko čo počul a usiloval sa, aby to do písma plnil."

Po niekoľkých týždňoch sa k nemu pripojili prví spoločníci, brat Bernard z Quintavalle a brat Peter Katanii. Aby sa presvedčil, či tiež oni a s nimi i celý jeho budúci rád budú žiť životom podľa svätého evanjelia, dal trikrát otvoriť knihu evanjelia a trikrát sa otvorilo evanjelium tam, kde sa opisuje udalosť, ako Kristus Pán posielal apoštolov kázať. Videl v tom riadenie Božie a preto povedal svojim učeníkom: "Bratia, hľa život náš a naše pravidlo i všetkých, ktorí chcú ísť k našej spoločnosti. Choďte teda a plňte, čo ste počuli!"

To sa stalo dňa 16. apríla 1209 - deň, kedy bol založený Františkánsky rád. "Od toho dňa," hovoria jeho traja životopisci, "žili spolu podľa svätého evanjelia, ako im to Pán prikázal." Preto napísal neskôr František vo svojej záveti: "Pán sám mi zjavil, že máme žiť podľa svätého evanjelia."

Akonáhle dosiahol počet Františkových učeníkov dvanásť, putoval s nimi do Ríma, aby si dal zvolený spôsob života schváliť od sv. Cirkvi /1210 alebo 1209/.

V Ríme ukázal František, ako jasne chápal od začiatku evanjeliový ideál a s akou húževnatosťou sa ho držal. Zbožný a vplyvný kardinál Ján Kalonna od sv. Pavla, jeho ochranca namietal voči veľmi prísnemu spôsobu života, ako si ho František zvolil; ale proti všetkým námietkam František odpovedal: "Prozreteľnosť Božia ma povolala k životu podľa evanjelia." Keď kardinál nič nezmenil šiel k pápežovi Inocentovi III. a oznámil mu: "Našiel som muža svätého života; chce žiť podľa svätého evanjelia a vo všetkom zachovávať evanjeliovú dokonalosť; som presvedčený, že Pán Boh chce prostredníctvom tohto muža obnoviť pravú vieru svätej cirkvi na celom svete." A keď aj pápež vyskúšal Františkovu neoblomnosť a stálosť, potvrdil regulu nového rádu.

Táto pôvodná ^{regula} Menších bratov sa nám žiaľ nezachovala. Vieme aspoň toľko, že obsahovala, že obsahovala niekoľko úryvkov z Písma svätého, ku ktorým František pridal niekoľko dôležitých návodov. Svätý zakladateľ rádu sám vyznáva: "Sám Boh mi zjavil, že mám žiť podľa svätého evanjelia. Dal som to napísať niekoľkými jednoduchými slovami a pápež to potvrdil."

Tomáš z Cel. podáva o tom správnu slovami: "Keď sv. František videl, že Pán rozmnožuje počet jeho bratov napísal pravidlá života, ktoré zostavil zo statí evanjelia, pretože chcel dosiahnuť dokonalosť. Sám pridal niekoľko predpisov o spôsobe života v ráde."

Sv. Bonaventúra ešte presnejšie poznamenáva; že základom františkánskej rehole bolo "zachovávať sv. evanjelium" a pridané stanoviny mali len upravovať spoločný život bratov. Nech boli tieto ustanovenia akékoľvek je isté, že podstatná časť obsahovala evanjeliové state, kde Kristus Pán posielal svojich učeníkov hlásať pokánie a kráľovstvo Božie, ukladá im úplnú chudobu a zrieknutie sa sveta.

Tieto stručné pravidlá stačili pre začiatok, dokiaľ počet bratov bol malý. Čím viac sa reholná spoločnosť rozvíjala, tým naliehavejšie bolo treba stanoviny rozšíriť a upraviť,

Už na prvej svätodušnej kapitule /valné zhromaždenie rádu/ 1212 bolo dohodnuté, čo treba pridať, "aby mohli pravidlá a sväté evanjelium zachovávať". Tak isto i na ďalších ráđových kapitulách v prvom desaťročí od vzniku rádu. Nakoniec na svätodušnej kapitule r.1221 predložil František upravenú regulu, ktorá obsahovala 24 kapitol. Boli v nej do celku usporiadané predpisy z predchádzajúcich rokov i predpisy nové. Evanjeliový základ sa však nesmel meniť. František nariadil bratovi Cesarovi zo Špýru vpísať do novej regule, že sa jednotlivé ustanovenia zhodujú s evanjeliom. Regula bola uvádzaná touto vetou: "Toto je život podľa evanjelia Ježiša Krista, o ktorý brat František požiadal pápeža Inocenta, ktorý schválil pre neho i jeho bratov, ktorých má teraz i pre tých, ktorí sa k nemu v budúcnosti pridajú." Všetky prikázania a napomenutia, ktoré potom nasledujú sú návodom pre život podľa evanjelia, na konci František znovu pripomína: "Zachovajme slová a život Ježiša Krista." Regula nebola však ani tento raz definitívne dotvorená. Praktický život ukázal na potrebu niektorých zmien, doplnenie nového a jednotné usporiadanie. František s bratom Levom svojím spovedníkom a tajomníkom a bratom Bonizom právnikom z Bologny išli na Holubiu horu, kde sa štyridsať dní modlili a postili. Po tejto príprave napísal konečnú regulu podľa vnuknutia Ducha sv. Po každej napísanej kapitole, ba po každom odstavci sa vždy znovu radil v zbožnej modlitbe s Pánom, aby mal istotu, že sa všetko zhoduje so sv. evanjeliom. Aby zdôraznil evanjeliový ráz celej regule, a aby bratov upozornil, že sú povinní zachovávať evanjelium v celej jeho dokonalosti, dal na začiatok a koniec regule slávnostné prehlásenie: "Toto je regula a život Menších bratov zachovávať evanjelium nášho Pána Ježiša Krista... Rozhodne sme sľúbili, že budeme zachovávať sväté evanjelium nášho Pána Ježiša Krista."

Jednotliví predstavení rádu sa domnievali, že niektore požiadavky regule sú veľmi ťažké. Sám František mal veľkú starosť, či pápež regulu pre jej veľkú prísnosť schváli /bola schválená 29. novembra 1223/. Vtedy mal svetec nasledujúce videnie: Mal zo zeme pozbierať omrvinky chleba a rozdávať ich. Bol v rozpakoch, či má také malé omrvinky rozdávať, pretože sa bál, že mu vypadnú z ruky. Ale hlas z neba na neho volal: "František, urob z omrviniek hostiu a daj z nej jesť tým, ktorí chcú!" Poslúchol. Tí, ktorí ponúkaný pokrm zbožne neprijali, alebo ním pohrdali, boli postihnutí malomocenstvom. František na druhý deň videnie rozprával a bol smutný, že tomu tajomstvu nerozumie. Skoro potom, keď sa modlil, počul hlas: "František, omrvinky z chleba, ktoré si videl minulú noc, sú slová evanjelia, hostia je regula, malomocenstvo je hriech."

Preto František bol celý život oddaný reguli a doporučoval tiež svojim bratom, aby ju zachovávali. Hovorieval: "Regula je kniha života, nádeje, spásy, jadro evanjelia, cesta k dokonalosti, kľúč od raja, zápis večnej zmluvy s Bohom. Všetci majú regulu vlastniť, poznať ju, každý má o nej samostatne rozjímať, aby si pripomenul zloženú prísahu. Každý nech ju má pred očami ako vodkyňu cestou života a čo je najdôležitejšie má snou umierať."

Františkovým ideálom bol teda život podľa evanjelia, spôsobom a dokonalosťou evanjelia. Čo František týmito výrazmi myslel, vidieť z doteraz povedaného a zvlášť z regule. Františkánska pôvodná regula znela: "Toto je život evanjelia Ježiša Krista: žiť v poslušnosti, čistote, a v chudobe a nasledovať učenie i život nášho Pána Ježiša Krista. Keď chceš byť dokonalý, choď, predaj všetko čo máš a rozďaj chudobným, budeš mať poklad v nebi, poď a nasleduj ma!" Ďalej: "Kto ma chce nasledovať, nech zaprie sám seba, vezme svoj kríž a ide za mnou!" /Mat. 16, 24/

A opäť: "Ak niekto prichádza ku mne a nechová nenávisť voči svojmu otcovi a matke, žene a deťom, bratom a sestram, ba aj voči svojmu vlastnému životu, nemôže byť mojím učeníkom." /Luk.14,26/
 "Lebo každý, kto opustí dom, alebo bratov alebo sestry alebo otca, alebo matku alebo manželku alebo deti alebo polia pre moje meno, dostane stonásobne toľko a obsiahne život večný." /Mat 19,29/.
 Toto všetko je doslova v reguli z roku 1221 a stručne v reguli, ktorá bola schválená pápežskou bullou v roku 1223. Podľa tohoto sú bratia povinní plniť všetky požiadavky, ktoré Spasiteľ ustanovil pre apoštolov a pre všetkých učeníkov, ktorí sú povolani k evanjeliovej dokonalosti. Museli františkáni plniť tieto najvyššie požiadavky, tak museli plniť i ostatné požiadavky sv. evanjelia. Preto právom nazval František svojich nasledovníkov "mužmi evanjelia".

František sa však neuspokojil s tým, že zaviazal svojich bratov k evanjeliovému spôsobu života. Už v roku 1212 založil pre ženy rád chudobných žien - klarisiek. Taktiež im uložil povinnosť, podľa príkladu a návodu bratov, zachovávať evanjelium. Pôvodný návod /formula vitae/, ktorý im dal František, obsahuje len jednu vetu, ale s hlbokým obsahom: "Keďže ste sa stali prostredníctvom Božieho vnuknutia dcérami a služobnicami Kráľa Najvyššieho a zasnúbili ste sa s Duchom Svätým, tým, že ste si zvolili život podľa dokonalosti svätého evanjelia, budem sa preto o vás zaujímať a zvláštnym spôsobom sa o vás starať a sľubujem, že tak budem robiť vždy sám, alebo so svojimi bratmi, tak ako to robím pre nich."

Ani s týmto sa František neuspokojil. Okrem toho, že kázal evanjelium svojim bratom, zhromažďoval aj ľudí oboch pohlaví, ktorí žili vo svete a snažili sa žiť františkánskym životom podľa sv. evanjelia, v tretej vetve svojho rádu /1221/. Ako "Traja bratia" a sv. Bonaventúra uvádzajú, mnoho mužov a žien vedených Menšími bratmi konalo pokánie vo vlastnom rodinnom kruhu. František ich pomenoval "bratia Kajúnci /Fratres de penitentia/".

Celé františkánske hnutie sa teda javí ako hnutie evanjeliové. František chcel svojimi tromi rádmi priviesť celé kresťanstvo k zachovávaniu svätého evanjelia. Ale prví zo všetkých mali Menší bratia sv. evanjelium celému svetu nielen hlásať, ale ho i v plnom rozsahu zachovávať. To chcel František. To bol jeho najvyšší ideál po celý život.

Ako sv. František tento ideál chápal, tak hlboko a úplne ho nechápal dosiaľ nikto. To bol naozaj Františkov ideál.

Že evanjelium považoval za kormidlo a kompas kresťanského života, to nebolo na jeho ideále nové, ani to sám nevymyslel. Žiadny opravdivý kresťan a zvlášť zakladateľ rádu nemohol inak myslieť. Každý kresťan je povinný plniť mravné zákony evanjelia. Rehoľník navyše sľubuje, že bude zachovávať i evanjelióvu poslušnosť, chudobu a čistotu. Tým rehoľník vyniká nad obyčajných kresťanov, ako vynikali apoštoli nad širší okruh Ježišových učeníkov. Preto sa cirkevní Otcovia neostýchajú tvrdiť, že život v rehoľnom stave je evanjelióvy a apoštolský. Toto vznešené chápanie rehoľného stavu neskoršie značne upadlo, keď do cirkevného života vnikol svetácky duch a povrchnosť. Obnovilo sa v dobe krížiackych výprav. Krátko pred tým, než vystúpil sv. František, písali Rupert z Deutz /+ okolo r. 1130/ a sv. Bernard z Clairvaux /+ 1153/ nadšene o apoštolskom ráze rehoľníctva a rehoľných pravidiel.

Ale nikto zo zakladateľov rádov pred Františkom nezaložil rehoľné pravidlá na svätom evanjeliu a nikto nezaviazal svojich učeníkov k zachovávaniu evanjelia v tom najširšom slova zmysle. Ani Pachomius ani Basilius na výchove, ani franskí a írski

zakladatelia rádov v stredoveku nevytýčili svojim mníchom taký cieľ. Ani dve slávne rádivé rehole, ktoré začiatkom 13. stor. boli v platnosti - rehoľa benediktínska a tzv. augustínska - nemali evanjelium ako základ kláštorného života. Nikde neuvádzajú, že ich rád je založený na evanjeliu a rehoľníci sú zaviazaní profesiou zachovávať evanjelium a nasledovať spôsob života apoštolov.

Ba priam vylučujú dôležité úlohy evanjeliového a apoštolského života. Uvedme napr. stabilitas loci - stále bydlisko rehoľníkov na jednom mieste v starších rádoch a na druhej strane na apoštolát kazateľskej alebo misijnej činnosti. Preto František rozhodne odmietol rádu, aby si u týchto zakladateľov rádov vypožičal regulu. A keď mu dohovárali, aby sa aspoň v niektorom pravidle riadil príkladom týchto rehoľí, odpovedal: "Nechcem, aby ste mi menovali inú rehoľu či už Benediktovu alebo Augustinovu a Bernardo- vi, alebo aby ste mi navrhovali inú cestu a iný spôsob života než ten, ktorý mi ukázal a dal Pán. Nedal sa získať ani priáním sv. Dominika, aby sa do jedného spojili obidva žobravé rády, rád Menších bratov a s nimi najbližšie spriaznený rád kazateľský.

František si bol vedomý, že ním založený rád nie je odbočka, ani obmena niektorého iného rádu, ale že je to úplne nový rád. A pretože jeho založenie pripisoval Božiemu zjaveniu, lipol na ňom celým srdcom. Za nič na svete by sa nebol poddal inému vplyvu. Ešte v hodine smrti velebil Pána Boha, že žil podľa evanjelia a dával mu prednosť pred každým iným ustanovením. Vždy bol plný úzkosti, aby jeho ideálu pochádzajúcemu z neba, nechýbala vrúcnosť a pravda. Bol pokorný, mierny a povolný, ale bol neúprosný, keď sa jednalo o dušu, podstatu a jedinečnosť jeho rádu o jeho evanjelióvu svojráznosť.

Bude a vždy bolo svetodejným významom sv. Františka, že túto svojráznosť úplne pochopil, zachoval a uskutočnil. To obdivoval svet ná Chudáčkovi z Assisi. Ktokoľvek písal jeho životopis, alebo aspoň stručne načrtol jeho činnosť, každý zdôrazňuje jeho podstatnú zásluhu, že svojím životom a svojimi pravidlami priviedol svet naspäť k evanjeliu. Tomáš z Cel. zhrnul jeho charakteristiku /podstatu jeho povahy/ do slov: "Bol skutočne verným sluhom evanjelia... Jeho najväčšou snahou a najvrúcnejším želaním a najhlavnejšou zásadou bolo: sväté evanjelium vo všetkom a nado všetko zachovávať." Traja bratia" zaznamenali pamiatku na neho krátko a výstižne: "Apoštolský muž František sa čo najdokonalejšie pridržiaval Krista a nasledoval život a šľapaje apoštolov. Prior augustiánskeho rádu Walter z Gisbornu poznamenáva: "Mnohí šľachtici i nešľachtici, osoby svetské i duchovné nasledovali Františka a kráčali v jeho šľapajách. Svätý otec František ich učil žiť evanjelióvu dokonalosť, znášať chudobu a kráčať cestou svätej jednoduchosti. Kardinál Jakub z Vitry, jeden z najučenejších a z najzbožnejších rehoľníkov tej doby, sa osobne stýkal s Františkom a jeho rehoľnými synmi a svoje dojmy vyjadril: "Vždy som sa potešil v Umbrii tým, že mnohé osoby, muži i ženy, ľudia bohatí i chudobní a vo svete známi sa pre Krista všetkého zriekli a opúšťali svet. Hovorili im: "Menší bratia". Rád týchto bratov sa preto tak rýchlo šíri po svete, že jeho členovia verne napodobňujú spôsob života prvotnej cirkvi. K trom doterajším rádom: pústovníkov, mníchov a chórových kanovníkov pridal Pán v tejto dobe štvrtý rád, ozdobu rehoľného života a svatosť rehoľných pravidiel. Keď všsk pozorujeme stav a spôsoby cirkvi v najstaršej dobe, nepridal Pán nové pravidlá novej rehole, ale obnovil staré evanjelióvé pravidlá. Úpadnuté a skoro mŕtve náboženstvo zase vzkriesil, aby vyzbrojil pre nebezpečnú dobu Antikrista nových bojovníkov a už vopred podoprel cirkev touto oporou. Taký význam má skutočne

rád chudobných ukrižovaného Spasiteľa, rád kazateľov evanjelia, ktorým hovoríme "Menší bratia".

Tí sa tak horlivo usilujú o to, aby obnovili náboženstvo i chudobu a pokoru prvotnej cirkvi a čerpali z prameňa evanjelia, že zachovávajú nielen prikázania, ale tiež evanjelium a dokonale napodobňujú apoštolský život. To je svätý rád Menších bratov a obdivuhodná spoločnosť apoštolských mužov, ktorých Pán povolal v týchto posledných dňoch.

Dokonca i dominikáni pozerajú na františkánsky rád ako na jediný rád, ktorý sa svätému evanjeliu celkom zaväzuje. Generál dominikánov Humbert de Romans sa v polovici 13.stor. nasledovne vyjadruje: "Sv. František chcel, aby Menší bratia zachovávali evanjelium čo najdokonalejšie. Ich povinnosťou je ho zachovávať nielen v ľahkých, ale i ťažkých veciach napr.: "Ak ťa niekto udrie po jednom líci, nastav mu aj druhé", aby dokázali, že evanjelium zachovávajú dokonale.

Návrat k evanjeliu, sa preto považuje za najväčší čin sv. Františka. Kresťanstvo síce verilo v Spasiteľovo učenie, ale pochopenie preň a jeho uvádzanie do života vymizlo. Vo všetkých vrstvách spoločnosti bola veľká priepasť medzi vierou a životom. Najsmutnejšie však bolo, že veľká väčšina ľudí si nebola vedomá tejto priepasti. Necítili to veľké a svojrázne čo bolo v evanjeliu v porovnaní s tým, na čo si zvykli a čo zdedili. František však mal každý riadok evanjelia na to, aby ho uvádzal do života.

Každé slovo evanjelia prenikalo živo do jeho duše. A sotva ho prečítal alebo vypočul, už ho uskutočňoval. Či je to alebo oné slovo z evanjelia povinnosťou alebo radou, či je určené pre všetkých ľudí, alebo iba pre jednotlivcov, či je obrazom alebo podobnosťou takého a podobné otázky o výklade evanjelia mu boli neznáme. Slovo "ožie" prijímal doslova - doslova mu rozumel a ho plnil, keď mu to okolnosti neznemožňovali. Keď čítal vo sv. evanjeliu: "Každému, kto ťa prosí daj!" /Luk. 6, 30/ a už poučoval svojich učeníkov, aby chudobným, ktorí žiadajú o almužnú darovali i polovicu šiat, ak nemajú práve nič iné. Číta: "Ak ti chce niekto vziať tuniku, prepustiť mu aj plášť!" /Mat. 5, 40/ a sám dáva rehoľné rúcho, ktoré dostal ako dar. Číta: "Jedzte, čo vám predložia!" /Luk. 10, 8/ a sám dovoľuje bratom, aby podľa evanjelia jedli každý pokrm, ktorý dostanú, hoci všetky dovtedajšie náboženské ustanovenia prikazovali svojim členom, aby sa zdržiavali určitých pokrmov. Číta, ako apoštol pri vstupe do domu majú povedať: "Pokoj tomuto domu!" /Mat. 10, 12/ a nariaďuje bratom, aby do žiadneho domu nevstupovali bez tohoto pozdravu, každú reč začína týmto pozdravom a ešte v svojej záveti pripomína: "Tento pozdrav mi zjavil Pán, aby sme hovorili: "Pane, udeľ ti pokoj!"

Tieto a iné Spasiteľove slová, ktoré poznal z denného počúvania, alebo čítania sv. evanjelia, mu boli vodítkom života. S dojemnou jednoduchosťou a hrdinskou neúprosnosťou žil pred svetom život podľa sv. evanjelia, aby dal svetu príklad. To je tajomstvo jeho veľkého vplyvu na františkánske storočie. A to tiež vysvetľuje, že i v našej dobe znova oživilo nadšenie pre sv. Františka. Od 13. stor. sa svet nezaujímal o Chudáčka z Assisi tak horlivo ako dnes. V posledných desaťročiach vznikla celá záplava literatúry o sv. Františkovi. Mužovia všetkých krajín a vierovyznaní sa zapalujú pre františkánske dielo. Mnohí tak robia z módy alebo z novodobej dekadentnej sentimentality /prevráteného citlivuškárstva/, iní chcú oceňovať osobnosť a ciele Poverellove /Chudáčka z Assisi/ z úplne nesprávneho protikatolíckeho hľadiska, Ale hlavnou príčinou toho, že sa svet zapodieva sv. Františkom a jeho dielom je

bezosporu ideál evanjélia a život sv. Františka podľa evanjélia. Clivá túžba ľudskej duše pobáda k tomu, aby pomocou svätého evanjélia porovnávala a zdokonaľovala svoj duchovný život. Svätý František je vyzdvihovaný preto tak vysoko, že sa s plnou vážnosťou oddal evanjéliovému životu ako to neurobil nikto od čias svätých apoštolov.

Skutočný evanjéliový život dal serafinovi /Františkovi/ svetodejinný význam a slávu, toto jediné zaručuje františkánskemu rádu príslovečnú obľubu a nehasnúci záujem ľudu. Ak chce byť tento rád soľou zeme podľa vôle svojho zakladateľa, musí v každej dobe vysoko držať a uskutočňovať heslo: "Regula a život Menších bratov je : zachovávať sväté evanjelium nášho Pána Ježiša Krista."

- o -

Roboznosť k ranám svätého Františka,
zvlášť na 17. septembra, keď sa slávi sviatok obdržania stigiem.

1. Slávny Serafínsky Otče, svätý František, celý rozpálený ohňom lásky, živý obraz Ukrižovaného, bozkávam, uctievam si a dobrorečím rane tvojej ľavej nohy a prosím ťa vručne, vyžiadať mi od Boha milosť vytrvalosti v dobrom, aby som sa tak vyhol pripasti večného zatratenia. Zdravas Mária....
2. Slávny Serafínsky Otče, svätý František, celý rozpálený ohňom lásky, živý obraz Ukrižovaného, bozkávam, uctievam si a dobrorečím rane tvojej pravej nohy a prosím ťa vručne, vyžiadať mi od Boha milosť sily Ducha, aby som zachoval všetky prikázania a kráčal cestou svätého Evanjelia. Zdravas Mária...
3. Slávny Serafínsky Otče, svätý František, celý rozpálený ohňom lásky, živý obraz Ukrižovaného, bozkávam, uctievam si a dobrorečím rane tvojej ľavej ruky a prosím ťa vručne, zadrž trestajúcu ruku Božiu, aby som nebol zavrhnutý a pripočítaný k tým, ktorí budú stáť po ľavej strane Ježiša Krista. Zdravas Mária...
4. Slávny Serafínsky Otče, svätý František, celý rozpálený ohňom lásky, živý obraz Ukrižovaného, bozkávam uctievam si a dobrorečím rane tvojej pravej ruky a prosím ťa vručne, pros Pána, aby sa zmiloval nado mnou a postavil ma v deň sudu na svoju pravicu, do spoločnosti duší, určených pre večnú blaženosť. Zdravas Mária...
5. Slávny Serafínsky Otče, svätý František, celý rozpálený ohňom lásky, živý obraz Ukrižovaného, bozkávam, uctievam si a dobrorečím rane v tvojom boku a prosím Ťa vručne, vyžiadať mi milosť, aby ma Kristus prijal do svojej svätej rany v srdci, aby som rozpálený svätou horlivosťou zanechal všetko pozemské a naveky sa radoval v Srdci Spasiteľa, ktorý neváhal za mňa zomrieť a aby som neustále opakoval tie sväté tvoje slová: Boh môj a moje všetko. Zdravas Mária...

Zadvätenie sa Panne Márii :

Svätá Mária, Matka Božia a Panna! Ja, nehodný sluha Tvoj, volím si Ťa dnes za svoju Pani, Ochrankynu a Orodočnicu, a pevne si zaumienujem, že Ťa nikdy neopustím, nikdy nič proti Tebe nepoviem, ani neurobím a ani nepripustím, aby sa niečo stalo proti Tvojej cti. Prosím Ťa, prijmi ma za svojho večného sluhu, pomáhaj mi vo všetkých mojich podujatiach, zvlášť v zachovávaní reguly a neopust ma v hodine smrti. Amen.

Z: P. Metod Lucký, OFM: Serafínska cesta. Obradová a modlitebná knižka pre slovenských františkánskych terciárov, Seraf. svet, Prešov, 1949, 379 strán. - o -

"Návratom a pokojnosťou budete oslobodení, v tichosti a dôvere je sila vaša..." Iz 30, 15.

Býť tichým znamená viac než mlčať, ale začínať musíme mlčaním. Mlčanie je vec sebaovládania, veľa charakteru. Dokážeme to?

Príslovia hovoria: "Hovoriť sa naučíme za niekoľko rokov, mlčať sa učíme po celý život!" Mlčať, to neznamená nemá čo povedať. Mlčať sa dá zbabelo i statočne, hlúpo i múdro. Mlčanie môže svedčiť o rozpakoch i o istote. V určitých situáciách je mlčanie veľmi výrečné.

Za hlbokým mlčaním múdrych je často skrýaná iná núdza, než núdza o slová. Slová sú výsledkom myslenia, mlčanie núti myslieť. U toho, kto nemá nahliedavú potrebu rozprávať, nemusíme byť príliš zvedaví na slová.

Pán Ježiš prišiel na svet s radostnou zvestou, ale i v jeho živote malo mlčanie svoje miesto. Bolo to predovšetkým mlčanie, spojené s pobytom v samote. Vzdialil sa od ľudí len preto, aby sa im potom o to viac priblížil.

Mlčal pred Heródesom. Nikdy nehovoril pre atrakciu. Nemá čo povedať tomu, kto ho nepotrebuje. Mlčal tiež vo svojom ponížení, pretože vtedy kričala už len vášeň, zloba a nenávisť. Nebolo to mlčanie z rezignácie, ale preto, aby si ty mohol večne spievať "Aleluja".

Najdi si čas na stíšenie, aby si mohol pozrieť späť na svoj život a obnoviť súlad s Bohom. Tu nájdeš skutočný odpočinok, lebo môžeš od počiatku začať nanovo žiť.

Podľa prameňu.

Keď únavou sa tvoje nohy potkýňajú
a srdce skoro zapudlo už biť,
poď k prameňu, kde stále živú vodu majú,
poď k Bohu svojmu,
poď sa posilniť,
Keď i len na chvíľku zastaviť sa bojíš,
aby ťi život niččo neubrál
a znovu myslíš na pohyb,
keď stojíš,
keď tempo unáša ťa kdesi v diaľ,
keď v zhone, ruchu moderného sveta
sa čoraz viac kráti čas
a tebe sa zdá, že roky sú jak dni,
tak stíš sa na chvíľku....
Počuješ známy hlas,
čo volá k sebe všetkých unavených....
Pri jeho nohách skloníš svoju hlavu
a jeho srdce láskou preplnené
dá srdcu tvojmu pokoj
a silu nezlomnú.

/Podľa V. Gajdošíkovej/

CHCEŠ SA REALIZOVAŤ ?

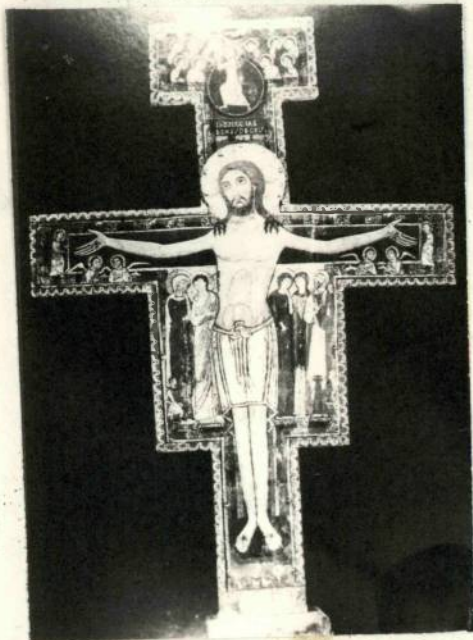
REALIZUJ SA V CIRKVI AKO LAICKÝ APOŠTOL !

CHCEŠ DOSIAHNÚŤ EŠTE VIAC ?

REALIZUJ KRISTA V SEBE A V SPOLUBLÍŽNYCH !

Meditácia na tému :

Križ, ktorý františkánom pripomína ich povolanie.

V roku 1206 bol František vo sne poslaný zo Spoleta do Assisi. Dostal pokyn, aby čakal na to, že mu Boh zjaví svoju vôľu. František sa začal usilovne modliť, aby spoznal túto Božiu vôľu. So zvláštnou záľubou na modlitbu vyhľadával kostlík svätého Damiána, ktorý stál pred hradbami mesta Assisi. V ňom bol starobylý maľovaný križ. A tento križ jedného dňa Františka oslovil :

"František, choď a obnov môj dom!
Veď vidíš, že sa rozpadá!"

Tento križ uctieваме preto, lebo nám pripomína rozhodujúcu hodinu v živote nášho svätého Otca Františka. Tento križ je ale výrečný, teologicky je v ňom zvýraznené jedinečné bohatstvo. Prezrime si teda tento križ do všetkých podrobností :

Náš Spasiteľ tu nič je vyobrazený, ako keby bol rözorvaný bolesťou. Zdá sa, ako by tu na križi priamo stál. Ale vari neprestal bolesti križa, ako víťaz nad hriechami, peklom a smrťou? Pretrpel križ, pretrpel svoju smrť - ale to ho nezlomilo. Skôr to zobral všetko na seba, aby to zlomil.

Predstavme si tento križ bež tela ukrižovaného Pána. Za jeho rozpäťmi rukami sa nám objaví prázdny hrob, ako ho našli zbožné ženy vo veľkonočné ráno po jeho zmŕtvychvstání. Na oboch stranách pod ramenami Ukrižovaného spoznáme dvoch anjelov, ktorí sa pri prázdnom hrobe obracajú v živom rozhovore k sebe a rukami ukazujú na Pána. Sú to anjeli, ktorí o zmŕtvychvstání Ježiša Krista rozprávajú tým, ktorí v Neho veria.

Nad hlavou Ukrižovaného vidíme v žiarivom červenom kruhu Pána, ako vystupuje na nebesia. V ruke drží križ ako triumfálne žezlo. Obklopujú Ho chóry anjelov, ktorí vzdávajú vďaku. A celkom na hornom okraji križa je v polkruhu zobrazená pravica Boha-Otca.

V tomto maľovanom križi nachádzame zobrazené celé dielo spásy nášho Pána tak, ako ho vyjadrujeme vo Vyznaní viery: "Bol ukrižovaný, umrel a bol pochovaný. Zostúpil k zosnulým. Tretieho dňa vstal z mŕtvych. Vstúpil na nebesia. Sedí po pravici Boha Otca všemohúceho".

Ďalej sa vo Vyznaní viery modlíme: "Odtiaľ príde súdiť živých i mŕtvych". Aj toto je na obraze vyjadrené: celkom pod päťou križa sa nachádza - aj keď v priebehu stáročí silno poškodené - zobrazenie apoštola, ktorý dvíha rozpäté ruky k Pánovi.

"Muži galilejskí, čo stojíte a hľadíte do neba? Tento Ježiš, ktorý bol od vás vzatý do neba, príde tak, ako ste Ho videli do neba odchádzať" /Sk 1, 11/.

Tým ale výrečnosť križa nie je vyčerpaná. Pán nechal na nás, na ľudí, pôsobiť svoje dobro. Či sa aj my staneme účastní toho dobra, závisí na tom, ako sa k Nemu postavíme.

Toto je znázornené v postavách, ktoré sú vyobrazené okolo Ukrižovaného. Veľmi malé postavy celkom pri okraji /pre pozorovateľa zľava/ sú vojak s kypijou a napravo Žid, ktorý sa posmieva Pánovi.

Kto sa posmieva Pánovi a obracia proti nemu, je malý, bezvýznamný trpaslík. Veľkým sa stáva ten, kto sa priznáva k Pánovi, kto stojí pri ňom. To vidíme na veľkých postavách, zobrazených na ľavej strane zvonka dovnútra: Božia Matka Mária a apoštol Ján. Na ľavej strane tela Pánovho vidno Máriu Magdalénu, Máriu-matku Jakubovu a rímskeho stotníka. Nať ramennom stotníka vidno ešte jednu tvár. S najväčšou pravdepodobnosťou sa tu zvečnil neznámy umelec.

Tým, kde kríž prechádza do širšej plochy, pod týmto miestom kúsok vpravo je namalovaný kohút. Ten chce pravdepodobne povedať: Daj pozor a nebuď si taký istý! Už raz bol jeden, ktorý bol presvedčený, že verí Pánovi. Ale zaprel Ho skôr, než kohút zaspieval.

Nepoznáme žiaden iný maľovaný obraz, ktorý by obsahoval toľko teologického bohatstva. Celé Pánovo dielo spásy stavia pred nás. Kríž nás zároveň nabáda, aby sme dielu spásy správnym spôsobom vychádzali v ústrety.

Prostredníctvom tohto kríža bol František oslovený a povolaný do služby Cirkvi. On vtedy povedal :

"Najväčší a slávoplňný Bože! Osviet temnotu môjho srdca a daj mi prěvú vieru, silnú nádej a úplnú lásku. Pane, daj mi správne cítenie a poznanie, aby som mohol plniť Tvoju svätú vôľu, ktorú si mi v pravde dal".

Či by sa táto modlitba nemala stať aj našou modlitbou?

Lebo aj naše povolanie bolo a je povolania, ktoré slúži vnútornému životu Cirkvi!

Text prevzatý z: Lothar Hardick, OFM, Karlsruhe
 "Dar Kreuzbild der Franziskanischen Berufung"
 Obrazová meditácia č. 1,
 Gedanken vor dem Kreuz von san Damiano zu Assisi

- o -

Denne sa modlime svätý ruženec !

V zjaveniach Panny Márie, ktoré sú upomienkou na dôležité udalosti vo svete, Panna Mária odporúčala vždy ako účinný prostriedok modlitbu - a to najmä modlitbu svätého ruženca. Počas zjavení v Luřde roku 1858 Panna Mária sa modlievala spolu s Bernadettou ruženec. Tak isto žiadala dennú modlitbu svätého ruženca od pastierov Lucie, Ferka a Hyacintky, keď sa zjevovala vo Fatime od mája do októbra 1917. Pri poslednom zjavení 13. októbra videli Pannu Máriu ako Pannu Máriu Ružencovú.

Lucia, ktorá jediná ostala nažive, napísala list o ruženci a spomenula, že príčinou úpadku dnešného sveta je zanedbávanie modlitby. Presvätá Panna to predvídala - pokračuje Lucia - a preto tak naliehavo odporúčala už v roku 1917 modlitbu svätého ruženca. Ruženec je po svätej omši najmocnejšou modlitbou, ak chceme svoju vieru udržať a zosilniť!

- o -

VIEŠ SA MODLIŤ ? AK NIE, ROZPRÁVAJ SA S NÍM AKO S PRIATEĽOM VLASTNÝMI SLOVAMI !

NIEKEDY SI MYSLÍŠ : NAČO SA MÁM MODLIŤ, KEĎ MI BOH AJ TAK NEPOMÁHA ? !
 SKÚSIL SI UŽ AJ OPAK - A TO VYTRVALE ?

Na Popolcovú stredu vstupujeme do 40-denného obdobia veľkého pôstu / 6 a pol týždňa bez nediel/. Cirkev maže čelá veriacich popolom a pritom hovorí: "Pamätaj človeče, že si prach a v prach sa obrátiš", alebo "Činite pokánie a verte evanjeliu". Je to jediný raz v liturgii za rok, čo nás Cirkev takto oslovuje: človeče. Ináč nás vždycky oslovuje: bratia, sestry. Prečo to robí?

Chceme nám pripomenúť základnú pravdu o nás, o existencii človeka: Človek je hriešnik a hriech má strašný následok: smrť. Slová "človeče, si prach a na prach sa obrátiš" boli vyslovené pri potrestaní za hriech prvého človeka v raji a stavajú každého z nás na pôdu našej úbohosti.

Čo očakáva od nás Cirkev v pôste?

Že popolcovým križom na našich čelách zahájime 6 týždňov pravdy, poctivosti a úprimnosti voči sebe-samým. Má to byť čas poctivého zamyslenia sa "pamätaj, človeče", hodnotenie, ale aj úsilie o nápravu, čas obrátenia, zmeny, zmýšľania = pokánia / metanoia/, doba silnej obhajoby našej vnútornej slobody voči zlu, voči egoizmu, pôžitkárstvu, pýche života a ľahostajnosti. Každý z nás má svoju vlastnú históriu: históriu smerovania k svetlu, ale aj históriu svojich neúspechov, pádov, zlyhaní. Kto z nás nepozná túto svoju históriu? Kto z nás necíti, že nie je na výške, že má malú vieru, slabú nádej a že je chlaný v láske? Zamyslime sa každý nad svojím osobným zlyhaním.

Teda východiskom obnovy musí byť **p o k o r a**, uznanie : **s o m h r i e š n i k**, **p o t r e b u j e m** robiť pokánie / výrok tridentského koncilu: život každého kresťana má byť ustavičným pokáním/.

Ale aj: veľa som dostal, nadmerne málo dávam.

Na hĺbku! Škrtať zbytočné, sústrediť sa.

Ignác: *homo paucorum idearum = actionum*.

S evanjéliovou bedlivosťou a neúprosnou poctivosťou voči sebe sa snažme obnoviť kráľovstvo božie v nás. Táto obnova v prvom rade znamená očistiť sa, energicky sa vyporiadať s hriechami a svedomite plniť svoje povinnosti, event. duchovné záväzky.

U niekoho to bude presné plnenie povinností v škole, v domácnosti, u iného zbavenie sa maškrtnosti a požívačnosti, u inej zasa lípnutie na móde, u iného márnenie času zbytočnosťami. Odhaliť svoju slabinu nám pomôže výrok Pánov:

K d e j e v á š p o k l a d , t a m j e i v a š e s r d c e - vaše myšlienky.

Teda: okolo čoho sa najviac, ba ustavične točia a stále sa k tomu vracajú moje myšlienky? Je to televízia, móda, chlapec, dievča, túžba vyniknúť, pohodlie, zábava? To je môj poklad.

Mal by to byť **B O H** - najvyššia Krása, Pravda, Dobro, Láska, a Šťastie. Aké miesto má záujem o jeho Kráľovstvo v mojom živote? Dať ho na prvé miesto je povinnosť: **Hľadajte najprv**

Druhý stupeň duchovnej obnovy : zjednotiť sa s naším Pánom, ktorý kráča v ústrety svojmu umučeniu, a z lásky k nemu urobiť niečo navyše, nad povinnosti napríklad:

a/ **duchovné čítanie** *de passione* - s cieľom zobrazit' Ukrižovaného,

b/ modlitba krížovej cesty a bolestného ruženca,

c/ s e b a z á p o r : Kráľovstvo nebeské sa dobýva násilím a násilní ho uchvacujú.

Nisi granum frumendi cadens in terram....

Kto neberie svoj kríž na seba a nezaprie sám seba a kto sa nezriekne všetkého nemôže byť mojím učeníkom.

V pôstnom období budeme si odopierať zmyslové pôžitky aj tým, že sa zriekneme nejakých maškrt a luxusu a ušetrené peniaze venujeme chudobným, starým, opusteným, na dobré podujatia, hoci by sa tieto peniaze zišli aj nár. Odoprieme si televíziu, aby sme mali čas na dobrú knihu. To je p o z i t í v n a stránka sebazáporu:

Láska je viac než obeta, "milosrdenstvo chcem a nie obetu", "čo ste urobili jednému z mojich najmenších bratov, mne ste urobili".

Modlitba dňa :

Concede nobis Domine, praesidia militiae christianae sanctis inchoare jejuniis, ut contra nequitas spiritalis pugnaturi, continentiae muniamur auxiliis = Milosrdný Bože, dopraj nám týmto svätým pôstom nastúpiť cestu duchovnej obnovy, aby nás pokánie posilňovalo v boji proti nepriateľom spásy. Skrze...

Je to obdobie m a n é v r o v . Príprava na vypočúvanie, prehliadky, väzenie, smrť. Bez literatúry, bez sviatostí. Preto každé prijímanie ako by bolo posledné:

V sile tohto chleba kráčať 40 dní a nocí.....

SCHEMA SPYTOVANIA SVEDOMIA AKO PRÍPRAVA K SVIATOSTI ZMIERENIA.

Ú v o d :

Poslaním kresťana je :

- milovať Boha,
- pracovať na jeho sláve
- realizovať prikázania a evanjeliové rady.

Z toho plynie sloboda a zodpovednosť.

Z toho plynie pre človeka spása, z nej nádej a radosť-večný život.

Pomôcky k spytovaniu svedomia :

- Desatoro,
- Päťoro cirkevných prikázaní,
- Sedem hlavných hriechov,
- Osem blahoslavenstiev a iné / dnešná celková situácia, situácia Cirkvi, opatrnosť atď./

I. Duchovný život :

- Žijem z viery? Je pre mňa viera stálym motívom pre stále začínanie? Skvalitňujem vierou svoje poznanie?
- Meditácia. Rozhovor s Kristom / rozum, vôľa, srdce/. Umenie počúvať. Viem sa sústrediť? Akým spôsobom meditujem?
- Návšteva Najsvätejšej Sviatosti.
- Svätá omša: aktívna účasť - prameň života Cirkvi.
- Sväté prijímanie: Rastie moja uvedomelosť pri prijímaní? Bojujem proti prostrednosti, vlažnosti, rutine? Ako vyzerá moja príprava a vďakvyzdávanie? Uvedomujem si celý deň, že nesiem Krista do svojho prostredia a tým ho posväcujem? /Apoštolát/

- Modlitba: Výber modlitieb, ako sa modlím? Otázka kvality, sústre-
denia.
- Liturgia: Prežívam rok s liturgiou svätej Cirkvi?
- Čítanie Písma: Pravidelnosť, prenikanie do hĺbky, Poznanie Pís-
ma, život z neho.
- Pokušenie: Uvedomujem si ho vôbec? Prosím v zmysle modlitby Ot-
čenáša: neuved nás do pokušenia? Neuvádzam sa do blízkej príle-
žitosti k hriechu? Ako čelím pokušeniu?
- Spytovanie svedomia: Preberiem stručne všetky body schémy, alebo
sa zameriam detailne na jeden z nich. Vzbuďenie úkonu viery
v obcovanie svätých.
- Svätá spoveď /sviatosť zmierenia/ :
Je opravdivá? Bolo moje spytovanie starostlivé? Vzbudil som si
dokonalú ľútosť? Rozhodujem sa ku skutočnej zmene zmysľania?
Ako prispieva sviatosť zmierenia k môjmu duchovnému pokroku?
Čo od spovedníka očakávam?
- Sebazápor : Cvičím sa? Aké výsledky dosahujem? V čom chcem kon-
krétne aplikovať túto zásadu kresťanského života? Dokážem z kaž-
dého utrpenia načerpať duchovný úžitok? Súhlasím s obetou? /Uro-
biť si záver pre seba, načerpať skúsenosť pre pochopenie druhých/
Nesiem ťarchu dňa radostne? Nemám strach pred nastávajúcim dňom
a jeho ťažkosťami? Čo nemôžem zvládnuť ja, tam nechávam radost-
ne vládnuť Krista / Kristus sa na kríži odvozdal Ars regnandi
Otcovi a tým najviac ovládol svet/.
- Ars amandi: umenie milovať - v troch rovinách :
Boha,
seba,
blížneho.
Láska najviac skvalitňuje poznanie /Pozri lásku medzi ľuďmi/.
Všeobecná zásada pre hodnotenie rastu:
Čím viac milujem, tým viac strácam sebeckto.
Oblasť Ars amandi nezamieňať s falošnou pokorou!
- Ad sextum: Vi- liet sa v človeku sú dve mohutnosti:
Eros - chce brať
Agape - dáva
Správny smer: Agape musí rásť.
Príjmem kladne každú ľudskú náklonnosť?
- Ars moriendi: Chápem smrť ako stretnutie s Kristom? Veľkosť tohto
stretnutia bude úmerná opravdivosti môjho duchovného života, a
teda dokončeniu seba samého. Nemožno sa zameriavať len na seba
samého, ale aj na tých, ktorých Kristovi predvedieme.

II. Hlavná chyba a čnosť :

- V čom sa cvičím?
Dôležité je zistiť a uvedomiť si chyby, ktoré vyplývajú z nášho
ešte neovládnutého temperamentu. Pomôckou je tiež eventálne psy-
choanalytický rozbor našej povahy. Pozor na návyky.! Môj stereo-
typ. Ako prekonávam jeho statickosť? Na základe analýzy určiť
jasné a konkrétne predsavzatie a intenzívne na ňom pracovať
/ plnenie konzultovať so spovedníkom - duchovným vodcom /. Naj-
prv si určíme malé ciele, ale tie dosahujeme. Až po ich zvlád-
nutí postupujeme ďalej. Práca na dotváranie vlastnej osobnosti
je práca na celý život. Je treba mať trpezlivosť a dúfať v po-
moc Božiu. Predpokladá to intenzívnu modlitbu a prácu na sebe.
Treba vedieť, že modlitba bude účinkovať až po našom aktívnom
úsilí - Moje úsilie čelí tejto chybe a akými prostriedkami -
konkretizovať. Toto dávam do zvláštneho spytovania svedomia.

Plním si predsavzatie od minulej spovede? /robím si o tom prípadne záznam?/ Usilujem sa o to, aby som to čím trpím, vnútorne zvládol?

- Čnosti: Zaznamenávam pokrok v čnostiach, v ktorých? Uvedomujem si to vôbec a viem to zhodnotiť? Spytovanie svedomia nie je iba hodnotenie negatívne, ale tiež hodnotenie pozitívnych hodnôt, rásť v nich a ďakovať za ne.

III. Poriadok hodnôt :

/Axiológia, hierarchia hodnôt = dávať prednosť dôležitejšiemu pred menej dôležitým!/
 Na prvé miesto kladiem duchovné blaho blížnych, pričom si uvedomujem, že z pozície lásky ho niekde dosahujeme i hmotnými hodnotami /pre neveriaceho je niekedy dôležitejšia hmotná pomoc pred duchovným poučením/.

- dokážem skíbiť požiadavky duchovného života s ostatnou činnosťou /zamestnanie, rodina atď./?
- pracujem v zamestnaní kvalitne a s láskou? Dokážem danú prácu vykonať kvalitne a rýchlo? Využívam čas? Nepremárnim čas zbytočne prechádzaním od ničoho k ničomu?

IV. Dozrievanie osobnosti :

- Túžim po lepšom dozrievaní v poriadku prirodzenom i nadprirodzenom?
- Prosím v modlitbe o múdrosť, hlavne rozlišovaní?
- Mám zmysel pre nové cesty, som dostatočne adaptabilný? Cvičím svoju vôľu?
- Dokážem si urobiť vlastný úsudok a nebojím sa ho vyjadriť vo veciach verejnej mienky? /Dokážem v opačnom prípade ustúpiť a rešpektovať kvalitnejší úsudok iného?/
 - Dokážem sa otvoriť všetkému? Rešpektujem druhého a jeho individualitu? Jeho slobodu?
- Nezamieňam túžbu po poznaní so zvedavosťou? Nehovorím o druhých zbytočne? Som dostatočne veľkomyselný a veľkorysý?
- Intenzita: Som ochotný - schopný sústrediť sa s maximálnou intenzitou na to, čo považujem axiologicky dôležité?
- Piate prikázanie : Starám sa o svoje zdravie? Dodržujem primeranú životosprávu a denný program? Unavený a oslabený apoštol nevládze. Spím dobre? Ovládam sa? Nie som nervózny, nevyvážený? Občasné preťaženie pre cvičenie daptability nezaškodí!
 Rešpektujem potrebu odpočinku pre druhých? Pociťujem zodpovednosť za svoj život a za život druhých /vodiči!/.
 Dodržujem bezpečnostné opatrenia pri práci a pri akejkoľvek činnosti?
 Využívam voľný čas na prehĺbenie vlastného života a starostlivosť o druhých?
 Viem sa orientovať?
 Čo momentálne čítam?
 Sledujem súčasné kultúrne a politické dianie?

V. Ars regnandi :

Umenie správneho vzťahu k ľuďom.

Podmienkou správneho vzťahu k ľuďom je dobré ovládanie a riadenie seba samého /koordinácia rozum, vôle, citov/ - pozri Blažení budú... Prv než začnem zasahovať, viesť, poznávam a študujem prostredie i osoby.

- Vynakladám maximálne úsilie s vedomím prípadného čistočného i totálneho neúspechu?
- Nebojím sa v dobrej veci ostať sám?
- Spolupracujem aktívne s milosťou Božou?
- Nebojím sa riskovať? /nezamieňať s hazardom/.
- Dokážem vystúpiť proti závadám?

VI. Starostlivosť o správne svedomie :

Vystopovať dobro, to je schopnosť môjho svedomia, zákon nikdy neobsiahne špecifickosť jedinca. Je to potrebné si uvedomiť, že do vedomia jedinca vstupujú stále nové hodnoty a hľadiská, ktoré spoluutvárajú svedomie.

- Robím dosť pre utváranie svojho správneho svedomia?
- Je rozhodnutie svedomia posledným ukazovateľom môjho konania?
- Dokážem poslúchať hlas svojho svedomia, keď vyžaduje viac, ako žiada zákon?

VII. Apoštolát :

Všeobecná povinnosť a zodpovednosť všetkých kresťanov za šírenie Evanjelia má zásadne dve roviny:

- a/ všeobecnú - apoštolát osobnej svätosti a príkladu - uskutočňujeme vždy a za každých okolností,
- b/ špeciálnu - podľa foriem daných Pánom. Sem patrí: štúdium, mládež, kňazské a rehoľné povolania - pôsobenie.
Povinnosť dopĺňovať rady!

- Zmysel pre mystické telo Kristovo.

Pocitujem zodpovednosť za svätosť druhých?

Dokončujem v sebe Krista a pomáham ho dotvárať v druhých?

Dokážem sa angažovať vždy a za každých okolností?

Som všetkým všetko?

Neutekám z boja pod zámienkou, že sa nesluší biť, že to vyriešia druhí? Kto sa neangažuje pre druhých, angažuje sa pre seba, pestuje svoj egoizmus.

Som otvorený pre všetkých bez ohľadu na konfesijnú príslušnosť?

Uvedomujem si, že väčšina ľudí nepotrebuje poriadok poznania, ale poriadok bytia a ten otvára lásku?

Cítim zodpovednosť za Cirkev, farnosť, každú societu, do ktorej prichádzam?

Nič nepredpokladať!

Prvé miesto apoštolátu je vlastná rodina, moje najužšie prostredie!

Radovať sa s radujúcimi, plakať s plačúcimi!

Našiel som vlastný program? Hľadám? Usilujem hľadať?

Spytovanie svedomia podľa menžekského sľubu.

1. Ja sa odovzdávam tebe...

Verím, že manželstvo je pre mňa povolaním od Boha, mojou cestou k Nemu...?

Uvedomujem si, že v ňom nežijem len pre akési partnerstvo alebo spoločné rodinné šťastie, pohodu spokojnosť, ale mám v ňom a jeho prostredníctvom úlohy od Boha - v rodine, v Cirkvi, spoločnosti?

Ako často, pri akých príležitostiach si toto uvedomujem? Žijem trvale týmito veľkými skutočnosťami: vďačnosťou, odovzdanosťou za Božie záujmy, dôverou, možnosťou pre každého z nás?

Čo som schopný investovať? Čo obetovať?

Čoho sa vzdať pre naše manželstvo?

Svojich minulých zväzkov?

Svojich záujmov?

I množstvo práce, ktoré má príliš zamestnáva, vyčerpáva, odľučuje... ohrožuje manželské a rodinné spolužitie /prípadne i ináč. Napr. neuspokojujem svojou odbornosťou, náročnosťou..., alebo minimálne potrebným efektom a podobne/.

Dávam pre spoločné užívanie všetko čo mám?

Dávam plne k dispozícii všetko čo som?

Nenechávam seba, svoj život ovplyvňovať svojím manželom? Čím v čom? Ako ďaleko? Celkom?

Nehájim príliš svoje práva, ale zdôrazňujem dostatočne / i sám sebe/ svoje povinnosti?

Vzdám sa dokonca svojich práv, včítane práva sama na seba a priznávam všetky tieto práva manželovi?

Snažím sa vybudovať pre svojho partnera prostredie, v ktorom by mohol rásť? Chcem byť prostredníkom jeho rastu, všemožne mu pomáhať?

Usilujem sa mu byť prostredníkom zvláštnych Božích milostí, daných sviatosťou manželstva, vzájomne sa posväcovať?

2. Prijímam ťa za manžela...

Odovzdať sa a prijať - vlastná sviatosťná forma, náplň manželstva. Plne sa niekomu odovzdať a plne nejakého človeka prijať do svojho života, do seba nemôže byť nikdy ľahké, jednoduché /ani onen životný obrat - zmena, doba vžívania - vzájomného objavovania a odhaľovania všetkých možných dôsledkov týchto veľkých, vznešených ideálov./

Nie je to v ľudských silách!

Boh sa však stará, prispieva dokonca zvláštnymi milosťami, pokiaľ o vec obaja dotčení stoja a sú disponovaní navzájom si ich sprostredkovať.

Ako sa starám o tieto príležitosti?

Ako som zodpovedný za to, čo môj manžel môže cezo mňa dostať od Boha?

Nakoľko ho prijímam do svojho života?

Sb všetkým, čo znamená, má, dokáže- s jeho schopnosťami, prednosťami?

S jeho nedostatkami, chorobami, slabosťami, zlými sklonmi, vlastnosťami?

S tým čo nevie, nedokáže, s jeho nápadmi, zápasmi, a hriechami?

S jeho minulosťou, závislosťami, náväzkami, pocitmi?

S jeho nárokmi, požiadavkami?

S jeho ideálmi / s celým jeho životným zákonom/?

Prijímam ho veselého i vážneho, radostného i smutného, ustá- rosteného?

Mierneho i rozhnevaného ?

Pretáženého i vyčerpaného? Slabého a chybujúceho? Úspešného i nedoceneného? V sláve i v ponížení?

Takého aký bol, aký je a aký bude?

Cítim, čo má v úcte, to čo miluje, čo má rád?

K ničomu, čo sa ho týka, nechcem a nemôžem ostať ľahostajným /zamestnanie, príbuzní, priatelia, kolegovia, hobby.../

3. Slubujem, že ti zachovám lásku...

Láskou musí byť dané, že dávam aktívne k dispozícii, prijímam svojho manžela, stávam sa jeho súčasťou a on mojou...

Máme sa o seba navzájom starať, o vzájomné šťastie, niest' spoločne bremená, pôsobiť si radosť, ale predovšetkým spoluzodpovedať za vzájomný rast a spásu, čo môže niekedy i naopak spôsobiť si bolesť a smútok...

Máme sa každý z nás zvlášť i spoločne približovať k Bohu, dôjsť jednoty srdca, spoluzodpovedať za spásu sveta!

Manželstvo má byť pre nás školou lásky - lásky vzájomnej, k bližným, k Bohu. Má sa stať zjavením Božej lásky a jednoty medzi ľuďmi.

Čo všetko vyžaduje a predpokladá! Žiadny z našich krokov nesmie byť bez lásky! - To musí motivovať a byť kritériom všetkého.

Sledujem vzorne, čo môj druh práve potrebuje k rastu?

Mám s ním trpezlivosť v jeho súženiach a bojoch, chorobách, v jeho ozajstných chybách, hriechoch?

Som schopný i dlhodobe hľadať čo potrebuje, čo prispieva k jeho rastu, robí ho lepším?

Podporujem jeho veľkorysosť, lásku, odvahu, chuť do života a nie ubíjať, vyčlenovať zo spoločenstva, zrážať, upokojovať jeho sebeckosť. Čo potrebuje sa vždy nezhoduje s tým čo chce a niekedy sa to nepozná ľahko, okanžite.

Dokážem správne rozoznať, čo je potrebné, nutné, správne, dobré z hľadiska lásky, ohľaduplnosti, rastu?

Umožňujem svojmu manželovi úprimnosť, otvorenosť, priame jednanie? Môže i z mojich kritik /napomínaní, rád/ vycítiť, že je milovaný? Hľadám i ja lásku v jeho kritikách?

Som si vedoný, že láska predpokladá predovšetkým dôveru?

Je na prvom mieste mojich i našich snáh i budovanie krásneho manželstva?

Som si vedoný, že to nie je vec naraz daná, ale je potrebné ju pestovať?

Verím svojmu manželovi? Verím v jeho nekonečnú budúcnosť?

Verím v jeho nesmierne možnosti v Bohu - s Bohom?

Verím v jeho možný a stály rast?

Zaväzuje ma i jeho viera vo mňa?

Usilujem sa o svoj rast?

Pestujem svoj osobný styk, život s Bohom? /Som v ňom verný? Dá sa na mňa spoľahnúť? Som ochotný k sústavným obetám, k obetovaniu sa ?

4. Slubujem, že ti zachovám úctu...

Manželským spojením dvoch ľudí - dvoch ľudských životov, tiel, úsilím o zjednocovanie - ešte nezanikne každý človek v páre. Naopak každý naďalej stále zostáva a má zostať samostatným jedincom, osobnosťou, originálnym obrazom. Mám vidieť jeho osobný život s Bohom a zodpovednosť pred Ním a poskytovať mu úctu vo všetkých dôsledkoch!

Uvedomujem si dostatočne tieto veľké skutočnosti?

Prijímam s hlbokou láskou, vďačnosťou a zodpovednosťou jeho odovzdanie sa z lásky, ktoré na k mnohému oprávňuje, zmocňuje?

Odovzdávam mu i ja seba, svoj život, láskyplne, záväzne?

Ako si vážim jeho prijatia do svojho života?

Rešpektujem jeho práva na slobodný vývoj, život s Bohom? Ako mu pomáham ho pestovať?

Čím prispievam k zdravému dotváraniu jeho osobnosti?

Má môj partner i určité súkromie, pokiaľ mu na tom záleží alebo ho prebuje?

Máme každý svoje súkromie s Bohom?

Čo pre mňa znamená naše najintímnejšie stretnutie? Aké úmysly do nich vkladám?

Čo asi znamenajú pre môjho manžela? K čomu nás vedú? Čo im predchádza a čo nasleduje?

Sú pre obidvoch predovšetkým dôstojnými prejavmi našej lásky a symbolmi nášho všestranného manželského odovzdania sa a prijatím? /prostriedky k rozmnoženiu milosti nášho sviatostného stavu?/

5. Slubujem, že ti zachovám vernosť...

Aby mohlo manželstvo dosiahnuť svojich cieľov, priblížiť sa ku svojim ideálom, splniť úlohu a očakávanie, aby mohlo vôbec existovať a rozvíjať sa, predpokladá obojstranné rozhodnutie: NAVŽDY A BEZ VÝHRADY!

Na začiatku nášho manželstva bolo rozhodnuté, dokonca to bol slub...ale čo to v dôsledkoch znamená?

Cbnovujem často toto znýšľanie a rozhodnutie? Je trvalé?

Nepripúšťam si niekedy pochybnosti o správnosti svojej voľby, prípadne neľutujem svoju voľbu a nechcem vziať späť svoje rozhodnutie - za akých okolností? /Ani zo žartu/.

Dokážem hájiť svoje ideály o manželstve, žiadať znova úctivé vyjadrovanie o manželstve, chovanie k nemu, napríklad i medzi kolegami v zamestnaní?

Stojím na manželovej strane i v situáciách, keď sa mýli - ak to vyžaduje podporenie jeho autority pred ľuďmi, pred deťmi? Nezhodím ho pred ostatnými vo chvíľach, keď je slabý, ale má dobrý úmysel? Som schopný odpustiť svojmu partnerovi akékoľvek previnenie proti manželskej vernosti? Nepodmienujem svoju vernosť rovnakými nárokmi, požiadavkami práva?! Chápe a prežívam, že i manželská vernosť je záležitosťou, zameraním vôle a nie vecou citu a rozumu?

Ako sa snažím vernosť svojmu manželovi uľahčiť?

6. Slubujem, že ťa nikdy neopustím...

Vstupom do manželstva sa nielen očakáva, ale má byť daná dôvera bezhraničná a nevyčerpatelná. Je tu nekonečne mnoho možností, príležitostí stať sa lepším, rásť... Rásť už i mojou vierou v neho.

Alé zároveň sa predpokladá, že ten druhý nie je žiadny anjel, má svoje vlastnosti, sklony, chyby, zlozvyky... Verím, že je možné s nimi pohnúť, prekonať ich, ale nesniem to klásť ako podmienku. Musia vychádzať z toho v akej je situácii a dokonca ešte viac: i v prípade stáleho zhoršovania.

JA NEMÁM PRÁVO HO OPUSTIŤ.

Som si plne vedomý tohto záväzku?
Ako sa to prejavuje?

Opustila som svojho manžela v jeho, alebo v našich spoločných ťažkostiach, nepríjemnostiach, starostiach, v chorobe, v indispozícii? V jeho chybách?

Som manželom i vtedy, keď mi svojím zaslepeným konaním krivdí, ubližuje? Ako sa to prejavuje?

Zdieľam s ním svoje radosti, povzbudzujúce zážitky?

Radujem sa z jeho radosti?

Nakoľko som prípustný jeho zdeľovaniu sa?

Umožním mu zdieľanie i v jeho ťažkostiach a obavách?

Vypočujem ho so záujmom, snažím sa ho chápať, pomáhať?

Necítim sa často sám?

ŽIJEME SPOLU A NIE VEDĽA SMŔA ?

Som s ním i keď mu nerozumiem a nemôžem pomôcť? Ako mu to dám poznať?

Môže sa na zachytiť, oprieť sa o mňa, keď je vyčerpaný, na dne, v kríze, sám pred sebou i pred druhými ponížený, zúrtený, zbytočný.

Pozná, že ho potrebujem i takého, že som s ním?

Čakám to isté i ja v podobných chvíľach od neho? Ako to dám najať?

7. A sľubujem, že s tebou ponosiem všetko dobré i zlé až do smrti.

K tomu nech mi pomáha Boh.

Manželský sľub teda znamená dvoje:

Jednak ochotu znášať až do smrti všetky vlastnosti, nepríjemné prejavy toho druhého, zdieľať s ním celý život, jeho i svoj, všetky prejavy toho druhého, všetky negatívne stránky života v dvojici a zároveň i lásku, ktorá predpokladá, že si svojho manžela nezaškatulkujem, nezaraďím a neprehlásim, že ho poznám a viem, čo od neho môžem očakávať. . . lásku ako trvalú vieru vo vzrast, v budúcnosť, hoci pokroky trvajú roky a nie sú príliš viditeľné...

Láska znamená niest' nielen spoločné dobré, ale niest' i bremená, Treba počítat' i s krízami /dočasnými/, nebát sa ich, nevzdávať sa dopredu, ale pripraviť sa a zdravo ich prežiť. A neodpustiť smrť manželstva sebaláskou alebo nudou.

V snahe milovať, stále sa usilovať o zlepšenie druhého, aby dosiahol maximálnu úroveň.

Toto všetko je v možnostiach človeka. Je to i záujem o dielo Božie.

Som si toho vedomý?

Sme spojení pred Bohom v šťastných, bolestných i všedných chvíľach. Modlíme sa vďačne v spoločnej radosi ako i v ťažkostiach a hádkach? Navštevujeme priateľov? Vedeťme spolu duchovný život?

Aký rozsiahly, pravidelný, dôsledný? - V spoločenstve s Cirkvou?

Ako sa staráme vzájomne o zdravie psychické i fyzické?

Ako hospodárime s peniazmi a s časom? Ostáva nám niečo na čarčeky a počparu iných?

Aký stupeň starostlivosti venujeme svojomu bytu, obliekaniu, spoločenským konvenciám? - Sme v tom všetkom zajedno?

Zhodujeme sa v názoroch, metódach na výchovu detí?

Ako sa odzrkadľuje vplyv detí na manželstvo? Kým sú pre nás deti? Uvedomujeme si vôbec, že tu nejde len o radosť z nich a či starosti rodičov a ľudí z okolia?

Uvedomujeme si, že sú slobodnými Božími tvorami, deťmi, novými ľuďmi, ktorí sa zase majú o kúsok priblížiť k pôvodnej ľudskej podobe a poslaniu? Poznáme a cítim zodpovednosť za ne? Za ich počatie, za ich život? Za ich všestranný rast a rozvoj? Za ich vieru a spásu? Nerobím si žiadne nároky na ich život, poslušnosť, vďačnosť, záväznosť?

Chceme ich prijímať len ako mne - našu zverenú úlohu prinášajúcu so sebou najrôznejšie vplyvy a následky? Zdá sa mi, že nás ťažkosti, nepríjemnosti, náročnejšie situácie vzdalujú, odcudzujú, alebo pôsobia prinútenie k sebe, spojenie síl, zblíženie?

Som citlivý, vytrvalý, vynaliezavý v prejavoch svojej lásky?

Snažím sa zabrániť vkrácaniu sa nuďy, ktorá je známkou úpadku manželstva, aby sa nestala trvalým stavom a krízou?

Som pripravený obetovať všetko? Som ochotný opustiť všetko? Som ochotný opustiť čokoľvek a uvedomujem si, že bez tejto ochoty nemá nič zmysel? I ťažké previnenia proti vernosti môžu upevniť manželstvo - manželskú lásku, odpustenie, vďačnosť, chvíle najväčšej biedy, chvíle, keď na partner najviac potrebuje - ku komu inému by mal ísť? Som trpezlivý čakať akokoľvek dlho?

Dokážem hovoriť, keď je treba? - Viem mlčať? Je možné sa na nás spoliehať? - Je moja láska bezvýhradná?

Žijem s viery v Boha - verím v záujem Boží o naše manželstvo?

- o -

MODLITBA SA SPOKOJENIA

Sily staré a nové sa dali na počesť. V tvár ju, dvojice náročnejšieho času, čo je čas!
Stavajte sa proti namývaniu!
Vytvorte dvojice náročnejšieho času!

S svojimi najlepšími priateľmi, ktorým sa nikdy nezradil, sa rad v tichu poradiť úprimne a s plnou dôverou
G E O R G I A S .

V dvoch ste slabí, bezmocní, ale pri nepriateľovi budete stále silní. Všetci ste, ktorí ste s ním v všetkom.

Dať Bohu povolenie voľne šlihať kroky. S úľavou sa budete prizerovať, ako sa veci braciaju k obrátene.

Vytvorte dvojice náročnejšieho času: na poliach, v dielňach, v službách, v domoch.

na poliach, v dielňach, v službách, v domoch. Vytvorte dvojice náročnejšieho času!

Na to je čas, čo je čas! Stavajte sa proti namývaniu!
Vytvorte dvojice náročnejšieho času!

V dvoch ste slabí, bezmocní, ale pri nepriateľovi budete stále silní. Všetci ste, ktorí ste s ním v všetkom.

Vytvorte dvojice náročnejšieho času: na poliach, v dielňach, v službách, v domoch.

Dvaja modliaci sa .

Pán Ježiš je najväčší muž modlitby. On sám je modlitbou, je vzorom pre našu modlitbu. Poučuje nás, ako sa máme modliť. Hovorí o náplni našej modlitby a o podmienkach dobrej modlitby. V jednom podobenstve vyjadril, aký má byť náš vnútorný postoj pri modlitbe /prečítaj si Lk 18, 9-14/.

Toto podobenstvo je také jednoduché a pre mnohých už od detstva známe, že sa zdá byť zbytočné o tom rozprávať. Nechajme však v tejto chvíli prehovoriť Boha cez toto podobenstvo k nášmu vnútru. Ak chceme, aby naša modlitba bola skutočne modlitbou, započúvajte sa do uvedeného textu a úprimne si priznajme, či sa v ňom nenájdeme.

"Dvaja ľudia vstúpili do chrámu modliť sa". Je to správne, oni veria v Boha a hľadajú ho nielen v prírode, ale aj v chráme a chcú sa s ním stretnúť. Keď sa dívame z diaľky, obidvaja vyzerajú zbožne:

Jeden z nich je horlivý farizej. Koná mnoho dobrých skutkov a svoju bohoslužbu berie smrteľne vážne. Bohu vie aj čosi obetovať - dáva desiatky zo všetkého čo má. Zbožnosť ho často nabáda k tomu, aby niečo obetoval. Preto si ho ľudia vážia a oceňujú jeho obetavú prácu, aby si národ zachoval posvätné tradície a vieru.

Úplne ináč je to s colníkom. Je vyberač daní, prisluhovateľ Rimanom, necíti so židovským národom. Je to drsný človek a medzi ľuďmi pôsobí rozkladne.

Keď si toto uvedomíme, nie je celkom samozrejmé, že Pán Ježiš colníka chválil a farizeja nechá prepadnúť. Z Božej strany asi všetko vyzerá ináč ako z ľudského pohľadu. Pokúsme sa porozumieť tomuto Božiemu pohľadu. Možno nás trochu vystraší, lebo obe postavy sú nám blízke. Možno sa nikto z nás nechce podobat' farizejovi so vzpriamenou hlavou a plným sebavedomím a svojou modlitbou sa snažíme podobat' colníkovi, napríklad takto :

"Ďakujem ti Bože, že nie som pyšný ako farizej. Som darebák, smilník a nespravodlivý, ale som si toho aspoň trochu vedomý a tak predsa o trochu lepší ako ostatní. Preto, milý Bože, už tým že nič nepredstieram, som predsa len poriadny človek..." Takáto pýcha je v skutočnosti epidémiou medzi veriacimi.

V čom spočíva skutočný rozdiel medzi oboma postavami? Ako to, že Boh môže prebývať s nehodným a diabol môže prebývať pod rúškom zbožnosti? Ako to, že vstúpili do chrámu k modlitbe obaja, ale skutočne sa modlil len jeden z nich, len jeden z nich obdržal ovocie modlitby. Koľko našich modlitieb je bez ovocia?

Obaja z podobenstva odhaľujú pred Bohom niečo o sebe :

- colník vyznáva, že pred Bohom nemôže obstáť so svojim hriešnym životom. V tom má zaiste pravdu. Ľudia okolo Pána Ježiša mysleli, že len spravodlivý a dobrý človek môže obstáť v Božej prítomnosti. "Kto vystúpi na vrch Pánov? A kto smie stáť na jeho svätom mieste?"
- pýta sa žalmista a odpovedá: "Ten, čo má ruky nevinné a srdce čisté..." Preto sa colník postavil veľmi dozadu a neodvážil sa ani oči pozdvihnúť k nebu. Vedel, že na seba sa vôbec nemôže spoliehať. Cítil, že nemôže prekonať priepasť, ktorá ho delí od Boha. Verí, že Boh môže zostúpiť do srdca skrúšeného a pokorného a svojim milosrdenstvom ho premeniť. Colník predstúpil pred Boha a bol obdarovaný.
- Aj farizej sa odhaľuje pred Bohom. Ďakuje mu, že nie je ako iní ľudia: vydierači, nepoctiví, nespravodliví alebo ako tento mýtnik. Vypočítava, čo všetko robí preto, aby nebol ako iní. Tým odhaľuje, prečo to všetko robí: nie pre spojenie s Bohom, k čomu je povolany každý človek, ale aby bol vyššie v ľudských merítkach. Farizej meria

svoj duchovný život smerom dolu; keď chce pred Bohom zdôrazniť svoju hodnotu, zvolí si ako merítko zlého colníka.

Kto sa orientuje smerom dolu a meria sa slabosťami svojich blízkych, stáva sa pyšným. Čím su iní horší, tým sa on zdá byť spravodlivejším. Jeho pohľad je stále upretý dole, na to, ako vystupuje nad iných. A tým nemôže pozeráť hore na Boha, od ktorého má všetko očakávať. On vlastne Boha ani nepotrebuje. Snáď len k tomu, aby sa mohol pochovávať - aj pred inými - čo všetko došialol. Tak sa Boh v jeho očiach stáva sluhom človeka a nie jeho Pánom. Farizej nehľadá v modlitbe vôľu Božiu a jeho plány, ale chce Boha použiť pre plnenie svojej vôle a svojich plánov.

Modlitba takéhoto malomeštiaka potom vyznieva nasledovne :

Milý Bože, ty si predsa môj Otec. Urob, aby som bol vždy oblúbený a aby moje meno bolo všade v úcte. Postaraj sa tiež o to, aby som mal vždy šťastie, aby som mal úspech v práci. Ty vieš, ako je dôležité urobiť pokrok v kariére. Pokiaľ to bude závisieť odo mňa, vybudujem si svoje kráľovstvo, ktoré bude spočívať v blahu mojom i celej mojej rodiny. Postaraj sa tiež o to, aby som dostal všetko, čo si zaumienim. Ty sám si povedal, že nielen z chleba je živý človek. Ty vieš, že potrebujem peniaze... daj mi teda bohatstvo, aby som si i ja mohol dovoliť to, čo si dovoľujú druhí.

Neviem, čo by sa ti na mne mohlo nepáčiť. Správal som sa vždy dobre. Ak by však predsa niečo nebolo v poriadku, tak mi to veľkoryso odpusti. Postaraj sa aj o to, aby mi iní nespôsobili bolesť. Môžeš si byť istý, že si takúto vec vôbec nezaslúžim!

Dobry Bože, ešte niečo. A je to veľmi dôležité: musíš sa postarať, aby som nikdy neochorel, aby sa mi tiež neprihodili dajaké nešťastie, napríklad automobilové. Daj, aby som nikdy netrpel. A keď sa priblíži moja posledná hodiňa, daj, aby som si to ani neuvedomil. Napokon daj, aby aj pre teba nebolo na svete nič dôležitejšie, ako ja.... Amen.

Je veľmi dôležité očisťovať svoju modlitbu od našich sebeckých plánov a túžob!

Položme si ešte otázku: Ako asi odišiel colník?

Pán Ježiš hovorí, že sa vrátil ospravedlivený a bol povýšený. Myslel si snáď, že teraz môže pokračovať a naďalej okrádať ľudí? Alebo žiaril vďačnosťou, naplnený radosťou so spojeria s Bohom a rozhodol sa, že nebeskému Otcovi už nikdy nespôsobí bolesť a nezraní ho hriechom?

Možno, že sa o rok mohol znova v chráme modliť: Hľa, Pane, môj život sa zmenil k dobrému. Odvtedy som už nikoho neoklamal. Srdce by mi nežmieslo, keby som Ťa zarmútil. Ďakujem Ti, že si mi svojim milosrdenstvom dodal odvahy a daroval mi novú príležitosť. Ďakujem Ti, že som bol Tebou tak viditeľne vedený.... Amen.

Ako tu cítiť ten pohľad hore, na Boha! Vycítili sme aj tie jemné rozdiely medzi spôsobom, ako sa modlí farizej a ako sa modlí colník? Celkom malé rozdiely často rozhodujú o večnom osude!

Toto podobenstvo povedal Pán Ježiš tým, čo si zakladali na sebe, že sú spravodliví a pohrdali inými.

Citáty :

Lk 16, 15: "Vy ste tí, ktorí sa sami robia spravodlivými, ale Boh pozná vaše srdcia, lebo to čo je vysoké u ľudí, je ohavnosťou pred Bohom..."

Jn 5, 44 : "Ako môžete uveriť vy, ktorí hľadáte slávu jedni od druhých a chválu od samého jediného Boha nehľadáte?"

Modlitba na tému: veľkosť Boha a ľudské nič... /Sir 18, 1-13/.

S p o l o č n á m o d l i t b a v r o d i n e .

Existuje veľa návodov, ako praktizovať spoločnú modlitbu v rodine. Nasledujúce myšlienky na túto tému sú z praxe jednej veriacej rodiny. Chcú byť čo najstručnejšie a chcú byť akýmsi návodom aj pre iných.

Spoločná r a n n á modlitba u nás nie je prakticky uskutočniteľná. Vstávame a odchádzame z rodiny ráno, každý v inom čase. Teda ráno sa modlí každý sám. V tejto ranej súkromnej modlitbe uplatňujeme vo svojom rozhovore s Bohom vďaka za prežitú noc, vďaka za to, že môžeme odpočinutí a čerství vstupovať do nového dňa. Je to i modlitba prosebná na rôzne úmysly a modlitba zasväcujúca deň na česť a slávu Božiu. Čo do zloženia je táto ranná modlitba závislá na veku a duchovnej vyspelosti jednotlivých členov rodiny.

Náš rozhovor s Bohom c e z d e ň je špecializovaný našim pracovným a iným prostredím. Uplatňuje sa tu najmä častá odprosujúca s t r e l n á m o d l i t b a za urážky Boha, ktoré často počujeme od druhých.

Prichádza večer, prišli sme z večerných bohoslužieb, poväčšine sme večer doma a prežívame rodinnú pohodu. Po vzájomnej dohode, určujeme si každý deň začiatok v e č e r n ě j modlitby obyčajne pred 21. hodinu. Ak je v televízii skutočne hodnotný program - čo býva málokedy - pomodlíme sa pred začiatkom programu. Ak je u nás v čase modlitby návšteva, alebo ju pozveme do nášho spoločenstva modlitby alebo sa modlíme až po jej odchode. Naše večerné stretnutie pri modlitbe trvá 15 - 30 minút, podľa toho, koľkí sme pri nej. Každý deň v týždni vedie modlitbu striedavo iný člen rodiny - otec, matka, deti... Modlitba môže mať nasledovný postup :

A/ Príprava na modlitbu :

1. Začíname stručným, ľubovoľným príhovorom, asi v takejto forme :
Pán Ježiš chce prísť medzi nás, lebo nám to prisľúbil. Sústreďme sa na stretnutie s Ním a pripravme si srdcia tak, aby mohol prísť. V mene Otca i Syna i Ducha svätého. Amen.
2. Exorcizmus: modlitba k sv. Michalovi archanjelovi.
3. Spytovanie svedomia a ľútosť...
4. Privítanie Pána Ježiša medzi nami.

B/ Vlastná modlitba večera :

5. Klaňanie sa prítomnému Pánu Ježišovi /Ó môj Bože, verím v Teba.../
6. Čítanie zo sv. Písma a chvíľka rozjímania o prečítanom.
7. Verejný prednes svojich spontánnych modlitieb.
8. Spoločná modlitba: Otče náš, Zdravas Mária, Sláva Otcu.

C/ Naučná časť pobožnosti :

Pondelok	: skutky telesného a duchovného milosrdenstva a Večné Slovo
Utorok	: Desäťoro Božích prikázaní
Streda	: Magnifikat /po slovensky/
Štvrtok	: Tantúm ergo /slovensky a latinsky/
Piatok	: Litánie k Božskému Srdcu
Sobota	: Osem blahoslavenstiev
Nedeľa	: Teba Boha chválime /dlhšia verzia/

D/ Ukončenie večernej modlitby :

9. Modlitba k Anjelovi strážcovi
10. Odpočinutie večné
11. Vďaka za prítomnosť Pána Ježiša.
V mene Otca i Syna i Ducha svätého. Amen.

V y s v e l e n i a k jednotlivým bodom :

1. Stručný príhovor môže byť podľa osobnej dispozície a vyspelosti, tiež podľa liturgického roku k jednotlivým príležitostiam.
2. Modlitbu k sv. Michalovi prednášame s úmyslom, aby všetko zlo opustilo naše prostredie.
3. Spytovanie svedomia vykoná vždy ten, čo modlitbu v ten večer vedie. Podľa svojich duchovných schopností pýta sa na to, čo sme dnes urobili dobrého, čo zlého, v čom sme sa polepšili a pod. Sú rôzne spôsoby spytovania svedomia. Vedúci potom vyzve prítomných k lútosti spoločnej alebo každý sám vo svojej duši...
4. Privítanie Pána Ježiša vykonáme vlastnými slovami, napr.: Pane, Ty si tu medzi nami, buď nám vítaný. Tešíme sa, že si tu a požeňaj nás.
5. Klaňanie vykonáme na kolenách vo forme modlitby: Ó môj Bože, verím v Teba, klaňam sa Ti a dúfam v Teba ; milujem Ťa a prosím za odpustenie pre tých, čo neveria v Teba, neklaňajú sa Ti a nedúfajú v Teba, nemilujú Ťa.
6. Vedúci modlitby náhodile alebo cieľeným výberom začne čítať jeden úsek zo svätého Písma Nového zákona, ktorý ukončí slovami :
Počuli sme slovo Pánovo. Ostatní odpovedajú : Bohu vďaka.
7. Potom všetkých vyzve: "Povezme si svoje modlitby". Tu si nahlas každý prednesie svoju modlitbu. Tí ktorí to vedia, modlia sa na text, prečítaný zo svätého Písma a potom ďakujú, prosia a chvália Boha vlastnými slovami. Každý po ukončení svojej modlitby povie "Amen". Ostatní odpovedajú : "Amen". Je to znak, že môže začať ďalšiu svoju modlitbu.
8. Po ukončení svojich osobných spontánnych modlitieb, vedúci vyzve k spoločnej modlitbe Otče náš, Zdravas Mária a Sláva Otcu.

Nasleduje tretia, tzv. naučná časť pôbožnosti. V nej sa učíme po celý rok určité pravdy, modlitby, piesne. Záleží na nás, na čom sa dohodneme, čo sa chceme naučiť naspamäť. Desatoro - i keď ho poznáme - ponechávame z úcty ako súčasť tejto časti. U malých detí môžu to byť napr. otázky z katechizmu.

- 9.-10. Ukončujúca časť modlitby pozostáva z prosieb k anjelovi strážcovi, za duše našich zomrelých a oslava Boha , napr. Sláva Otcu.
11. Vďaka za prítomnosť Pána medzi nami vysloví vedúci vlastnými slovami asi nasledovne :

Ďakujeme ti, Pane Ježišu, že si bol medzi nami a že my sme mohli byť s tebou. Ďakujeme ti za všetko, čo si nám dal, čo nám dávaš a čo budeš dávať.

Potom sa prežehnáme, ešte chvíľu pohovoríme a rozídeme sa.

Bratia a sestry,

tento spôsob večernej modlitby vznikol u nás zásluhou našich asi 15-ročných detí, ktorým sa nepáčil stereotyp modlitieb, na aké sme boli my - rodičia - zvyknutí z domu: Otče náš; Zdravas; Sláva, verím v Boha, Desatoro, pätoro, Anjel Boží, odpočinutie večné.

Modlitby boli podstatne kratšie, avšak neučili sme sa správnej modlitbe. Tým, že sa uvedený štýl modlitby stáva našou vlastnou modlitbou, sústreďuje sa na poklonu, čítanie zo svätého Písma a na spontánne modlitby, stáva sa zaujímavou vždy s novými myšlienkami a nie je vôbec dlhá. Ako vidieť z naučnej časti, nezanedbáva sa ani to, čo sa zdalo byť stereotypné.

Uvedená spoločná modlitba sa podľa duchovnej výšky a prebudenia doplňuje podľa vlastných možností. Je však potrebné k nej vytvoriť potrebné ticho.

Bratia a sestry, pokúsme sa skvalitňovať svoje spoločné modlitby. V nich je základ rodinného šťastia, pri nich sa všetko odpúšťa, všetko zabúda, čo by nás cez deň prípadne rozdelilo. Takýmto spôsobom žijeme šťastnejšie a spokojnejšie, tak, ako si to žela náš Boh a Ježiš Kristus.

A p o š t o l á t v d v o j i c i .

Tento druh apoštolátu má svoje začiatky už za čias Pána Ježiša. U Lukáša v hlave desiatej čítame, že Pán si vyvolil aj iných rozširovateľov viery v počte 70 a týchto posielal po dvoch na apoštolské cesty.

Čo títo dvaja asi robili? Okrem organizačných otázok určite sa medzi sebou rozprávali o Ježišovi, o Bohu a pod. A toto je vlastne podstata apoštolátu v dvojici, ktorý sa všade na svete rôznymi spôsobmi vykonáva. Zvlášť ťažký je tam, kde sa ináč apoštolovať nedá - kde je Cirkev utláčaná a prenasledovaná.

Ako prakticky vykonávať tento druh apoštolátu?

Stretnú sa dvaja známi, kresťania a chcú sa navzájom povzbudiť vo viere. Po bežných informáciach, otázkach ako napr.: ako sa máš, čo robíš a pod. prejdú na systematickú reč. Osvedčil sa spôsob rozhovoru vo forme otázok a odpovedí. Môžno začať nasledovne: Môžem ti dať otázku? Ak druhý prisvedčí, prednesieme svoju otázku, napr. povedz mi, prečo veríš v Boha; prečo chodíš do kostola... /otázok je na tisíce/. Svojho "dvojníka" môžem vopred upozorniť, že ak by nevedel odpovedať, môžem mu pomôcť. Ak si vymeníme názory na jednu otázku, druhý môže dať inú otázku mne. Záleží na frekvencii stretania sa, od toho, či sa problematika vyčerpala. Svojim známym možno dávať celý týždeň i rovnakú otázku. Odpoveď na ňu nás môže zdokonaľiť.

Apoštolát v dvojici sa dá uskutočniť aj s neveriacimi alebo neznámymi ľuďmi. Nikdy sa však nevnucujeme, vždy hovoríme z pozície lásky. Je potrebné vzájomné pochopenie.

Bratia a sestry, v dnešných časoch je zvlášť potrebné pomôcť svoju pýchu, prihovárať sa k ľuďom, získať ich záujem úsmevom a pomôcť im. Častokrát sa stretajú aj veriaci a mohé hodiny prerozprávajú prakticky o ničom. Pritom by sa mohli vzájomne povzbudiť vo viere a navzájom sa poučiť.

Pán Ježiš nás stále vyzýva: Chodte a učte všetky národy! Národ sa však skladá z jednotlivcov - učme sa teda navzájom. Žatva je skutočne veľká. Okolo nás prechádza denne mnoho nešťastných ľudí, ktorým sa nik neprihovorí, nik sa na nich neusmeje; nik ich nepozdraví. Pozdravujme aj neznámych ľudí, lebo všetci sú našimi bratmi a sestrami. S k ú š a j m e n o v é f o r m y a p o š t o l á t u , prevádzajme s y s t e m a t i c k é rozhovory s ľuďmi. Rozhovory ktoré poučujú, robia nás lepšími a tak vedú k Bohu. Nech nás v tom vedie Duch Svätý!

Č O N E B O L O V K V I E T K O C H

Môže za to František

Bratia sedeli po večeri pri rekreácii /televíziu vtedy ešte nepoznali/ a rozprávali, čo každý v ten deň zažil. Keď došiel rad na Otca Amadea, hlas sa mu zachvel vzrušením:

"Bratia, dnes som zažil, aký veľký je náš Otec František!"

Všetci naň pozreli so zadivením a záujmom. Otec Amadeus pokračoval:

"Idem dnes po ulici - a tu ma zastaví akýsi človek a prosí pre lásku Božiu o pomoc, že je bez prostriedkov, žena chorá, deti... Viete, ako to býva. Reku, brat môj milý, rád by som ti pomohol, ale ako? Sám nič nemám. Rozmýšľal som, za kým ho poslať. V rozpakoch som dal ruky do vrecka pláštá. Čosi tam zašuští. Vytiahnem papier-stokorunačku! Kde sa vzal, neviem, ale isté je, že mi ju svätý Otec František podstrčil! Hneď som ju dal tomu bedárovi - a on s radosťou utekal preč...."

Otec Amadeus sa rozplýval v chválach na svätého Otca Františka, ktorý vie zariadiť, keď sa človek ocitne v tiesni. Ani nebadal, že brat kuchár, ktorý sedel pri dverách, vybehol von. Keď sa vrátil, prerušil jeho chválospev a zmenil ton na litánie:

"Otec Amadeus, čože si to urobil?! Veď ty si si pomýlil svoj plášť s mojím! Ja som mal vo vrecku stokorunačku na nákup! Čo budeme zajtra jesť?"

Otec Amadeus sa však nedal pomýliť: "Vidíte, bratia, ako to vie náš presvätý Otec František zariadiť? Brat kuchár, to iste on sám mi podstrčil tvoj plášť, aby som mal čo dať tomu bedárovi! Nič sa neboj, však on sa postará aj o náš zajtrajší obed!"

Čo prezradilo svetlo

Stretli sa raz benediktín, dominikán, jezuita a františkán. A keďže sa tak stretli, pomodlila sa aj spoločne večerné chvály. Tu odrazu zhaslo elektrické svetlo a bola tma ako v Egypte. Keď sa po piatich minútach opäť rozsvietilo, uhádnite, čo medzitým každý z nich robil?

/Prezradím vám: benediktín sa kludne modlil ďalej, lebo poznal žalmy naspamäť. Dominikán rozjímал o význame svetla pre spoločnú modlitbu. Františkán - akože ináč - využil príležitosť a trocha si na stoličke zdriemol. Len jezuita sa stratil: išiel totiž opraviť poistky!/

Predstavený sa lúči s misionármi, ktorí odchádzajú hlásať evanjelium divochom známym tým, že sa u nich ešte tu a tam vyskytuje ľudojedstvo: "A napokon: žiadne neuvážené koňanie! Wehccem mať v ráde mučeníkov, po ktorých by nezostali žiadne ostatky!"

Jednotlivé rady poslali svojich zástupcov do Betlehema za malým Ježiškom. Dominikán kladie svoj dar k jeho nohám a hovorí: "Pane, priňášam ti zlato našej učenosti". Nato benediktín: "A tu je kádido našich modlitieb". Františkán povie jednoducho: "Hľa, myrha našej chudoby".

Medzitým jezuita vezme svätého Jozefa bokom a šepká mu: "Až vyrastie, pošli ho k nám do školy, my už z neho volačo urobíme!"

Žalmy k rôznym príležitostiam

- Ranná modlitba: 1, 3, 5, 43, 57, 63, 90, 92, 95, 108, 117, 121, 123, 140, 148
- Večer. modlitba: 4, 63, 91, 121, 134, 138, 139, 145
- K stolu : 15, 23, 127, 145
- Za Cirkev : 2, 12, 45, 46, 48, 50, 53, 67, 68, 74, 79, 80, 84, 87, 93, 99, 110, 111, 122, 125, 132, 145, 147
- K sv. spovedi : 13, 22, 25, 31, 36, 86, 103, 106, 107, 116, 124
- Eucharistické : 3, 5, 8, 15, 16, 23, 24, 27, 34, 42, 43, 57, 63, 84, 86, 91, 97, 98, 100, 111, 113, 118, 121, 123, 138, 139, 146, 148
- Ďakovné : 18, 21, 28, 30, 40, 45, 48, 63, 66, 73, 75, 76, 100, 103, 107, 116, 117, 124, 125, 129, 135, 136, 138, 144, 145, 148, 149, 150
- Kajúčne : 6, 32, 38, 51, 102, 130, 143
- O prírode : 8, 19, 29, 95, 104, 147, 148
- O dôvere v Pána : 4, 7, 9, 10, 11, 12, 16, 22, 27, 31, 37-41, 43, 45, 54-59, 62, 70, 73, 91, 94, 103, 108, 121, 123, 130, 139
- V utrpení : 22, 30, 31, 34, 37, 39, 41-43, 49, 52-57, 62, 63, 69, 70, 73, 84-88, 90, 116, 121, 123, 126, 130, 137, 139, 140, 141, 142, 143
- V dňoch smútku: 11, 22, 37, 38, 39, 86, 137
- Príprava na smrť: 31, 39, 49, 63, 71, 90, 91, 123
- Zádušné : 5, 6, 7, 23, 25, 27, 28, 32, 38, 40, 41, 42, 51, 56, 63, 65, 70, 85, 88, 102, 115, 120, 121, 123, 130, 138, 142, 143
- Pred rozhodnutím : 1, 14, 25, 86, 139, 141, 143, 146
- O silu v pokušení : 7, 11, 17, 25, 26, 31, 38, 39, 70, 73, 88, 139, 140, 141
- Výchovné : 1, 8, 14, 16, 25, 26, 34, 36, 37, 49, 50, 53, 56, 78, 90, 91, 92, 95, 101, 112, 119, 125, 127, 128, 133, 139, 143, 146
- V advente : 1, 4, 9, 10, 13, 29, 98, 105, 106, 123, 130
- Vianoce : 2, 8, 19, 46, 66, 85, 96, 98, 100, 110, 148
- Pôst, kajúce : 2, 3, 4, 7, 12, 18, 22, 26, 36, 44, 54, 55, 56, 59, 69, 70, 79, 86, 88, 94, 109, 140, 142
- Doba umučenia : 2, 22, 27, 53, 54, 56, 59, 69, 86, 88, 109, 142
- Veľká Noc : 1, 2, 9, 30, 40, 66, 72, 100, 107, 117, 124, 146-150
- Nanebovstúpenie : 2, 8, 19, 20, 21, 24, 29, 33, 45, 47, 68, 97, 99, 103
- Turíce : 19, 29, 48, 68, 81, 85, 92, 104, 108, 111

Božie telo: 8, 15, 16, 20, 23, 27, 42, 43, 46, 48, 57, 62, 63, 81, 84, 91, 98, 99, 111, 116, 117, 121, 122, 123, 134, 148, 150

Krista Krá- 2, 9, 10, 18, 24, 29, 33, 45, 47, 50, 68, 72, 75, 80,
la : 87, 89, 93, 95-99, 110, 111, 117, 125, 145, 150

Mariánske : 8, 19, 24, 45, 46, 87, 96, 97, 98, 110, 113, 122,
sviatky : 127, 148

Odpust : 24, 46, 48, 84, 87, 88, 91, 96, 99, 122, 127, 132;
/o chráme/ : 134

Poznámka : číslovanie podľa gréckeho textu, používané aj v breviári
a v liturgii.

- o -

I I . s é r i a

1.

Pred dvadsiatimi rokmi Slováci oslavovali 1100. výročie príchodu svätých vierozvestcov zo Solúna - Cyrila a Metoda - na slovenské územie, ktoré bolo časťou Veľkej Moravy. Naši predkovia ich privítali vo vlastnej domovine.

Po ťažkých rokoch päťdesiatych, bolo konečne cítiť aj na Slovensku malú náboženskú úľavu, ktorá dovolila veriacim obyvateľom reagovať na toto vzácne jubileum. Svoje slobodné pocity prejavovali tým, že sa v priebehu jedného roku pripravovali **ď u c h o v n e** na túto historickú udalosť.

Táto príprava sa najživšie pociťovala v Ríme, kde sa dokončievala stavba nového Slovenského ústavu, zasväteného pamiatke svätých bratov. Tento podnet bol vzpruhou pre celé slovenské spoločenstvo, aby jasalo a duchovne sa obnovilo.

Čo sa začalo 1963-tieho, to sa naplno rozvinulo pri výročí smrti sv. Konštantína-Cyrila v Ríme. I zo Slovenska putovali stovky veriacich, aby vzdali úctu mladšiemu bratovi, ktorý bol bezpochyby vodcom na literárnom a teologickom poli, kým jeho starší brat Metod ostal prevažne na poli organizácie a praktickej pastorácie hýbateľom a pastierom mladej kresťanskej obce.

Oduševnenie týchto pútnikov putovať k hrobom už nielen prvoapoštolov kresťanstva, ale aj k pamätníkom vlastných apoštolov, bolo nákazlivé a zachytilo svojím teplom aj rímskych cirkevných predstaviteľov. Návštevy v bazilikách sv. Petra a sv. Klimenta to presvedčivo dokazovali.

Spomienka na túto nedávnu minulosť si žiada zamyslieť sa nad významom blížiaceho sa výročia smrti sv. Metoda, ktoré bude v apríli 1985. Bude tomu 1100 rokov, ako tento otec slovanského kresťanstva opustil svoje pozemské pole pôsobnosti. Vydržal na ňom do konca a splnil tak žiadosť mladšieho brata na smrteľnej posteli v tmavej nízkkej cele pri sv. Klementovi, aby neopustil mladú cirkev na Veľkej Morave.

V predzvesti tohto jubilea sme už vo Vatikánskom Rozhlase pri-niesli p r v ú s é r i u vysielaní METOD '85. V nahustených príspievkoch sa rozvíjala pred naším duchovným zrakom nevyhasínajúca túžba slovenského človeka vracať sa k slávnemu obdobiu našich kresťanských a národných prvopočiatkov. V nich nám ostala hrdosť slobodného národa medzi ostatnými národmi Európy, s takými istými právami na samostatný život, aký mali oni. Tieto práva vyplývali z osobitosti nášho spoločenského vedomia a jednotnej reči. Na týchto spoločných znakoch stálo povedomie spolupatričnosti všetkých obyvateľov slovenskej pravlasti.

Keď prof. Eugen Paulíny napísal v úvode k "Veľkomoravským legendám a povestiach", že dnes je až neuveriteľné, akú údernú silu mala u Slovákov v 17., ale hlavne v 18. a v prvej polovici 19. storočia myšlienka cyrilometodejská a spomienka na Veľkú Moravu, vyjadril tým v skratke presvedčenie toľkých súčasných spisovateľov. Počuli sme o svedectvách týchto moderných spisovateľov v reláciách z tohoto rozhlasu od nášho spolupracovníka, slovenského saleziána dona NÁDAŠ-SKÉHO.

Táto kontinuita v hodnotené cyrilometodejského dedičstva je pocho-piteľná u slovenského človeka, ktorý žije s ľudom a načúva tlkot jeho srdca, lebo sa viaže naň svojím pôvodom, výchovou a duchom.

Názory niektorých novinárov skôr podčiarkujú správnosť vývoja pri hodnotení diela sv. Cyrila a Metoda, keď ešte pri vyhlásení za spolupatrónov Európy odmietajú títo novinári právo Cirkvi udeliť im tento titul. Aj moderný trend spisovateľov dovoľáva sa tradície, pokračuje v tom, čo robila štúrovská a neskoršie generácie, keď pokladali Jána HOLLEHO za znamenitého básnika hlavne preto, lebo ospieval dávnovek Slovákov, i keď dôvody týchto generácií sú oveľa hlbšie.

Teda aj dnes, ako hovorí spomínaný Paulíny, keď si svoju národnú existenciu nemusíme zdôvodňovať oduševnenými rečami o starej sláve, má pre nás Veľká Morava všetko čo s ňou súvisí, osobitné čaro. Dnes, pravdaže, o Veľkej Morave vieme podstatne viacej ako naši predkovia. A Paulíny pokračuje v tom istom tóne, ktorý nám prezrádza opodstatnenie vracať sa k tomuto dedičstvu sv. Cyrila a Metoda predovšetkým pri príležitostiach, aké nám poskytujú historické výročia.

Archeológia nám - hovorí Paulíny - dopĺňa a vysvetľuje skúpe a niekedy i nejasné historické pramene. Pravdaže, i sama história získala od tých čias, kedy žil Štúr, podstatne bohatšie pramene zdrojov pre svoje výklady. Ale ani veľkomoravská literatúra neostáva veľkou neznámou. A tu musíme dodať, že aj teologický pohľad na dedičstvo našich vierozvestov je oveľa pestrofarebnejším, ako bol predtým, už aj pod vplyvom ekumenických snáh stykov s pravoslávnu cirkvou, ktoré sú dnes také živé v katolíckej Cirkvi.

A ešte jedna závažná okolnosť nás núti vrátiť sa sv. Metodovi počas tohoto prípravného roku na výročie jeho blaženej smrti. Svätý Otec vyjadril počas homílie pri zakončení mimoriadneho Jubilejného roku základ pre náš návrat k dedičstvu našich vierozvestov. Ján Pavol II. ďakoval menom rímskej cirkvi všetkým pútnikom, ktorí prišli počas Svätého roku k hrobom prvoapoštolov a tu si pripomínali ovocie Kristovho vykúpenia. Kresťanovi, ktorý sa nevie zamyslieť nad koreňami kresťanstva a tobôž neveriacemu, sa to mohlo zdať prehodenie prízvuku na opravdivé kresťanské hodnotenie vykúpenia. Veď Kristova smrť a jeho vykúpenie nám zaistili spásu. Teda prečo hroby apoštolov Petra a Pavla a púte do Ríma?

O rímskej Cirkvi tvrdia katolíci - i iní kresťania - a s katolíkmi všetci pravoslávni, že rímska Cirkev je predsedkyňou lásky medzi veriacimi v Krista. Keď Peter prišiel do Ríma, mal už zodpovednosť viesť celú Cirkev. Katolíci mu prisudzujú aj právnu zodpovednosť za celú Cirkev, čiže primát. Rímska cirkev sa stále strážkyňou pokladu Kristovej viery a ona vidí kresťanský svet. Preto sa putuje k hrobom prvých vierozvestov kresťanstva - k Petrovi a Pavlovi v Ríme.

Keď pápež Pius XII. dovoľil a podporoval, aby sa robili vykopávky pod oltárom baziliky sv. Petra a hľadalo sa miesto, kde spočívajú pozostatky Petrove, viedol ho ten istý duch starostlivosti o prvotnú kresťanskú tradíciu, ktorá sa opiera o Petra. Dnes vieme, že tento Petrov hrob v Ríme našli a jeden z nápisov na jeho hrobe tvrdí ešte aj dnes: "Peter ju tu dnu".

V príprave na Metodovo výročie smrti hľadáme aj my to, o čo sa opiera naša kresťanská tradícia, kresťanská tradícia nás, Slovákov. Chceme dospieť k záveru, že METOD je tu, s nami a o neho, ako prvého vierozvesta Kristovho sa opiera naša viera!

VR, 17.5.1984-sl.

- o -

DEDIČSTVO OTCOV ZACHOVAJ NÁM, PANE !

ALE BOH CHCE AJ NAŠU SPOLUPRÁCU !

AKO SI SA O TO PRIČINIL ?

2.

Každá vážna obnova začína z počiatkovej myšlienky, z ktorej vyrástla niektorá ustanovizeň alebo hnutie. Prvé ideály celebraval obyčajne zakladateľ. Na náboženskom poli sa mu pripisuje osobitná charizma i znamenie plnosti toho odkazu, ktorý zanechal svojim nasledovníkom. Aj v Cirkvi sa pri obnovných hnutiach vraciame k ideálom prvotnej komunity, ktorá žila kresťanstvo naplno silou milosti svojho zakladateľa Ježiša Krista.

Dnešné cirkevné spoločenstvá sa obracajú na svojich vierozvestcov, ktorých pokladajú za svojich zakladateľov. Oni dostali zvláštnu milosť, ako ohlasovať Kristovu blahozvešť určitej časti sveta a za určitých historických podmienok.

Aj my, Slováci, sa vraciame k svojim vierozvestcom Cyrilovi a Metodovi, aby sme načerpali silu pri istých historických príležitostiach a mali o d v a h u naplno prežívať ich odkaz a dedičstvo. Preto sme aj tohto roku začali vo Vatikánskom rozhlase prípravu na 1100. výročie smrti sv. Metoda, ktoré budeme sláviť v roku 1985. Robíme to pod titulom M E T O D 8 5 .

Napriek polemickým článkom istej časti tlače na Slovensku, ktorá sa postavila proti vyhláseniu svätých solúnskych bratov za spolupatronov Európy, sme presvedčení nielen o pomýlenosti útokov proti rozhodnutiu Jána Pavla II., ale sa čudujeme, ako sa mohli ľudia, vyhlasujúci sa za protidogmatikov, pustiť do predmetu, ktorý patrí skôr do teológie. Ospravedlnenie vari treba hľadať v skutočnosti, že tu ide o laických dogmatikov, ktorí sa mylia tak v elementárnych veciach a upierajú pápežovi právomoc v náboženských veciach niečo vyhlásiť alebo nevyhlásiť.

a Metoda

Veľké slová, napríklad vyhlásiť Konštantína spolu s Benediktom z Nursie za spolupatronov celej Európy, ako to urobil pápež Ján Pavol II., si zasluhujú i po uplynutí jedného roku, aby sme sa nimi zaoberali. Faktom ostáva, že Ján Pavol II., ktorému prináleží právo dávať niektorých svätých za vzor spoločenstvám alebo národom, ktoré na neho počúvajú, vyhlásil sv. Cyrila a Metoda za spolupatronov Európy, ako to urobil jeho predchodca Pavol VI. v roku 1964 so sv. Benediktom.

V dokumente, ktorým vyhlásil tento pápež sv. Benedikta za patróna Európy práve na tom mieste, odkiaľ sa šírila kresťanská civilizácia a kultúra, zakladajúca sa na Kristovej blahozvesti, uvádza pohnútky, ktoré ho viedli k tomuto rozhodnutiu. Skoro po 20-tich rokoch od skončenia 2. svetovej vojny videl z Monte Cassina Európu rozdelenú a zničenú, ktorá sa akoby naschvál chcela sama zničiť vo vojnách, ktoré priviedli chaos tiež do celého sveta. Tento spätný pohľad bol rozhodujúcim činiteľom na vážkach pre voľbu ochránca tohoto starého kontinentu.

Nemenej dôležitou pohnútkou bola nádej, že Európa, raz spojená v úsilí o jednotu, mier a slobodu, rozkvitne k novému životu. A tak taliansky pápež, ktorý poznal silu tragiky svojej vlasti, ako aj vplyv kultúrnych ideálov Západu, zvolil sv. Benedikta za patróna celej Európy.... Hoci vplyv benediktových žiakov sa pociťoval aj v novopokresťančených krajoch strednej Európy, ba sa vyznačoval aj istou adaptáciou k slovanskému duchu, nevedel zachytiť úplne východnú Európu a nestihol v nej vytvoriť také hodnoty vzdelanosti a umenia, akými sa honosí západná Európa.

Rozhodnutie prvého slovanského pápeža vymenovať dvoch svätých bratov - Cyrila a Metoda - za spolupatronov Európy, bolo len logickým doplnením toho, čo mal na mysli jeho predchodca, totiž vrátiť Európe myšlienku spolupatričnosti a jednoty, v ktorej sa zrodil pocit istoty, ako základ mierového spolunažívania a slobodnej spolupráce všetkých

~~národov tohoto kontinentu.~~ Takými to patrónmi mohli sa stať iba mužovia, ktorí v sebe spájali východný a západný svet Európy a jeho kultúry. Ján Pavol II. toto pochopil, lebo spája v sebe vzdelanosť západnej európy s tradíciou východnej Slovanskej Európy... Tento čin má dať Slovanom a jeho všetkým veriaciom radosť a silu k apoštolátu za túto jednotu Európy v duchu kresťanského dedičstva, ktoré nám ostalo v plnej životnosti ako podarútok pôsobenia svätých bratov u našich predkov.

Popieranie tejto skutočnosti by bolo zaznávaním našich národných koreňov a mýlne prekrúcanie úmyslov prvého slovanského pápeža! A pre takýto postup nie je iného vysvetlenia, ako úzkoprsý myšlienkový svet ľudí, ktorí sa odvrátili od vlastných koreňov. VR, 7.6.84-sl.

3.

Ján Pavol II. sa počas svojich apoštolských ciest sústreďuje na duchovné otázky krajiny, ktorú práve navštevuje. Je to pohľad, zakladajúci sa na skutočnostiach, ktoré už popredu preštudovali odborníci, zvažili ich dosah pre miestnu cirkev a odporúčali ich Svätému Otcovi, aby sa nimi zaoberal.

Pri riešení týchto otázok máva Ján Pavol II. svoj osobný prístup, ako ich predložiť veriaciom. Zreteľne to bolo vidno počas jeho prvej návštevy Poľska v júni 1979. V jeho prejavoch zaznievala reč a farba tonu syna poľského národa, ktorý naplno žil a vyvíjal sa v dejinnom súvisi Poľska. Dávne skúsenosti, obohatené reflexiami dospelého človeka, našli v najnovších rokoch plnosť ocenenia pod vplyvom nových zodpovedností, ktoré mu uložila na pleciah Božia Prozreteľnosť úradom Petrovho nástupcu.

Poľskú minulosť a tradície dopĺňa teraz starosť o budúcnosť kresťanského sveta a vari celého ľudstva. Ján Pavol II. naznačil v svojom prejave v Gnezdne 3. júna 1979, odpoveď na množstvo nedoriešených problémov, ktorým sa usiloval dať pravdepodobne od mladých rokov konkrétnu odpoveď, keď sledoval ako po nádejách žiť v slobodnom Poľsku, v ktorom sa rozvíja dynamická cirkev, videl tak národ ako i cirkev s ostrihanými krídlami na jednej strane rozdelenej Európy.

V politickom zmysle, ako to formulovali štátnici, ocol sa za železnou oponou. Mladý kňaz a neskôr krakovský arcibiskup takéto rozdelenie neprijímal, lebo bol presvedčený, že duchovné dedičstvo Európy nemožno deliť ako nemožno rozdeliť Krista na dvoje.

Obraz o jednej Kristovej utkanej tuniky ešte aj dnes aplikujeme na kresťanstvo! V svojom prejave v Gnezdne sa Ján Pavol II. vracia k tomuto presvedčeniu, keď vyzdvihuje nutnosť vrátiť sa k základom poľského dedičstva pre Poliakov, aby z tohoto presvedčenia prešiel na celú Európu, ktorá sa tak isto musí vrátiť k svojim duchovným koreňom.

Pri tejto príležitosti vystupuje už jasne do popredia myšlienka spoločného duchovného dedičstva, ktoré vyrástlo z misionárskeho pôsobenia solúnskych bratov. V nich objavuje základ pre duchovnú jednotu Európy, ktorá môže oprieť svoju budúcnosť o základy kresťanskej civilizácie, ktorá sa opiera rovnako o východný a západný duchovný odkaz!

Slovanský pápež Ján Pavol II. hľadel v Gnezdne na Európu z druhého konca, od hraníc slovanských národov, ktoré podľa zemepisnej terminológie a ohraničenia patrili územne do Európy. Prijímal ich však európsky Západ za rovnocenných partnerov európskeho kontinentu a spoluvytvorcov európskej civilizácie a kultúry? Neostávala táto časť Európy v myšliach mnohých európanov mimo dejiska západných národov?

Vo svetle takých otázok sa musel Ján Pavol II. zahľadieť v Gnezdne znova na osudy Európy. Bol práve sviatok Ducha Svätého. Od voľby v Ríme, kedy si vyvolil meno Jána Pavla II., uplynulo sotva 9 mesiacov. V tomto meste, kde Poľsko pred tisíc rokmi prijalo kresťanstvo a s ním osudové spojenie s kultúrou Európy, Svätý Otec spomínal na dielo svätého Vojtecha, na duchovné spojenie poľského národa s národom českým a na korene, z ktorých táto nová éra Poľska vyrástla.

Pred očami tohoto slovanského pápeža sa rozprestierala nová Európa bez umelých priehrad, ktorá dýchala tými istými kresťanskými ideálmi a ktorá vidina ho nútila zvolieť k tomu miliónovému zástupu, ktorý ho obkľučoval: Nie je to vari Kristova vôľa, nie je to rozhodnutie Ducha Svätého, aby tento Poľský pápež, tento slovanský pápež, poukázal práve v tejto chvíli na skutočnosť duchovnej jednoty kresťanskej Európy? Hoci jestvujú dve rovnako veľké tradície - západná a východná - Poliaci sa priklonili k západnej tradícii a boli aj účastní počas celého milénia.

Pri spomienke na výročie krstu Poliakov treba si nám uviesť na pamäť tiež pokresťančenie ostatných Slovanov, Chorvátov a Slovincov, medzi ktorými pracovali misionári už okolo roku 650. Ďalej Bulharov a Maravanov - i Slovákov, ku ktorým prišli misionári už dávno pred rokom 850 a potom roku 863-tieho pôsobili..... ktorí prišli na Veľkú Moravu, aby utvrdili vo viere mladé kresťanské spoločensvá. Spomenúť treba tiež Čechov, ktorým sv. Metod pokrstil ich knieža Borivoja roku 874.

Pod vplyv evanjelizačného pôsobenia sv. Cyrila a Metoda zapadajú aj kraje, obývané Vislanmi a Srbmi. Treba tiež spomenúť pokresťančenie kijevskej Rusi v roku 988 a tých slovanov, ktorí žili na brehoch Labe.

Európa - podľa svedectva Jána Pavla II. - s toľkými slovanskými národmi mala ostať mimo Európu, bez ochrany osobitného patróna? Táto myšlienka ostala ako červená niť pri neskorších prejavoch Jána Pavla II., kým nedozrela v rozhodnutie vyhlásiť sv. Cyrila a Metoda za spolupatronov Európy, aby pomocou ich ochrany bratského spolunažívania jej národov, opierajúcich sa o kultúrne dedičstvo Východu a Západu.

VR, 21.6.84-sl.

- o -

4.

Z piatich titulov, ktoré udáva Pavol VI. ako pohnútku pre vyhlásenie sv. Benedikta za patróna Európy, štyri zodpovedajú celkom priliehavo aj charakteru slovienských vierozvestov Konštantína-Cyrila a Metoda. Sú to náročné tituly aj samo o sebe a tým viac, ak má byť niekto ich vlastníkom súhrne. Ich nositeľa možno právom uctiť ako vzor kresťanskej dokonalosti. Pavol VI. ich uviedol v tomto poradí :

- ohlasovateľ pokoja,
- tvorca jednoty,
- učiteľ civilizácie a kultúry,
- zvestovateľ kresťanstva

K týmto štyrom titulom Pavol VI. prisúdil sv. Benediktovi ešte piaty titul: zakladateľ reholného života na Západe, ktorý práve pre svoje zemepisné ohraničenie netreba brať do úvahy v súvisi s našimi vierozvestami.

Najvýraznejšie sa prejavuje titul učiteľa civilizácie a kultúry, ktorý u svätých solúnskych bratov zahrňuje v sebe okrem učiteľstva prirodzených znalostí a ľudskej vzdelanosti aj ich úlohu učiteľov nábožnosti a poznania Boha.

Túto stránku učiteľského úradu neraz zaznávajú niektorí historici, ba ju priamo popierajú na úkor pravdy a robia preto falošné uzávery, akoby dedičstvo Cyrila a Metoda malo len politický a humanitný dosah s vylúčením náboženského charakteru ich poslaňa.

Veľmi výstižne podal charakteristiku solúnskych bratov ako učiteľov a vychovávateľov našich predkov aj v náboženskom ohľade, nebohý Jozef Kútnik-Šmálov, ktorého dielo "Prvý učiteľ slovienského národa", pripravené ešte z príležitosti 1100-stého výročia smrti sv. Konštantína Filozofa, reholným menom Cyrila, vydáva teraz na pokračovanie slovenský gréckokatolícky časopis v Toronte, "Mária". Hlavne táto časť o učiteľskom úrade zachytáva veľmi dobre aj Metodov prínos pre povznesenie našich predkov. V tejto časti preberáme aj my tú časť, ktorá sa týka titulu učiteľa civilizácie a kultúry, pre ktorý si zasľúžil sv. Benedikt vyhlásenie za patrona Európy.

Učiteľom a vychovávateľom slovienského národa Konštantína-Filozofa menuje už jeho prvý životopisec. Po patriarchoch, otcoch, prorokoch, apoštoloch, mučeníkoch, vyznavačoch, spravodlivých to mužov, v celodejinnom poriadku spásy vymedzuje mu miesto medzi učiteľmi, vyvolenými z tohoto zmäťazného života. Teda jeho učiteľstvu pripisuje priame náboženské posvätenie a dáva mu výslovne cirkevno-právny ráz. Tak zachováva starobylý dejinný význam názvu aj ustanovizne učiteľa Cirkvi.

Učiteľstvo bolo cirkevným úradom. Jeho poslanie sa vždy vzťahovalo na väčšiu oblasť. Zverovala ho zákonitá cirkevná vrchnosť. Ona udeľovala oprávnenie na jeho výkon. Vyznačeného na tento úrad, pri najmenej vysväteného kňaza, vybavila náležitou právomocou a bližšie vymedzila jeho povinnosti a práva.

Cisár Michal III., prv než Konštantína poveril úlohou učiteľa a v tejto hodnosti vyslal ho na Veľkú Moravu, zvolal synodu na čele s patriarchom, ktorá rozhodla právoplatne o tom: zo solúnskych bratov úrad učiteľa sprvu mohol zastávať len Konštantín, lebo jedine on bol kňazom. Metod - mních a opat - bol mu v tom pomocníkom. Ostatní mnísi sprievodcami.

Až neskôr, keď sa aj Metod stal kňazom a potom biskupom, z poverenia Ríma dostal i on úrad učiteľa pre veľkú oblasť slovanských krajov. Úrad učiteľa Svätá Stolica v 9. storočí chápala obdobne ako Carigrad, v zmysle apoštolského misionára a apoštolského legáta. Ako vyslanec, poverenec a splnomocnenec priamo od apoštolského pápeža, dostával veľkú právomoc pre krajiny, v ktorých sa mohla utvoriť samostatná provincia. Metod - otec a ctihodný učiteľ - pred smrťou z Božej vôle a svojej lásky Gorazda označil za svojho nástupcu v učiteľstve. Po vyhnaní učeníkov z Moravy, Boris určil za učiteľa v Macedónii Klimenta, druhého významného Metodovho žiaka.

Ako vidieť, medzi Slovanmi sa postupne rozširoval rad učiteľov. Ale prvým článkom tohto radu, prvým učiteľom slovienského národa bol a ostáva Konštantín-Filozof. Táto česť mu patrí právne i dejinne. K trvalému prívlastku "filozof" náleží mu rovnako aj rozvitý prívlastok "prvý učiteľ, vychovávateľ a apoštol slovienského národa"!

Moravské posolstvo žiadala v Carigrade biskupa a učiteľa. Cisár a patriarcha so synodou, poslali prostého kňaza. Lenže úlohy ktoré mu zverili boli také veľké, že úspešne ich mohla splniť iba mimoriadne činná, podnikavá a odvážna osobnosť. Túto vec podľa úsudku samého cisára mohol vykonať jedine Filozof.

Rastislavov ľud upustil od uctievania svojich modiel. Teda v čase posolstva nebol viac pchanský, lebo už predtým bol prijal kresťanskú vieru, ktorú mu hlásali kresťanskí učitelia, mnohí z Vlách, i Grécka, i z Nemiec. Ale Slovienom bolo treba v ich reči podrobnejšie vysvet-

lit pravú vieru, aby sa s ňou dokonale oboznámili a prehĺbili v nej. To bola prvá úloha Konštantína-Učiteľa.

Moravanom bolo tiež treba uviesť dobrý zákon, objasniť im ho, vysvetliť poriadok zákona, ukázať cestu pravdy a všetkej spravodlivosti, naučiť ich kráčať po nej. Bolo ich treba vyučiť spôsobu nového života a upevniť v ňom. Jednoducho, bolo ich treba vychovávať v kresťanstve. To bola druhá úloha Konštantína- vychovávateľa Slovi-
nov.

Ale bola tu aj tretia úloha: úloha apoštola. Grécke slovo apoštol znamená vyslanec. Ježiš si z učeníkov vyvolil dvanásťich, ktorých nazval apoštolmi. Im v prvom rade zveril svoje poslanstvo. Oni ho mali hlásať. V jeho mene, z jeho poverenia, mali uskutočňovať a šíriť dielo vykúpenia. Teda pod menom apoštola utvoril nový úrad. Vybavil ho plnou právomocou šíriť a upevňovať kráľovstvo Božie na zemi.

V rozšírenom význame novozákonné biblické slovo "apoštol" značí však aj muža, ktorý radostnú zvesť o spáse prináša novým národom a pričíňuje sa o jej ujetie medzi nimi. Rastislav, knieža slovienskej, Bohom vnuknutý, iste myslel v prvom rade na svoje kniežactvo, teda na vnútorné misie. Ale v rámci tvoriacej sa ríše, majúcej všetky predpoklady vstrebávať okolité kmene, pamätaj od počiatku aj na vonkajšie misie. Osvietenie viery, zušľachtenie života vlastného ľudu Veľkej Moravy, mali priniesť i misijné ovocie, aby aj iné kraje, keď to uvidia, nás napodobnili. Myslel teda na okolité slovanské kraje položené na Západ, Sever a Východ od Veľkej Moravy, vtedy ešte pohanské. K nim sa z Moravy malo šíriť kresťanstvo dostatočne pevné a prítlačlivé. V plánoch Rastislavových Morava sa mala stať takým misijným ohniskom, ako bol Salcburk a Pasov. A na túto úlohu, aby aj tie kraje prijali Krista a Boha nášho, potreboval súceho apoštola.
VR, 5.7.84-sl.

- o -

5.

Dnes sa veaciame k učiteľskému dielu našich vierozvestov ako titulu, ktorým si zaslúžil sv. Benedikt byť patrónom celej Európy, teraz už v spoločnosti sv. Cyrila a Metoda.

Na splnenie úloh, vyplývajúcich zo žiadosti moravského posolstva, Konštantín-filozof mal všetky potrebné vlastnosti, aby mohol byť učiteľom slovienskeho ľudu na Veľkej Morave: vedel slovensky, poznal pomery Slovanov v Byzantskej ríši, v Macedónii, v okolí Olympu, v susedstve Kozárov. Možno povedať, že bol dôkladne oboznámený so slovanskou otázkou v 9. storočí.

Po úspešných úradných poslaniach u Arabov a Chozárov s bratom Metodom a s niekoľkými mladými mníchmi na Olympe, uvažovali o misijnej činnosti medzi Slovanmi. Za najúčinnnejší spôsob, ako u nich vytrvalo zaistiť ujetie kresťanstva, pokladal samostatné písomníctvo ako základ všestrannej vzdelanosti. Moravské posolstvo kniežata Rastislava a Svätopluka, táto jedinečne príhodná dejinná príležitosť na uskutočnenie premyslených zámerov, našlo Konštantína-filozofa duchovne pripraveného. Hoci vyčerpaný a ustatý a telesne i slabý, prijíma výzvu. Keď išlo o Arabov, odpovedá na výzvu: "S radosťou pôjdem pre kresťanskú vieru, lebo čo mám na tomto svete sladšieho, ako za Svätú Trojicu žiť a umrieť." Keď šlo o Kozárov, zasa: "na takú reč s radosťou idem peši a bosí". A teraz, keď išlo o Veľkú Moravu a okolité slovanské kmene, vyznal: "I ustatý som, i chorý telom, ale s radosťou pôjdem ta!"

Bibliotekár Anastázios, Konštantínov súčasník, filozofa nazval oprávnene mužom apoštolského života- učiteľom apoštolského života. Od iných misionárov-apoštolov predchádzajúcich storočí Konštantín-filozof sa líšil tým, že túto svoju úlohu spojil s rozhodnutím

stvorit' pri gréckej a latinskej kresťanskej vzdelanosti svojprávnú slovanskú kresťanskú vzdelanosť. Povznesenými slovami vystihol túto jeho dejinnú jedinečnosť sám cisár, keď Rastislavovi písal: "Boh, ktorý prikazuje každému dospieť k poznaniu pravdy a dosiahnuť väčšiu hodnotu, videl Tvoju vieru a usilovanie, učinil teraz v našich rokoch a zjavil písmeňá pre jazyk Váš, čo odprvu nebývalo, ale iba v prvé nedávne roky, aby ste sa aj Vy pripočítali k národom veľkým, ktoré Boha slávia svojim rodným jazykom. A tak sme Ti poslali toho, komu ich zjavil: muža vzácneho a pravoverného, učeného veľmi a filozofa. A hľa, prijmi dar a hodnot' si ich nad všetko zlato a striebro a kamenie drahé a pomínelné bohatstvo. Pousiluj sa s ním smelo upevniť dielo a z celého srdca hľadať Boha. Ani spásu pospolitosti nezavrhní, ale všetkých povzbuď, aby neľenošili, ale nastúpili cestu pravdy, aby si aj Ty, ak ich svojim usilovaním privedieš k poznaniu Boha, prijal svoju mzdu za to v tomto i v budúcom živote za všetky duše, čo uveria v Krista -Boha nášho, odteraz i naveky. A zanecháš pamiatku svojú budúcim rodom, podobne ako veľký cisár Konštantín! Ba v nich Chrabr na prelome 9. a 10. storočia hrde vyhlási, že slovanská slovesnosť je svätejšia a ctihodnejšia než grécka a latinská, lebo ju utvoril svätý muž, kým tie utvorili pohani. Trojitým poslaním učiteľa, vychovávateľa a apoštola Slovienov, Konštantín filozof mal završiť svoj časove krátky, ale dielom dlhý život. Osobne, od skorého detstva, od uvedomenia seba túžil po rozjímaní v skrytosti, po mravnej a duchovnej dokonalosti. Zo sústredného duchovného vypatia z ohníška vnútornej osobnosti vychádzala Konštantínova činnosť, uskutočňovaná ako obeta, ako vedome a dobrovoľne prijatá služba. Veď ako by mu bolo dovolené neskôr to, o čom bude tvrdiť ochridský biskup Theofilas, prebývať v tele len dovteď, kým vynájde písmo a zhotoví preklad Písma, čiže kým položí základy novej vzdelanosti. Po tejto službe Božej vôle prijíma ho Boh naučivší ho poznania. Takýto um, bratia, Boh daroval Slovienom - v úchvate volá k ním Chrabr.

A daroval ho preto, zdôrazňuje prvý životopisec Konštantína-filozofa, aby sme i my nasledovali jeho život, aby sme sa i my stávali podobní jemu, aby sme pokračovali v jeho diele, ďalej rozvinuli kresťanské vzdelanie slovanským jazykom.

A po 1100 ročnej dobe, uplynúvšej od smrti Filozofa, jeho dielo je zživotnené ďalej. Ba dnes, po II. vatikánskom sneme je ešte životnejšie a podnetnejšie. Učí nás veľkoryso, s pohľadom upretým do ďalekej budúcnosti, pracovať na prehĺbovaní, upevňovaní a rozširovaní kráľovstva Božieho medzi Slovanmi! VR, 12.7.84-sl.

6.

Arcibiskup Jozef T O M K O :

1. Význam sv. Cyrila a Metoda pre Slovákov .

Na rok 1985 pripadá 1100 výročie smrti sv. Metoda, ohlasovateľa viery, spolu s bratom Cyrilom-Konštantínom a prvého arcibiskupa našich predkov. Teda nášho otca vo vieru, ba i zakladateľa našej kultúry.

Cyriľ a Metod sú pre slovenský národ postavami, ktoré stoja ako nosné piliere na začiatku našich dejín. Oni dali našej histórii nezmazateľný smer na tisícročia. Isteže sa aj iné národy odvolávajú na dedičstvo sv. Cyrila a Metoda. Bulhari slávia ich dodnes nielen ako náboženských velikánov, ale aj ako kultúrnych činiteľov. Preto ich výročie je štátnym sviatkom a štátne kultúrne

ustanovizne venujú prieskumu ich činnosti zvláštnu pozornosť. Macedonci ich tiež považujú za náboženských a kultúrnych dejateľov, dôležitých tak pre cirkevnú ako aj pre všeobecnú kultúru. Aj v Macedónsku svetská vrchnosť úzko spolupracuje na zachovaní tohto kultúrneho dedičstva.

A čo my, Slováci, ktorí sme priamymi dedičmi diela Cyrila a Metoda?

V posledných desaťročiach pripadli dve významné cyrilometodské výročia: V roku 1963 uplynulo 1100 rokov od ich príchodu k našim predkom. A v roku 1969 sa zas slávil výročie smrti sv. Cyrila.

Dá sa povedať, že si náš národ doma i v zahraničí dostatočne pripomenul a ocenil význam solúnskych bratov pre našu minulosť?

Ak iné slovanské národy našli spôsob ako to spraviť, prečo by sme ich nemali osláviť my, najpriamejší dediči hodnôt, ktoré nám zanechali títo naši otcovia vo viere a v kultúre? A to práve teraz, keď celý svet začína uznávať historický význam Cyrila a Metoda pre celé európske dejiny.

Bhúdúci rok je teda posledným cyrilometodským výročím v tomto našom storočí, aj poslednou príležitosťou pre našu generáciu. Aj keď sa týka iba Metoda, nutne prinesie so sebou spomienku na celé cyrilometodské dielo, ktoré nemožno deliť na dvoje - Cyrilovo a Metodovo osobitne, tak isto ako ho nemožno deliť na náboženské a kultúrne, natoľko je toto dielo celistvé a jednoliate.

Nemôžeme sa vyhovárať na časy a okolnosti. Veď ide o kus našich dejín, ba dokonca o z á k l a d y n a š e j h i s t ó r i e . Ani inokedy časy neboli ľahké, ale národ čerpal práve z cyrilometodských zdrojov posilu a obrodienie.

Eugen Paulíny má veľkú pravdu keď hovorí: "Dnes je až neuveriteľné, akú údernú silu mala u Slovákov v 17., ale hlavne v 18. a v prvej polovici 19. storočia myšlienka cyrilometodejská a spomienka na Veľkú Moravu! A musíme si uvedomiť, že vtedy nemali Slováci v rukách nič - iba niekoľko skúpych historických údajov, zaviatych prachom zabudnutia mnohých storočí. Ale ešte aj dnes, keď si svoju národnú existenciu nemusíme zdôvodňovať oduševnenými rečami z starej slávy, má pre nás Veľká Morava a všetko čo s ňou súvisí osobitné čaro.

Bolo by hanbou, keby sme my, Slováci, zabudli na svojich otcov práve v historickom údobí, keď si iné národy a celý kultúrny svet omnoho jasnejšie uvedomujú veľkosť a význam Cyrila a Metoda. Stačí si všimnúť, čo sa stalo za posledných sto rokov:

začiatkom roku 1863 rozposlal banskobystrický biskup Štefan Meyzes na všetky fary svojej diecézy obežník s úpravami, ako sa má dôstojne osláviť tisícročie príchodu sv. Cyrila a Metoda k praotcom Slovákov. Maďarské noviny ho pritom napadli, že vymýšľa nových svätých. O desať rokov nato prišiel taký národný útlak v Uhorsku, že človek vysloviť meno sv. Cyrila a Metoda sa pokladalo takmer za proti-štátny čin.

Ale už 30. septembra 1880 vydal veľký pápež Lev XIII. encykliku "Grande munus", v ktorej vyzdvihol význam diela svätých bratov pre slovanské národy a tým pre celú Cirkev a nariadil sláviť ich liturgickými sviatok v celej Cirkvi.

Novodobé dejiny cyrilometodskej úcty vyvrcholili však v našich dňoch., keď prvý pápež slovanského pôvodu - Ján Pavol II. - ich dňa 31. decembra 1980 apoštolským listom "Egregiae virtutis" vyhlásil za spolupatroňov Európy.

Meno sv. Cyrila a Metoda sa teda v rozpätí 120 rokov dostalo od pohanenia na území vtedajšieho Uhorska k plnému uznaniu ich veľkosti v dejinách, ako aj ich významu pre obnovu tohto zostarlého kontinentu, čiže pre jeho prítomnosť a budúcnosť.

Opakujem :

ak sa dnes oceňuje dielo sv. Cyrila a Metoda pre Európu a pre celú Cirkev a ak sa zdôrazňuje ich význam pre budúcnosť nášho svetadiela, tým viac si majú Slováci, ako priamy dediči ich posolstva položiť otázku o diele Cyrila a Metoda v slovenských dejinách a o ich význame pre obnovu slovenského národa!

Veď ide o dielo a o význam, ktoré sa vzťahujú na všetkých Slovákov pod Tatrami i v cudzine. Najmä za morom. A to bez rozdielu náboženského vyznania a obradu; lebo, napodiv, cyrilometodská myšlienka bola v dejinách a ostáva bohatstvom všetkých Slovákov!

V týchto niekoľkých vysielaniach chceli by sme poukázať na význam cyrilometodskej tradície v slovenských dejinách, aby sme sa takto vnútorne pripravili na výročie Metodovej smrti ako na naše národné i náboženské jubileum. Lebo ide o tradíciu, ktorá vždy mala - aj teraz môže mať z j e d n o c u j ú c u a o b r o d - z u j ú c u s i l u p r e c e l ý n á š n á r o d !

- o -

VR, 19.7.84-sl.

7.

Arcibiskup Jozef T O M K O

2. Základné črty diela sv. Cyrila a Metoda u Slovákov .

Zbor slovenských ordinárov sa rozhodol na svojom zasadnutí 15. mája 1984 osláviť 1100-ročnú pamiatku smrti sv. Metoda jubilejným rokom, ktorý sa začal 5. júla 1984 a potrvá až do júla 1985. Toto rozhodnutie nájde zaiste prajný ohlas nielen u veriacich, ale aj v celom národe.

Čo veľkého vlastne vykonali sv. Cyril a Metod pre naše dejiny?

Hlavné údaje o ich živote možno nájsť v rôznych knihách. Hodno sa však pokúsiť o krátku súvahu ich diela o našich predkov. Toto dielo sa dá zhrnúť v nasledujúcich šiestich hlavných rysoch :

1. Ich misia bola náboženská a kresťanská. Mala ako vedúci motív a cieľ plné obrátenie Slovanov na kresťanskú vieru, ohlasovanie evanjelia a zriadenie pevného a životaschopného cirkevného spoločenstva a jeho organizácie, čiže to, čo je aj dnes cieľom katolíckych misií: založenie cirkvi- implantacio ecclesie.

Politická situácia, v ktorej sa ona odchrala, ako aj prípadné jej dozvuky a vzťahy s historickými udalosťami ich doby, ani najmenej nenarušujú túto podstatnú a základnú známku. Uplatnenie novodobých ideologických kategórií na cyrilometodskú misiu by bolo jednoducho p r o t i h i s t o r i c k é !

2. Základom misionárskej činnosti je ohlasovanie Božieho slova a kresťanskej nauky, ako aj vysluhovanie sviatosti a bohoslužieb vôbec. Slovom, ide o kazateľskú a liturgickú činnosť, ktorá potrebuje sväté Písmo, liturgické a nábožensko-náučné knihy v zrozumiteľnej reči.

Podľa posledných štúdií, prameňov, najmä "Kijevských listov", pre slúženie svätej omše preložil Konštantin-Cyryl najprv byzantskú liturgiu, potom však pretlmočil do staroslovienčiny omšový text rímskeho obradu, pravdepodobne ten, čo v gréckom preklade už používali Gréci, usadení v južnom Talinasku a vo východnej časti Ilirika,

čiže Dalmácie, pod menom "Liturgie sv. Petra", alebo aj sv. Demetria-Dimitria.

Treba len obdivovať veľkorysosť, katolíckeho ducha našich vierozvestov, ktorí pochádzali z byzantského východu a napriek tomu neváhali prijať západnú, rímsku liturgiu a omšu.

Nutnosť zaštepiť vieru do srdca a do mravov ľudu, priviedla misionárov Cyrila a Metoda k vytvoreniu vlastného písma a k položeniu základov písomníctva. Právom sa teda môžu považovať za zakladateľov staroslovienskej kultúry a literatúry. Ako uvádza "Život Konštantinov", prvé slová, preložené do staroslovienciny a napísané príslušným písmom, boli úvodné slová evanjelia sv. Jána: "Na počiatku bolo Slovo a Slovo bolo u Boha a Bohom bolo Slovo". Prvým kultúrnym slovom, ktorým predkovia Slovákov vstúpili na javisko dejín, bola teda blahozvesť o Kristovi - Slove!

Nad touto jedinečnou skutočnosťou sa treba pozastaviť a zamyslieť. Viacero originálnych alebo preložených diel pochádza od Cyrila a Metoda.

Cyriľovi sa pripisujú nasledovné práce:
O nájdení pozostatkov sv. Klementa - Tri Grécke spisy - Antijudaistická polemika - Proglas, čiže predhovor k staroslovienskému prekladu štyroch evanjelií - piesňový kánon o sv. Demetriovi, mučeníkovi - stenkomiak o úcte sv. Gregora Naziánskeho, aby sme nespomínali preklad Písma atď.

Metod zas napísal tieto práce:
Homíliu, napomenutie vladárom - Zákon sudný ľudem, čiže súdny zákonník - Príkazy svätých Otcov o sviatosti pokánia - staroslovienský preklad Novokánon. Aj samotný "Život Konštantína" a "Život Metoda" pochádzajú z cyrilometodského prostredia a obdobia.

4. Aj keď ostali verní svojmu byzantskému pôvodu a kultúre, Cyril a Metod plne uznávali jedinečnú úlohu nástupcov sv. Petra a úlohu Petrovho stolca. V Ríme žiadali schválenie pre liturgické preklady, k Rímu sa obracali pri obhajobe svojej pravovernosti a svojho diela, do Ríma priviedli prvých učeníkov, aby boli vysvätení za kňazov, v Ríme našli plné pochopenie, schválenie a podporu. Úzky a úprimný vzťah k Svätej Stolicí je teda tiež výraznou črtou ich misie.

5. Starostlivosť o kňazský dorast a o vzdelanie mládeže ich priviedla k založeniu Vyššej školy, na spôsob, aký poznali v Konštantinopole. Ako naznačuje "Život Konštantína", ba aj jeho prírnenie "Filozof", na tejto škole sa vyučovali nielen teologické a cirkevné predmety, ale aj iné náuky, ako gramatika a hudba. Najlepší známi učeníci boli Gorazd, Kliment a Naum. Zdá sa, že ich dielo sa však týkalo aj širšej organizácie veľkomoravského školstva a aj svojráznej kultúry.

Široko rozložená prekladateľská a literárna činnosť sa dá pochopiť iba v tejto súvislosti.

6. V cyrilometodskom období teda viera celkom harmonicky žila s kultúrou, literatúrou a umením, ako to potvrdzujú archeologické nálezy posledných desaťročí. Ba viac: viera osvecovala zvnútra a inšpirovala kultúru a šírila ľudovú vzdelanosť. Toto súžitie viery a kultúry malo vplyv i na oblasť verejného života.

Podľa svedectva "Života Metodovho" preložil Metod ku koncu svojho života aj grécky Novokánon. Bola to zbierka civilného a cirkevného práva, pravdepodobne prispôbena miestnym podmienkam. Toto dielo malo neskôr veľký kultúrny vplyv u slovanských národov,

ktoré prijali pravoslávie. Aj spomínaný "Zákon sudný ľudem", čiže "Súdny zákonník", sa pripisuje Metodovi alebo aspoň veľkomoravskému okoliu.

V Metodovi teda byzantský cisár Michal III. poslal človeka, akého si pýtal knieža Rastislav, keď vo svojom posolstve žiadal "učiteľov vzdelaných v práve": "Veď od vás vždy vychádza do všetkých krajín dobrý zákon."

Toto všetko vykonali dvaja, za Krista zapálení Gréci- Cyril a Metod - za kratulinkú dobu svojho pôsobenia u našich predkov, lebo veď Cyril pôsobil len 6 rokov a Metod iba 22 rokov!

Ich viera a práca je teda naozaj hodná všetkého obdivu a uznania. Z ovocia ich práce žijeme ešte aj my. To sú naše najhlbšie korene!

VR, 26.7.84-sl.

- o -

8.

Arcibiskup Jozef T o m k o

3. Ku svitaniu :

isia sv. Cyrila a Metoda zapustila hlboké korene a dosiahla náboženský cieľ: obrátenie našich predkov. Jej náboženské a kultúrne ovocie ostalo napriek ťažkým skúškam v posledných rokoch Metodovho života, ktoré mu pripravil biskup Viching v Píne a napriek vyhnaniu Metodových žiakov po jeho smrti kráľom Svätoplukom.

Kultúrne a náboženské výtvyry tohto obdobia sa tak rozšírili aj mimo oblasť Veľkej Moravy, najmä smerom na juh, ale staroslovenská liturgia sa dlho zachovala aj v Poľsku kláštore v nes-tečky Tyniec pri Krakove.

Zavedenie latinskej reči do obradov našlo už ducha evanjelia zažitého a zliateho s kultúrou a duchom našich predkov. Základ, ktorý Cyril a Metod položili, ostal ako trvalé dedičstvo. Okrem toho staroslovenská liturgia sa zachovala v niektorých kláštorech a u predkov terajších gréckokatolíkov na východnom Slovensku.

Vpádom Maďarov, ktorí sa vklínili medzi slovanské kmene a obsadili Panóniu, sa dostali naši slovenskí predkovia pod ich nadvládu, ktorá trvala až do roku 1918. Z prvých 5 storočí druhého tisícročia sa nám zachovalo málo pamiatok. Veľké kultúrne a hmotné škody narobili rôzne vpády:

po vpáde Maďarov to boli dva Tatárske plienenia. Roku 1241 Tataři vyplienili skoro celé Slovensko. Roku 1285 spustošili východné Slovensko, kým v tom istom čase Kumáni vpadli na západné Slovensko.

Od roku 1271 České vojská niekoľkokrát vyrabovali kraje a mestá západného Slovenska s Bratislavou, Trnavou a Nitrou, kde poškodili katedrálu a vypálili archív nitrianskeho hradu. Nitra mala základnú úlohu v najstarších kresťanských dejinách Slovenska a Veľkej Moravy. Zaiste teda sa tam zničilo mnoho vzácných kultúrnych a historických pamiatok rôzneho druhu.

Začiatkom 15. storočia postihli Slovensko husitské vpády, ktoré nadobudli ráz politickej pomsty proti kráľovi Žigmundovi a ráz lúpežného drancovania. Husitizmus, ako náboženské hnutie, nezapustil u slovenského ľudu korene a nestal sa nikdy súčasťou národnej tradície, ktorá ostala zakotvená v cyrilometodskej vernosti Rímu.

Začiatkom 16. storočia vpadli do Uhorska Turci a spôsobili ťažké straty na ľudských, kultúrnych a majetkových hodnotách. Až na prvých slovenských predhoriach ich zastavil odpor tamojšieho obyvateľstva, ktoré však dlho trpelo ich oblasnými vpádmi do údolí.

Hospodársky a kultúrny význam Slovenska sa v stredoveku sústreďoval najmä okolo kláštorov, kapitúl a v banských a obchodných mestách. Ešte viac vzrástol po obsadení Budína a Ostrihomy Turkami. Bratislava sa stala hlavným mestom Uhorska a až do roku 1848 sídlom uhorského snemu. Do Trnavy sa zas prenieslo sídlo ostrihomského arcibiskupstva, ktoré tam ostalo až do roku 1822. Jágerský biskup zas presídlil do Jasova pri Košiciach. A tak sa váha politického a kultúrneho života v starom Uhorsku preniesla na Slovensko na dobu dvoch až troch storočí.

Z týchto rušných časov sa nám zachovalo málo písomných a kultúrnych pamiatok. Zo staroslovienskej literatúry sa našli v odpise z 13. alebo 14. storočia Spišské zlonky staroslovienského evanjelia. V bratislavskej kapitule sa zachovali opisy misálov zo 14. storočia s liturgickými textami omše a knazských hodínok ku úcte sv. Cyrila a Metoda, ktoré teda potvrdzujú jestvovanie úradne schváleného a prevádzaného kultu týchto svätcov.

V tejto dobe viacerí slovenskí mladíci chodili na štúdiá do Prahy, kde Karol IV. obnovil staroslovienskú liturgiu v emauzskom kláštore. Tam si teda obnovovali úctu k sv. Cyrilovi a Metodovi. Chorvátski utečenci pred Turkami tiež pomáhali udržiavať a oživiť túto úctu v najťažších časoch.

Na východnom Slovensku boli nepretržitými nositeľmi cyrilometodského dedičstva od dôb ich života až po naše časy gréckokatolíci. Nasvedčujú o tom nové nálezy vykopávky kostolíkov, charakteristických pre cyrilometodskú dobu, ako aj ich liturgia.

Iba tak si možno vysvetliť, že cyrilometodská myšlienka sa v 17. storočí naraz prejaví ako známa, živá tradícia a prepukne pri tejto prvej príležitosti do šírky kultúrneho rozkvetu ako čosi veľmi svojské, domáce a vlastné slovenskému ľudu.

Z týchto historických faktov sa dá uzatvárať, že i v najťažších dobách sa cyrilometodský kult na Slovensku nielen zachoval, ale bol aj ohnom, čo tlel pod popolom na spálenisku, zanechanom vpádmi, plenní a inými skúškami. A len takto možno pochopiť výbuch živého povedomia historickej kontinuity v slovenskej kultúre 17.

storočia, ktorá vidí v slovenskom ľude priameho potomka Mojnírových, Rastislavových a Svätoplukových Slovienov, ako aj bezprostredného dediča cyrilometodského odkazu!

VR, 2.8.84-sl.

- 0 -

9.

4. príhovor otca arcibiskupa Tomku.

V 16. a 17. storočí sa Slovensko nachádza v ťažkej politickej a hospodárskej situácii. Južné územie sa stalo bojovou líniou proti Turkom, viaceré mestá sa premenili na pevnosti alebo sa aspon opevnili hradbami a násypmi, domáce i cudzie vojská vyžadovali veľké obete. Vnútorne sprisahania, ba i priama občianska vojna medzi Kurucmi a Labancami len zhoršovala pomery. Napriek tomu sa však situácia akosi ustálila a začala rozkvitať kultúra. Jezuiti otvorili univerzity v Trnave a v Košiciach, ako aj medzinárodné kolégium v Bratislave. Vznikali katolícke i evanjelické školy, dve katolícke tlačiarne - jedna v Trnave a druhá v Košiciach - dosiahli medzinárodné uznanie. Vynikali aj evanjelické tlačiarne v Banskej Bystrici a v Levoči.

V tejto hospodársky ťažkej, ale kvitnúcej dobe, po stránke kultúrnej prežíva cyrilometodská tradícia, a to ako prejav kultúrneho a náboženského rozkvetu slovenského ducha. Pritom treba vyzdvihnúť, že táto tradícia sa nepestovala iba u katolíkov, ale našla ohlas aj u protestantov, ako svedčia diela Jakuba Jakubeiho a neskôr Daniela Horčičku, ktorý označil cyrilometodské dedičstvo za jedno zo základní slovenskej vzdelanosti.

Táto tradícia sa udržiavala pri živote najmä katolíckou liturgiou a ľudovým spevom pri omši. Univerzitná tlačiareň v Trnave vydala v roku 1655 bohatý spevník "Cantus catholici", v ktorom je zozbieraných celkovo 290 piesní, z toho 227 slovenských. V úvode sa tvrdí, že spevník nezavádza nijakú novotu, ale iba pokračuje v tradícii, ktorú s pápežským schválením zaviedli sv. Cyril a Metod. Slovákov nazýva "panónskym národom" a považuje ich za prianych potomkov ľudu, ktorému vládol Svätopluk. Spevník so svojim úvodom je jasným prejavom národného uvedomenia, ktorý sa živil práve návratom k živým kresťanským prameňom cyrilometodskej tradície. V nej sa dejiny, kultúra, kresťanstvo zlievajú v jedno slovenské bytie.

Vplyv spevníka na vzkriesenie náboženského i národného povedomia u slovenského ľudu bol nedozeraný. Veď išlo o knihu naširoko používanú, ktorá zhromaždila bohatstvo, zachované v ľude a svojím úvodom upozornila na jeho historické korene.

Začiatkom 18. storočia cyrilometodská myšlienka dostáva i vedecké vypracovanie a zdôvodnenie a stáva sa súčasťou nielen ľudovej, ale i vyššej kultúry. Jej nositeľmi boli vtedy naši najlepší vtedajší vzdelanci: Ján Baltazár Magin, Samuel Simon, Alexander Mácsay, bibliotekár viedenského cisárskeho dvora Adam František Kolár, historikovia: Juraj Papánek, Juraj Sklenár, Juraj Palkovič a iní.

Veľký popudom pre rozšírenie tejto myšlienky bolo aj slávenie liturgického sviatku sv. Cyrila a Metoda, ktoré pre svoje krajiny dosiahla u Svätej Stolice Mária Terézia. Sviatok bol určený na 14. marca, kým slovenskí gréckokatolíci od pradávna slávilí sviatok prvých učiteľov slovienských 11. mája.

V roku 1822 povedomý Slováč, kard. Rudnay zaviedol zvláštne officium k úcte sv. Cyrila a Metoda, do kalendára ostrihomského arcibiskupstva a do knazského breviára.

Od 2. polovice 18. storočia sa cyrilometodská myšlienka natolko zlieva s dejinami spisovnej slovenčiny a slovenského národného uvedomenia, že ju nemožno vôbec odlúčiť. Vplyv osvietených myšlienok zo Západu, ako aj národných aspirácií, vzbuđených francúzskou revolúciou, nemal na Slovensku protikatolícke alebo protikresťanské zameranie. Ba opačne, našiel v cyrilometodskej tradícii živnú pôdu, rovnováhu a zdravú kontinuitu.

Keď stúpala národnostný tlak, ktorý potom vyvrcholil v 19. storočí, stávala sa cyrilometodská myšlienka stále viac záchrannou kotvou slovenského národa tak medzi jednoduchým ľuďom, ako aj u vzdelancov. Tento vývin sa jasne prejavuje už u bernolákovcov.

Ako je dobre známe, katolícky kňaz Anton Bernolák založil koncom 18. storočia v Trnave "Slovenské učené tovaryšstvo" - spolok pre šírenie slovenskej kultúry s odbočkami v mnohých slovenských mestách, ba aj vo Viedni a v Jágri. Okolo Bernoláka sa zoskupila celá škála literátov, básnikov, historikov atď. Bernolák sa pokúsil o zavedenie západného nárečia ako jednotného literárneho jazyka pre všetkých Slovákov. Cyrilometodská idea bola u bernolákovcov od začiatku veľmi silná, ako tomu svedčí

napríklad historicky podložená kázeň, ktorú vydal v Trnave roku 1796 jeden zo zakladateľov Tovaryšstva, kňaz Juraj Fándly. Ten istý kňaz vyzdvihol v "Stručných dejinách národa slovenského" význam diela sv. Cyrila a Metoda pre celé naše národné dejiny. Tu sme však už na prelome do 19-storočia, ktoré prinieslo najväčší rozkvet cyrilometodskej myšlienky v našom národe a prinieslo tiež nevídané ovocie, z ktorého aj my žijeme!

VR, 9.8.84-sl.

10.

Otec arcibiskup Jozef TOMKO

5. Rozkvet cyrilometodskej myšlienky v 19. storočí.

Celé jedno storočie, ktoré predchádza 1. svetovú vojnu, bolo obdobím bojov o bytie nebytie slovenského národa. A práve v týchto ťažkých dobách ukázala cyrilometodská tradícia celú svoju duchovnú náplň a silu, udržovala národ pri živote, inšpirovala najlepšie podujatia a najvyšších mysliteľov a dejateľov.

Začiatkom 19. storočia prichádzajú na scénu veľikáni slovenského ducha. V ich diele cyrilometodská myšlienka je stále v popredí. Je to predovšetkým katolícky kňaz Ján HOLLÝ, jeden z najväčších slovenských a slovanských básnikov. Hollý napísal v roku 1831 vo vysoko kultivovanej západnej slovenčine víťaznú báseň-epos v 12. spevoch "Svätopluk" a o dva roky po nej druhú víťaznú báseň v 6. spevoch "Cyrilometodiáda", ku ktorým pripojil životopis solúnskych bratov. V cyrilometodskej minulosti videl Hollý prameň pre národnú a duchovnú obnovu slovenského národa, ako aj silu proti útlaku prítomnosti a mocnú vzpruhu pre budúcnosť. Oživenie minulosti môže mocne pôsobiť pomocou prítomných síl. To sa uskutočnilo v prípade Hollého.

Hollý sa stal duchovným otcom mladšej generácie, ktorá sa zoskupila okolo Ľudovíta Štúra, Bernolákovci a Štúrova družina na svojich stretnutiach ako aj na pútiach na historický Devín, oživovali ducha básňami Hollého a spevom starej hymnickej piesne "Nitra, milá Nitra", ktorá sa veľmi rozšírila najmä po roku 1834, keď ju Ján Kollár uverejnil v zbierke "Národné spjevanky". Tento hymnus ospevuje Nitru ako sväté mesto Metodovo, ako sídlo kráľa Svätopluka a slovenskú mat, ktorej sláva v tóni leží, kým nad ňou znova nesvitne slnko.

V dobe najväčšieho útlaku, ktorý nastal v porovlačnom roku 1848 a vyvrcholil po Rakúsko-Uhorskom vyrovnaní v roku 1867, sa vynorujú mnohé veľké osobnosti. Spomenieme len tri mená: RADLINSKÝ, SASINEK, biskup MOYZES.

Andrej Radlinský, katolícky kňaz, sa dlho snažil založiť vydavateľstvo a spolok čitateľov na rozšírenie náboženskej tlače. Chcel mu dať meno Spolok sv. Cyrila a Metoda. Ale úrady mu nedali povolenie. Podarilo sa mu však založiť v roku 1850 aspoň časopis Cyril a Metod, ktorý redigoval iný význačný kňaz, Ján FAJÁRIK. Po dlhých zápasoch dostalo plánované vydavateľstvo až roku 1869 schválenie pod zmeneným menom Spolok svätého Vojtecha. Jeho cieľom však ostalo pôvodne zamýšľané zvelaďovanie cyrilometodského dedičstva.

Tisícročné výročie od príchodu sv. Cyrila a Metoda k slovenským predkom malo v katolíckom, ale aj v celonárodnom živote Slovákov historický význam, a to tak v rokoch prípravy, ako aj v oslavách samých a v ich ovocí. V roku 1861 sa konalo v Turčianskom Svätom Martine pamätné slovenské národné zhromaždenie, ktoré vypracovalo Memorandum slovenského národa, určené pre uhorský snem a po jeho rozpustení predložené zvláštnou delegáciou cisárovi. Delegáciu viedli katolícky biskup Štefan Moyzes a evanjelický

superintendent Karol KUZMÁNY. V memoranda žiadali právnu autonómiu pre Slovensko, úradné vyhlásenie sv. Cyrila a Metoda za patronov Slovenska a uznanie cyrilometodského dvojkríža na troch vrškoch za úradný slovenský znak. Samospráva Slovenska sa mala uplatniť i na cirkevnom poli vo forme cirkevnej provincie na čele s arcibiskupom.

Maďarské úrady prekážali väčším cyrilometodským oslavám v roku 1863 ako len mohli. I tak sa konali slávnosti po mestečkách a farách a tisícky Slovákov sa zúčastnili veľkolepých osláv na moravskom Velehrade. Biskup Moyzes spolu s moravskými biskupmi dosiahol preloženie sviatku sv. Cyrila a Metoda zo 14. marca na 5. júla, čo uľahčilo organizovanie osláv a púti v lete.

Najväčším celonárodným pomníkom cyrilometodského milénia ostala Matica Slovenská. Jej slávnostné utvorenie sa konalo práve v roku 1863, hoci cisár ju povolil už rok predtým - a to podľa návrhu HURBANA - na tisícročnú pamiatku pokresťančenia Slovákov a zavedenia písomnosti slovenskej. Obraz dvoch svätých sa dostal aj do umelecky vyzdobeného členského diplomu Matice.

Na prípravách a oslavách milénia sa zúčastnili mnohé prvoradé osobnosti katolíckeho a evanjelického života. Medzi nimi treba z katolíkov spomenúť aspoň Františka Sasinka, ktorý horlivo uverejňoval svoje historické a iné články na cyrilometodskú tematiku. K nemu sa priradujú spisovatelia a básnici takej výšky, ako bol VAJÁNSKÝ a SLÁDKOVIČ so svojou "Lipou cyrilometodejskou".

Maďarská šovinistická reakcia sa zúrivo obrátila proti tejto duchovnej obnove národa. Roku 1870 musel zaniknúť časopis "Cyril a Metod". Roku 1875 zatvorili Maticu slovenskú. Meno svätých sa spájalo s vlastizradou. Nastala krutá maďarizácia.

Krutý mráz a tmavé mračná však prerážali svetlá takých veľduchov, ako boli napr. HVIEZDOSLAV, ŠKULTĚTY, KMEŤ a iní. Na výročie Metodovej smrti v roku 1885, teda pred sto rokmi - Hviezdoslav napísal veľkolepý žalm na tisícročnú pamiatku vierozvestov sv. Cyrila a Metoda. Národný útlak a bieda vyhnala tisícky Slovákov z domova do sveta. V Amerike si vybudovali svoje fary, osady, kostoly, školy, spolky, časopisy. Cyrilometodská tradícia sa tu prejavila ako hybná sila. Z tých ideálov vznikla najväčšia organizácia Jednota, ktorú založil kňaz Štefan FURDEK a ktorá dodnes prekvitá!

Sv. Cyrilovi a Metodovi je zasvätených asi 36 kostolov, postavených Slovákami. Tesne pred vojnou v Amerike založil kňaz Matúš JANKOLA reholnú kongregáciu sestier sv. Cyrila a Metoda. Medzi stovkami ženských rehól je to jediná, ktorá nesie meno svätých bratov a je čisto slovenského pôvodu!

Na zakončenie tohto historického prehľadu, z ktorého sa možno veľa poučiť, bolo by si treba prečítať celý Hviezdoslavov žalm. Vypočujme si aspoň básnikovo proroctvo o diele sv. Cyrila a Metoda pre obnovu slovenského národa:

11.

- o -

Otec Arcibiskup Jozef TOMKO

6. Z minulosti do prítomnosti .

Po 1. svetovej vojne sa mohla cyrilometodská myšlienka naširoko rozvinúť a uplatniť. Úcta, ktorú Slováci stále viac preukazovali svojim apoštolom, má ráz náboženskej i národnej obrody. Táto obnovná sila rukolapne vytryskla pri niektorých významných udalostiach:

- v roku 1921 to bola vysviacka troch slovenských biskupov: Mariána Blahu, Karola Kmetku a Jána Vojtaššáka. Vykonal ju v staroslávnej Nitre - voľba miesta nebola náhodná - pápežský nuncius Klement Nicara.

Slovenský ľud videl v troch biskupoch pokračovateľov diela sv. Cyrila a Metoda.

- V roku 1933 sa zas len v Nitre zišli státisíce Slovákov na mohutné Pribinove oslavy z príležitosti 1100 výročia posviacky kostolíka, ktorý dal postaviť tamojšie knieža Pribina. Napriek tomu, že kostol bol posvätený pred príchodom sv. Cyrila a Metoda, celé oslavy sa niesli v duchu cyrilometodskej tradície a mali veľký ohlas v náboženskom a kultúrno-národnom živote na Slovensku.

- Kultúrnymi plodmi týchto osláv bol historický zborník "Ríša Veľkomoravská" a "Životy slovenských apoštolov Cyrila a Metoda", preklad to dvoch staroslovienských "žití", ktorý pripravil veľký slavista Ján Stanislav a umelecky ilustroval maliar Martin Benka.

Ani druhá svetová vojna nezastavila rozvoj cyrilometodskej myšlienky v rôznych oblastiach ducha. Venujú sa jej historici Stanislav, Hodál, Miškovič; básnici Silan, Hlbina, Haranta, Dilong, Beniak, Žarnov; maliari a sochári Frigele, Štefunko, Gibala, Fulka, Benka, Ondrejčka, Klimčák.

Počas 2. svetovej vojny sa obraz solúnskych bratov objavuje dokonca na 20.-Ka minci. Po vojne sa cyrilometodské dedičstvo zdôrazňuje vo svojom plnom obsahu viac medzi zahraničnými Slovákami, ako na Slovensku, kde sa obmedzuje skôr na historický a archeologický výskum. Hlavným ohniskom týchto snáh sa stal Rím, kde sa vytvorila pracovná skupina mladých slovenských kňazov.

V roku 1952 postavili americkí Slováci na môj návrh v podzemnej bazilike sv. Klimenta, na mieste kde bol pochovaný sv. Cyril, oltár, ktorý nesie latinský nápis "K úcte sv. Cyrila venovali synovia slovenského národa".

V roku 1955 bolo v Ríme založené Slovenské vydavateľstvo sv. Cyrila a Metoda a neskôr aj vedecky zameraný "Slovak Institut", ktorý vydával "Series Cyrilometodiana" a "Slovak studies". Tu vyšli ešte dodnes vo svete oceňované knihy a štúdie. Štefan Smržík tu vydal knihu "O glagolskej liturgii", Jozef Cincík "Štúdiu o avarských a slovanských prvkov, ktoré pránikli do anglosaského umenia v 9. storočí", Michal Lacko zas napísal viacero štúdií a po slovensky i po anglicky vydaný životopis sv. Cyrila a Metoda, ktorý vyšiel vo viacerých vydaniach a bol preložený i do taliančiny.

Prípravy na 1100 ročné jubileum príchodu sv. Cyrila a Metoda k našim predkom v roku 1963 dostali trvalý výraz postavením Ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme, ktorý bol plánovaný ako pomník a stredisko, ktoré by priamo pokračovalo v náboženskom a kultúrnom diele svätých bratov, tak ako to znázorňuje mozaika na čelnej stene kaplnky Ústavu.

Základný kameň Ústavu požehnal tesne pred smrťou pápež Ján XXIII., ktorý pri tej príležitosti aj podpísal apoštolský list "Magnifici eventus", adresovaný biskupom slovanských národov. Jubilejné oslavy vyvrcholili 15. septembra, na sviatok Sedembolestnej patronky Slovenska, posviackou kaplnky Ústavu, za účasti Slovákov z rôznych končín zeme.

Počas koncilu, ešte v jeseni 1963, sme previezli spolu s biskupom Grutkom a nebohým prelátom Náhalikom pozostatky sv. Cyrila z Recanaty do Ríma a biskup Grutka ich slávnostne odovzdal Pavlovi VI. za prítomnosti mnohých koncilových otcov a troch slovenských biskupov.

Aj 1100 výročie smrti sv. Cyrila v roku 1969 sa v Ríme oslávilo veľmi dôstojne. 14. februára, na deň výročia Pavol VI. koncelebroval v bazilike sv. Petra so slovanskými kardinálmi a biskupmi slávnostnú omšu pre českých a slovenských pútnikov, medzi ktorými bol aj československý vyslanec v Ríme a mnohí vedeckí a kultúrni pra-

covníci. Táto púť ostala na dlhé roky najpočetnejšou a veľmi zriedkavou. Homília i prejav Pavla VI. sú naozaj pozoruhodné.

Aj Katolícke noviny venovali pozornosť jubileu a Smena uverejnila želanie, aby slovenské Federálne zhromaždenie prinavrátilo pamätnému dňu - 5. júla - význam a úctu, akú mal predtým, ako to je dodnes u Bulharov.

30. decembra 1977 zriadila Svätá Stolica cirkevnú provinciu na Slovensku a povýšila Trnavu na arcibiskupstvo. Kvalitatívne nové ocenenie cyrilometodského diela - a to aj vzhľadom na Slovákov - priniesol Ján Pavol II.

31. decembra 1980 apoštolským listom "Egregiae virtutis" vyhlásil sv. Cyrila a Metoda popri sv. Benediktovi za spolupatronov Európy, s príslušným liturgickým sviatkom pre celú Európu.

Pred sto rokmi vyzdvihol veľký pápež Lev XIII. encyklikou "Grande munus" význam sv. Cyrila a Metoda pre slovanské národy a pre Cirkev. Ján Pavol II. teraz poukázal na ich historický význam pre obnovu celej Európy.

Ďalším dôležitým krokom v ocenení cyrilometodského dedičstva u Slovákov bola návšteva Jána Pavla II. v Slovenskom ústave sv. Cyrila a Metoda dňa 8. novembra 1981. V slovenskej homílii vyzval Slovákov, aby si ochraňovali a zveľaďovali cyrilometodské dedičstvo, "v istote - tak povedal - že ona je základom vašej duchovnej veľkosti a skutočnej kultúrnej výšky vášho národa".

Pod dojmom tejto, pre Slovákov historickej udalosti, som vtedy napísal: "Keď objal nás, objal celý národ. Keď Hadrián II. vyšiel v ústrety sv. Cyrilovi a Metodovi von z hradieb Ríma, dejiny to zaznamenali. V túto slnečnú novembrovú nedeľu Ján Pavol II. vyšiel znova z rímskych hradieb uctiť si solúnskych bratov na Cessijskej ceste. Pápež vyšiel v ústrety Slovákom. V dobe, keď búrky hrozia vytrhnúť náš národný strom z týchto koreňov, Peter prišiel posilniť bratov. Všetkých slovenských bratov pod Tatrami i v šírom svete. Prišiel nás posilniť v Kristovej viere, s ktorou je zviazaná naša národná historia. Prišiel spečať zväzok nášho národa s cyrilometodským dedičstvom."

Toto všetko si uvedomme, keď vstupujeme do jubilejného roku smrti sv. Metoda!

VR, 23.8.84-sl.

- o -

12.

Otec arcibiskup Jozef TOMKO

7. Význam cyrilometodského dedičstva pre Slovákov .

Ako vidieť aj z krátkeho a obmedzeného prehľadu, cyrilometodská tradícia a myšlienka dedičstva sa tiahne celými slovenskými dejinami. V ťažkých dobách jestvovania národa sa vynára s väčšou účinnosťou a dôrazom ako duchovná energia a posila, ktorá udržia-va národ pri nádeje.

Skutočnosť, že sa dnes hodnotí význam sv. Cyrila a Metoda pre náboženské a kultúrne dejiny celej Európy, musí povzbudiť Slovákov ako ich priamych dedičov, aby si uvedomili, čo vlastne dostali do vienká a čo daru!

My Slováci si teda musíme položiť otázku, čo svojrázneho sme vlastne dostali ako dedičstvo?

Je to niečo, čo prerástlo naše kultúrne bytie a žitie, čo nám vrástlo do charakteru a do duše a do prejavu. Niečo hodnotné,

trvalé, vzácne, čo sa môže stať naším cenným prínosom pri stavbe novej Európy. Sú to vlastne otázky okolo zmyslu slovenských dejín. Preto taká úvaha má význam tak pre zachovanie slovenského svojrázu, ako aj pre náš kladný príspevok k vývinu Európy.

Základným prvkom cyrilometodského dedičstva diela je kresťanstvá. Solúnski bratia priniesli Slovákom vieru v Krista, ktorá prekvasila ich mravy stala sa súčasťou nášho kultúrneho a národného bytia. V posledných storočiach slovenských dejín sa táto sila stávala viac a viac povedomou. Ak nechceme, aby sa toto historické tvrdenie a podložené tvrdenie stalo iba kazateľským zvolaním, treba nám konkrétne poukázať na účinky tejto viery na jednotlivcov a na národ.

Živá viera je svetlom pre životnú cestu. Vierou nás Boh-Otec znovuzrodil pre životnú nádej vzkriesením Ježiša Krista. Viera dáva zmysel životu, lebo dáva odpoveď na najzákladnejšie otázky života: odkiaľ som, kam idem, prečo žijem? Iba viera odhalí závoj tajomstva a dodáva posilňujúcu istotu... Iba viera odkrýva tajomstvo smrti, toho čo je za bariérou nielen nášho zmyslamipoznatelného života, ale i prirodzeného poznania. Viera dáva nielen svetlo, ale aj silu. Tým, že rozširuje a prehĺbuje pohľad na život a na základné ľudské problémy, pomáha utvoriť človeku ucelený svetozázor a utvrdzuje v ňom presvedčenie, ktoré dodáva vnútornú istotu. Mať takú istotu, najmä keď sa treba vyrovnávať s utrpením, nešťastím a krížom, znamená veľa tak pre jednotlivcov ako aj pre národ.

V dejinách slovenského ľudu, ktoré sú preplnené utrpením, značila táto sila mnoho, lebo mu pomohla prekonať najťažšie skúšky!

Činorodá viera plodí radosť a optimizmus. Z vnútornou istotou prináša ozajstný pokoj srdca, aký obdivovali domáci a cudzí pozorovatelia slovenských otcov a matiek, ako aj u mládeže. Taká viera pretvára a zošľachťuje mravy, pomáha človeku k vyššej dôstojnosti a tak dáva silu a odvahu jednotlivcovi a národu! Preto treba považovať kresťanskú vieru nielen historicky, ale aj vstúpenci hodnôť a po psychologickéj stránke za vzácny dar a vysokú hodnotu, ktorú svätí Cyril a Metod zanechali ako ozajstné bohatstvo pre slovenský národ.

Táto viera má zvláštny význam pre spoločnosť, najmä pre živý organizmus, akým je národ. Kresťanská viera je svojím obsahom a účinkami kultúrou a civilizáciou ducha. Lepšie povedané, je dôležitou súčasťou rôznych kultúr a civilizácii bez toho, aby sa stotožnila s niektorou kultúrou. Veď Evanjelium nie je ani grécke, ani hebrejské ani európske. Prenikne každú kultúru a povznáša ju. Viera, aj keď je Božím slovom pre človeka, musí zaznieť a byť ohlasovaná v reči človeka, národa. Musí sa vteliť, vrásť do života národa a jednotlivcov. To je vlastne inkulturácia.

Ako to vyjadril Ján Pavol II.: Viera, ktorá sa nevtelí do kultúry, nie je naplno prijatá ani plne premyslená ani verne žitá. Inkulturácia je práve proces vtelenia sa viery do niektorej kultúry. Proces, pri ktorom viera pomáha odkryť ozajstné hodnoty, očistiť ich od negatívnych prvkov, povzniesť kladné prvky a pridať ešte nové hodnoty.

Zjavené Božie slovo potrebuje zvýraznenie v hovorenom a písanom slove, ktoré sa takto stáva slovesnosťou, čiže písomníctvom, čiže kultúrnym javom. Viera sa však vteliť aj do povahy človeka. Rešpektuje ju, zošľachťuje ju, nájde svoj výraz vo formách, ktoré sú jej prirodzené a tak prejavy viery dostanú prifarbenie vlastné povahe každého národa.

Tak môžeme hovoriť o slovenskej viere, o slovenskom kresťanstve, o slovenskej cirkvi, o slovenskej náboženskej tradícii.

Tu je potrebné spomenúť aspoň plody tejto nábožnosti:

- ponajprv obsahuje prevažujúce čiže objektívne prvky a komponenty viery Slovákov, a to najmä tie, čo nadväzujú na cyrilometodskú tradíciu,
- charakterové alebo psychologické a subjektívne prvky náboženských prejavov.

Lebo viera u Slováka nie je len v hlave, v mozgu, ale i v srdci. Keď sa Slováč modlí, tak spieva od radosti i smúti od žiaľu, ľutuje za hriechy i vyžaluje sa Bohu, poteší sa, rozcíti sa pred Bohom, rozohní sa, precíti, prehreje svoju vieru. Taká je slovenská viera, vtelebná do slovenskej povahy!

Túto vieru nám teda zanechali sv. Cyril a Metod. Táto viera nás potom sprevádzala cez celé dejiny. Kým väčšie národy zmizli z mapy sveta, viera a mravnosť zachránili malý slovenský národ pred zánikom a vymretím za rôznych vpádoch, za nejednej pohromy hladu, moru, cholery, za rôznych prenasledovaní a útlaku. Vytrhnúť Krista a kresťanstvo z dejín Slovákov by značilo vytrhnúť naše národné a kultúrne dedičstvo!

VR, 30.8.84-sl.

- o -

13.

Otec arcibiskup Jozef TOMKO

8. Cyrilometodská myšlienka ako zväzok s Európou !

Obrátením predkov dnešných Slovákov a vybudovaním základov ich kultúry zapojili Cyril a Metod tak nás, ako aj iných pokresťančených Slovanov na Európu, čiže na kresťanstvo, ktoré stvárnilo celý tento kontinent vo svojej dvojakkej kultúrnej forme: západnej, inšpirovanej Rímom a východnej, so strediskom v Byzante.

Musel prísť až prvý slovenský pápež, citlivý na hodnoty národa ako živého etnika a kultúry ako duše národa, aby obrátil pozornosť sveta na spoločné kultúrne korene celej Európy, ktoré sa v dejinách prejavili v dvoch dopĺňujúcich sa a k sebe patriacich tradíciách. V podstate ide o dve zvýraznenia jedinej kresťanskej civilizácie, z ktorej čerpala a ešte stále čerpá starý európsky strom.

Ján Pavol II. vyjadril tento svoj pojem o dejinách a o prítomnosti a budúcnosti Európy, keď na sklonku roku 1980, venovaného patronovi Európy sv. Benediktovi, slávnostným dekrétom 31. decembra pridal k tomuto patriarchovi Západu ako spolupatronov Európy dvoch svätých bratov byzantského pôvodu: Cyrila a Metoda.

Pápežský dokument značí návrat k pôvodnej a pravej európskej inšpirácii, ktorá sa živí zo spoločného zdroja kultúrnej a náboženskej tradície. Z tohto zdroja sa ustavične živila v určitej miere európska civilizácia či už očividne alebo nebadane. Z tohto hľadiska tradícia, dejiny a kultúra slovenských národov sú nevyhnutným východiskom k oživeniu povedomia, že hlboké korene, ktoré spájajú rozličné národy nášho starého svetadiela, sú neodškríepiteľne kresťanské. Pápežov dokument takto nadobúda dôležitosť aj ako historické a prorocké gesto pre Európu! Znie ako ozajstná výzva na návrat k prameňom. Znie ako signál vrátiť sa ku koreňom a ptvára nové perspektívy a možnosti v zkríesitiť obnovné a nové energie, z ktorých môžu vyplývať prekvapujúce výsledky.

Jedným slovom, prehlásenie dvoch svätých bratov za spolupatronov Európy je zo strany pápeža gestom výrečným a nesmierne významným! Na jednej strane je uznaním dvoch kresťanských tradícií, z ktorých čerpá a žije Európa: západnej, so strediskom v Ríme a východnej

~~so strediskom v Caribrade. Na druhej strane je výzvou, adresovanou~~
c e l e j E u r ó p e , aby spoznala a uznala vlastné korene vo svo-
jom spoločnom duchovnom a kultúrnom dedičstve, ktoré je v nej zakore-
nené oveľa hlbšie, než t e r a j š i e n e p r i r o d z e n é
r o z š t i e p e n i e !

Kým pre východnú Európu prakticky počiatok kultúry súvisí s pokrs-
tením rozličných národov, u národov západnej Európy dejinný zjav môže
byť trochu zložitejší. Ale ani u nich nemožno poprieť r o z h o d n ý
p r i n o s k r e s t a n s t v a do pokladnice ich kultúrnych hod-
nôt. Rozličný kultúrny nádych východnej a západnej tradície, tak
charakteristických pre európske kresťanstvo, prenikol zmýšľanie náro-
dov ich okruhu a tá ich rozličnosť je zároveň aj vzájomným obohatením!
Obidve tradície sa podivuhodne d o p í ň a j ú.

Uvediem iba niekoľko príkladov :

Na poli k u l t ú r y , duchovnosti, literatúry, ba aj samotnej ná-
boženskosti, descartovská mentalita Západu, naklonená k racionalizmu,
môže veľa prijať z východného jemnocitu pre tajemstvo a pre symbol,
ako aj z intuície, v ktorej sa viac uplatňuje srdce ako um.

V t e o l ó g i i sa môže prepustiť viac miesta obdivu Božej
veleby, úcte voči posvätnej tradícii, vrúcnemu rozjímaniu o Božích
tajemstvách a to uschopní, naladí myseľ i srdce pre ďalšie intuície.

Vážna a praktická západná l i t u r g i a môže obohatiť východnú
svojou vyhranenosťou a svojou triezvosťou a môže niečo prijať z bo-
hatstva jej miesta a symbolov- jej záľuby pre spev a pre momenty ti-
cha.

Na poli k u l t ú r y v o v š e o b e c n o s t i bude treba
oceniť obrazotvornosť, poéziu vecí, bohatý a tvorivý folklór ľudových
spevov a tancov, nevyčerpatelnú vynachádzavosť melodií, pchostinnosť
a pracovitosť, bohatstvo a vrúcnosť citov ako zdroj hlbokých zážitkov
a intuícii- hľa všetky dary a krásna to výbava génia slovanských ná-
rodov!

Slováci sa zemepisným umiestnením, aj historickým vývojom nachád-
zajú uprostred dvoch kresťanských tradícií: západnej alebo rímskej
a východnej alebo byzantskej, ktorú reprezentujú naši gréckokatolíci.
Tieto dve - navzájom sa doplňujúce-vetvy alebo kultúry ešte aj dnes
v určitej miere jestvujú a spolunažívajú na Slovensku. V tom zmysle
je S l o v e n s k o v s r d c i E u r ó p y , na križovatke jej
hlavných dejinno-kultúrnych síl.

A tak nás cyrilometodská tradícia núti ako priamych dedičov k roz-
mýšľaniu o n a š o m m i e s t e v t e r a j š o m i b u d ú -
c o m e u r o p s k o m d i a n í ! Ak jestvuje nejaký zmysel dejín,
tak si aj my Slováci musíme nutne položiť otázku o zmysle našich de-
jín- a to aj v rámci európskych dejín!

Na záver týchto úvah treba ešte raz konštatovať, že význam cyrilo-
metodskej myšlienky a tradície v dejinách Slovákov vôbec - a zvlášť
katolíckej cirkvi na Slovensku - je p r e k v a p u j ú c o b o -
h a t ý . Ide tu o jednu z hlavných nosných síl slovenskej histórie
- o akýsi podzemný prúd, z ktorého Slováci čerpali silu najmä v ťažk-
kých časoch. A je to prúd, ktorý nás zapája na Európu: n a c e l ú
E u r ó p u !

Táto myšlienka sa prejavuje v slovenskej histórii ako zložitý, ale
prítom ako jednoliaty prúd, schopný vždy znovu obnoviť spiace alebo
utlačené energie a hodnoty na poli viery, kultúry, literatúry, umenia,
školsťva a výchovy, ba i národného povedomia. J e j p o d s t a t o u
j e ž i v á v i e r a ! Nech teda aj jubilejný rok sv. Metoda bude
rokom duchovnej obnovy, najmä oživením a prehĺbením našej viery. To
je n a š e b o h a t s t v o , to je cyrilometodské dedičstvo, to
je naša s i l a !

VR, 6.9.84-sl.